

MUZIEK THEATER

MEERJARIGE
ACTIVITEITENSUBSIDIES
2013 - 2016

MEERJARIGE
ACTIVITEITENSUBSIDIES
2013 - 2016

INHOUD
MUZIEKTHEATER

MUZIEKTHEATER

- 4** ALGEMENE INLEIDING
- 24** VERANTWOORDING VAN ADVIESPROCES EN BESLUITVORMING
- 30** INLEIDING BIJ DE ADVIEZEN EN BESLUITEN MUZIEKTHEATER

	NAAM	AANGEVRAAGD (in euro's, per jaar)	TOEKENNEN (in euro's, per jaar)
42	DeltaDua	150.000	0
45	Flint	62.250	*
49	Het Geluid	165.000	*
53	Holland Opera	599.250	*
57	Hollands Diep	270.000	0
60	M-Lab	378.000	*
64	Opera Spanga	229.500	*
68	Orkater	300.000	300.000
72	Paradiso Melkweg Productiehuis	252.000	*
76	PIPS:lab	243.000	200.000 **
80	Rosa Ensemble	183.600	*
84	Sonnevanck	234.000	*
88	Tafel van Vijf	131.250	131.250
91	De Veenfabriek	765.900	638.250
95	VocaaLAB	570.600	475.500
99	Het Volksoperahuis	255.000	255.000
102	Vrije Val	397.500	0
106	Bijlage: Overzicht honoreren voor zover het budget het toelaat		
110	Colofon		

** positief advies, beschikbaar budget niet toereikend om volledig bedrag toe te kennen

* positief advies, beschikbaar budget niet toereikend om aanvraag toe te kennen

ALGEMENE
INLEIDING
MEERJARIGE
ACTIVITEITENSUBSIDIES
2013 - 2016

DOOR GEORGE LAWSON (VOORZITTER) EN
HENRIËTTE POST, RAAD VAN BESTUUR FONDS PODIUMKUNSTEN

IN HET KORT

Anders dan die in andere landen ontlenen de Nederlandse podiumkunsten hun kracht zeker niet alleen aan de bekende, grootste boegbeelden van orkesten, opera- en dansgezelschappen. De typisch Nederlandse pluriformiteit van onafhankelijke initiatieven die actief zijn in de vele kleinere en middelgrote zalen, draagt aan die kracht minstens zo veel bij. Nu de basisinfrastructuur teruggebracht is tot alleen de grotere instellingen die de grote zalen bespelen en daarmee ook artistiek gezien een stuk eenvormiger is geworden, heeft het Fonds Podiumkunsten in de eerste plaats tot taak de pluriformiteit van dat kleinschalige en middelgrote aanbod ondanks de bezuinigingen zo goed mogelijk veilig te stellen.

In de vorige ronde was het aantal aanvragen voor een vierjarige subsidie bij het Fonds Podiumkunsten al ruim twee keer zo hoog als gehonoreerd kon worden. Deze keer moest daar bovenop gerekend worden met nog eens een groot aantal aanvragen van festivals, productiehuisen, en dans- en jeugdtheatergezelschappen die per 2013 hun subsidie van het ministerie zouden verliezen. Tegelijkertijd is voor die aanvragen een bijna 40% lager budget beschikbaar (zie figuur 3). De ronduit explosieve druk die het Fonds door dit alles te wachten stond, noopte daarom tot een drastische herziening van het subsidiesysteem. Het systeem van financiering van historisch gegroeide exploitatietekorten werd vervangen door een genuanceerd systeem van normbedragen voor objectieve prestaties. Daarnaast zijn er drempels en plafonds ingevoerd. Dit alles met de bedoeling de verwachtingen vooraf drastisch te temperen, aanvragen die niet in de regeling thuishoren te weren en het geld zo eerlijk en zo doelmatig mogelijk te kunnen verdelen. Heldere criteria en een transparant puntensysteem vormden de leidraad om scherpe, inhoudelijke keuzes te kunnen maken.

Kwaliteit was daarbij onverminderd belangrijk. Maar de overige criteria wogen zwaarder dan voorheen en waren bij de beoordeling gelijkwaardiger, om te waarborgen dat de keuzes maatschappelijk en economisch duurzaam zijn, de unieke, Nederlandse veelkleurigheid behouden blijft, en de podiumkunsten in een zo groot mogelijk deel van ons land kunnen worden waargenomen.

De bezuinigingen krijgen een gezicht. Het aantal instellingen dat het Fonds meerjarig kan honoreren loopt terug van 118 naar 80, terwijl op basis van de beoordeling bijna het dubbele van dit aantal voor subsidie in aanmerking komt (zie figuur 1 en 2). Ook zonder bezuinigingen zouden lang niet alle positief beoordeelde aanvragen daadwerkelijk voor subsidie in aanmerking zijn gekomen, maar wel een substantieel deel.

De eerder door het Fonds Podiumkunsten vierjarig gesubsidieerde festivals, muziekensembles en gezelschappen hebben daarbij stevig te lijden gehad van de concurrentie van instellingen uit de basisinfrastructuur en veelbelovende nieuwkomers. Van de laatste beschikt het grootste deel dankzij de tweejarige subsidies van het Fonds al over de nodige vliegreun. Bijna 60% van de 118 bestaande fondsinstellingen keert niet terug. Daaronder bevinden zich veel bekende en prominente namen zoals bijvoorbeeld de Appel, het Toneel Speelt, Carver, het Nieuw Ensemble en Theaterfestival Boulevard. We vinden er geen doekjes om: de schade door de bezuinigingen is groot.

Daar staat tegenover dat het beeld van de podiumkunsten dat uit de aanvragen oprijst dat van een vitale sector is die in staat is zichzelf telkens opnieuw uit te vinden, de actualiteit becommentarieert, de meest waardevolle tradities koestert door ze nieuw leven in te blazen, en het publiek overal in het land inpakt en beroert met onregelende vormen en verhalen. Het is vooral daaraan te danken dat de keuzes van het Fonds kunnen leiden tot een nieuw evenwicht en perspectief. De artistieke kwaliteit is hoog. En de artistieke veelkleurigheid is mede dankzij de grotere doelmatigheid van de nieuwe regeling nog steeds bijzonder, zij het dat de verflagen gevaarlijk dun zijn geworden.

De veerkracht van het midden- en kleinbedrijf van de podiumkunsten heeft zelfs geleid tot een aantal opmerkelijke stappen vooruit in ondernemerschap, onderlinge samenwerking, lokaal draagvlak, financieringsmix en zichtbaarheid in het land. De schade door de bezuinigingen is daarmee niet ongedaan gemaakt, maar wel zo veel mogelijk beperkt. Daar komt bij dat de projectenbudgetten met opzet worden ontzien om de komende vier jaar ruimte te houden voor experiment en talentontwikkeling. Het podiumkunstenveld heeft zijn toekomst duidelijk weer in eigen hand genomen.

VERWACHTINGEN GETEMPERD

In totaal heeft het Fonds 203 aanvragen van theater-, muziektheater- en dansgezelschappen, muziekensembles en festivals in behandeling genomen. Van de aanvragen zijn de meeste, 102 in totaal, afkomstig van instellingen die al vierjarig door het Fonds worden ondersteund, en 22 van rijksgefinancierde instellingen die hun vierjarig subsidie vanaf 2013 door de bezuinigingen verliezen. Het aantal 'nieuwe', dat wil zeggen nog niet vierjarig gesubsidieerde aanvragers, bedraagt 79. Het aandeel nieuwe aanvragen, inclusief eerder tweejarig door het Fonds gesubsidieerden, is bijna de helft minder dan vier jaar geleden.

Laatstgenoemde daling wordt vooral veroorzaakt doordat in de sectoren muziek en muziektheater veel minder nieuwe instellingen een aanvraag deden. Een verklaring hiervoor is deels dat in de muziek en het muziektheater relatief sterk projectmatig wordt gewerkt. Fulltime instellingen met een fulltime productie zijn eerder uitzondering dan regel. De vermindering lijkt daarom in ieder geval voor een deel terug te voeren op de drempelnormen, die aanvragen die niet in deze regeling thuishoren, weerden. Deels zal ook de sterke selectie vier jaar geleden een rol hebben gespeeld. Toen al werden veel aanvragers wegens het projectmatig karakter van hun activiteiten afgewezen. Tenslotte hebben veel nieuwe aanvragers zich ongetwijfeld ook laten ontmoedigen door het algehele bezuinigingsklimaat.

Voor zover de drempelnormen een barrière vormden, betreft dit niet de bestaande vierjarig door het Fonds gesubsidieerde instellingen. Daarvan vroeg 85% opnieuw aan (zie figuur 7). Niettemin heeft de regeling ook hier de verwachtingen getemperd. De gesubsidieerde aanvragers van Fonds en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap vroegen bij elkaar ruim een derde minder subsidie aan dan ze nu hebben.

ZWARE CONCURRENTIE EN BEHOUD VAN DYNAMIEK

Ondanks de getemperde verwachtingen is het beschikbare budget van het Fonds 2,2 keer overvraagd. Daarmee was de druk even hoog als vier jaar geleden. Maar door het grote aandeel instellingen dat al op een of andere manier wordt gesubsidieerd en dus eerder scherpe selecties heeft doorstaan, was het niveau van aanvragen hoger en de onderlinge concurrentie onvergelijkbaar veel zwaarder. Dat geldt met name in de sector festivals, ondanks licht afgenomen druk op het totale festivalbudget. Dit keer werd er 3 keer meer subsidie aangevraagd dan er beschikbaar is; vorige keer was dat 3,4 keer. Het grote aantal kansrijke en financieel omvangrijke aanvragen uit de basisinfrastructuur echter (5, waarvan er 4 gehonoreerd worden) zorgde voor een aanzienlijke verdringing van andere aanvragers.

Toch heeft die scherpe concurrentie de sector niet op slot gezet. Met de in totaal zeventien toekenningen aan nieuwkomers, waarvan tien eerder tweejarijg projectsubsidie van het Fonds kregen, is sprake van een substantiële nieuwe instroom in het bestel van ruim 20% (zie figuur 4).

VERDELING VAN HET BUDGET OVER DE SECTOREN

Het Fonds heeft het beschikbare budget zo over de afzonderlijke sectoren willen verdelen dat de drukverdeling hetzelfde zou blijven als vier jaar geleden. Voor een andere verhouding dan de historische waren geen beleidsmatige argumenten voorhanden. Wel is die verdeling voor een deel gecorrigeerd op grond van de verwachte extra belasting van aanvragers uit de basisinfrastructuur. Anders gezegd, er heeft enige correctie plaatsgevonden voor de mate waarin de pluriformiteit van kleinschalig en middelgroot aanbod in de basisinfrastructuur door bezuinigingen is aangetast.

De daadwerkelijke druk op het budget, zo blijkt na de indiening van de aanvragen, wijkt zowel gemiddeld als per afzonderlijke sector niet sterk af van de vorige keer. Een uitzondering vormt de dans. De verhouding tussen het aantal toekenningen en aanvragen pakt bij dans veel gunstiger uit dan in andere sectoren. De toeloop vanuit de basisinfrastructuur was weliswaar relatief hoog, maar toch beperkter dan mogelijk was geweest. Anders dan verwacht dienden Noord Nederlandse Dans, Scapino Ballet Rotterdam en Danshuis Station Zuid geen aanvraag in bij het Fonds. Dit terwijl de kans groot was dat minimaal twee van hen, maar mogelijk zelfs ook alle drie, niet in de basisinfrastructuur zouden terechtkomen. Een belangrijke verklaring is ook dat een grote instelling als het Internationaal Danstheater, dat een relatief groot beslag op het dansbudget legt, is afgefallen. Daarvoor zijn meerdere kleine instellingen in de plaats gekomen.

Ook in de muziek zien we, ondanks eenzelfde druk als vier jaar geleden, een opmerkelijke verandering in de samenstelling van de meerjarige portefeuille. Daar worden dit keer vooral (middel)grote gezelschappen gehonoreerd. Omdat grotere groepen ook een groter beslag op het budget leggen, is de beweging omgekeerd aan de dans en loopt het aantal instellingen dat meerjarig wordt gesubsidieerd relatief sterk terug.

EERLIJK EN DOELMATIG, GROTERE PLURIFORMITEIT

Het systeem van vaste bedragen per voorstelling en een subsidiemaximum betekende voor de aanvragers dat zij een realistische inschatting moesten maken van de normbedragen waarop zij aanspraak konden maken. Dat kwam in veel gevallen neer op een aanzienlijk lager subsidie dan ze nu hebben. Aanvragers blijken die omslag verrassend snel te hebben gemaakt. Er zijn over het algemeen geen hogere normbedragen aangevraagd dan op grond van de kosten noodzakelijk was. Dat blijkt uit het feit dat in bijna alle gevallen het door instellingen gevraagde subsidiebedrag door de adviescommissies ongewijzigd kon worden overgenomen.

Niet alleen zijn daardoor nu grote, onderlinge verschillen in subsidiehoogte waarvoor geen goede motivatie bestaat, verdwenen. Ook is de subsidiëring een stuk doelmatiger geworden. Het beschikbare budget is gedaald met bijna 40% terwijl het aantal instellingen dat het Fonds meerjarig kan honoreren, terugloopt met 30% (zie figuur 1 en 3). De grotere doelmatigheid betekent dat nu meer instellingen subsidie kunnen ontvangen dan op grond van de bezuinigingen mocht worden verwacht. Dat komt ten goede aan de pluriformiteit.

ARTISTIEKE KWALITEIT

Artistieke kwaliteit, zo blijkt uit de beoordelingen, is als selectiecriteria onverminderd belangrijk. Alle gehonoreerde instellingen beschikken over een positieve beoordeling op artistieke kwaliteit. De adviescommissies waren onder de indruk van het artistieke niveau in de verschillende sectoren en de nieuwe ontwikkelingen die daarin plaatsvinden.

Enkele van de meest in het oog springende daarvan zijn het sterke maatschappelijke engagement, en een zelfbewuste zoektocht naar meer directe manieren van communiceren met het publiek. Dat vertaalt zich in nieuwe thema's en een expressief idioom, maar ook in onconventionele presentatievormen en werkwijzen. Er wordt steeds meer samengewerkt met andere makers, met programmeurs, vrije producenten en collega's in de basisinfrastructuur, en met organisaties in andere maatschappelijke sectoren. Grenzen met andere disciplines, nieuwe en oude media en tussen speelcircuits worden met bravoure overschreden. Die overschrijding blijft niet beperkt tot vrijblijvende flirts, maar beïnvloedt het werk van makers blijvend. Ook ontstaat er steeds meer werk vanuit en voor specifieke locaties. Uit de succesvolle buitenlandse tournees van veel gezelschappen en muziekensembles die het Fonds de komende jaren meefinanciert, spreekt de internationale waardering voor de kwaliteit van dit aanbod. Het daarbij toenemende aantal coproducties met buitenlandse partners biedt niet alleen zakelijke, maar ook artistieke kansen.

VEELZIJDIGE SECTOR

Het is belangrijker dan ooit dat het podiumkunstenbestel als geheel een zo goed mogelijke vertegenwoordiging blijft bieden van uiteenlopende genres, inclusief een aantrekkelijk aanbod voor jeugd en jongeren. Het artistieke spectrum raakt door de bezuinigingen ontegenzeggelijk minder rijk bezet en dreigt aan nuance in te boeten, maar omvat gelukkig nog wel de belangrijkste kleuren. Bij het Fonds gaat het dan vooral om de

verschijningsvormen die niet in het commerciële circuit of in de basisinfrastructuur tot stand worden gebracht. De veranderingen in de basisinfrastructuur hebben, via het criterium pluriformiteit waarin de bijdrage aan de sector als geheel wordt meegewogen, ook tot consequenties bij het Fonds geleid. De enorme artistieke diversiteit van aanvragers maakte dit ook mogelijk.

Die consequenties verschillen per discipline. Het Fonds ondersteunt vanaf 2013 bijvoorbeeld relatief veel jeugddans en kleinere theatergezelschappen, verhoudingsgewijs meer grotere muziekensembles, minder teksttheater, geen opera en musical maar juist het nieuwere, vaak kleinschaligere muziektheater. In ieder van de belangrijkste genres ondersteunt het Fonds één festival. Ook culturele diversiteit is een vanzelfsprekend onderdeel van een pluriforme cultuur. Het was daarom een van de aspecten waarmee instellingen een hogere beoordeling op pluriformiteit konden verwerven. Toch heeft dit in niet alle disciplines geleid tot een goede vertegenwoordiging. Een aantal pioniers uit de begintijd blijkt in de beoordeling op belangrijke criteria niet opgewassen tegen de felle concurrentie. De nieuwe generatie loopt zich nog warm en vraagt nauwelijks meerjarig aan. Waar ze dat wel doen, zijn er ook honoreringen, zoals bij theater en dans. De discipline muziektheater, die vrijwel geen cultureel diverse aanvragen ontving, honoreert één instelling die actief is op dit vlak. In de programmering van festivals, waar grenzen steeds meer vervagen, is culturele diversiteit vaak goed geïntegreerd.

INNOVATIE EN TALENT

Innovatie en talentontwikkeling, zo blijkt uit de aanvragen, vindt op alle mogelijke manieren plaats in de podiumkunsten. Voor veel instellingen is dat zelfs een kerntaak. Dat geldt nu sterker dan vier jaar geleden. Nieuwe wegen inslaan, is voor veel ensembles, gezelschappen en makers inherent aan hun werk. Om die reden investeren ze in nieuw repertoire of gaan ze samenwerkingsverbanden aan met andere makers en met nieuw, veelbelovend talent.

De aanvragen laten zien dat talentontwikkeling en kunstpraktijk steeds sterker met elkaar verbonden raken. In de dans spreken we dan bijvoorbeeld over ICK, Conny Janssen, ISH en nu van Nicole Beutler. In het theater gaat het bijvoorbeeld om Orkater, Zep, Firma Rieks Swarte, Ulrique Quade Company en Via Rudolphi, en in de muziek over Oorkaan en het Nederlands Blazers Ensemble. Niet alleen producerende instellingen, maar ook festivals scheppen steeds meer een gunstige omgeving voor dat talent. Ze blijken zich in toenemende mate op een natuurlijke manier met de jongste artistieke ontwikkelingen te verbinden. Oerol, November Music, Spring en Tweetakt zijn sprekende voorbeelden. Opmerkelijk genoeg zet een aantal voormalige productiehuisen, zoals de Toneelschuur, Korzo, BonteHond, Zeelandia, Feikes Huis, Veem en Bellevue (voor theaterauteurs), en de postacademische instelling VocaalLAB zijn deskundigheid als innovator en talentontwikkelaar nu met succes in als producerende instelling. Omgekeerd zorgen zij zo voor een goede verbinding tussen kunstpraktijk en nieuw talent.

Hoewel de trend duidelijk wijst in de richting van meer innovatie en een steviger verbinding tussen talentontwikkeling en kunstpraktijk, heeft het Fonds de toeslag voor innovatie van het aanbod nog betrekkelijk weinig toegekend (zie figuur 9). De commissies hebben kritisch

gekeken of de plannen voor een toeslag bijdragen aan de ontwikkeling van de Nederlandse podiumkunsten in het algemeen. In de meeste gevallen was de onderbouwing hiervoor niet overtuigend. Vaak had de beoogde innovatie vooral betrekking op de ontwikkeling of uniciteit van het eigen gezelschap of ensemble, zonder dat andere delen van de discipline of sector hierdoor werden beïnvloed. Wanneer onvoldoende duidelijk werd hoe men de talentontwikkeling zou vormgeven of wie men op het oog had om te begeleiden, werd evenmin een toeslag toegekend.

GEZOND ONDERNEMERSCHAP

Het veranderende subsidieklimaat en de manier waarop de regeling is ingericht, hebben uitgedaagd tot stevige ambities op het gebied van publieksbereik en eigen inkomsten. Gemiddeld streven instellingen naar zeventien procent meer voorstellingen en concerten dan in de voorgaande vier jaar (zie figuur 10). Dat is in beginsel een positieve ontwikkeling. Het is ook realistisch. Vanaf 2013 krimpt immers het aantal instellingen in de basisinfrastructuur en bij het Fonds, waardoor de overblijvende instellingen de kans krijgen een groter deel van de publieksmarkt naar zich toe te trekken. Tegelijkertijd wordt er efficiënter gewerkt. Dat gebeurt bijvoorbeeld door de groeiende samenwerkingsverbanden, waarin instellingen faciliteiten delen en gezamenlijke marketing bedrijven of waarin meer coproducties tot stand komen. Ook is meer seriebespeeling van podia en festivals aan de orde en zoeken instellingen meer samenwerking met het bedrijfsleven.

Gemiddeld doen de aanvragers het op ondernemerschap goed. Wel is er op onderdelen sprake van grote, onderlinge verschillen. Vooral in de groep instellingen waarvan de aanvraag niet wordt gehonoreerd, is te vaak sprake van erg ambitieuze verwachtingen die niet door realistische plannen worden onderbouwd. Het Fonds realiseert zich daarbij dat de tijd voor veel instellingen erg kort is geweest om de organisatie al volledig op de nieuwe werkelijkheid voor te bereiden.

De bedrijfsvoering van vooral de gehonoreerde instellingen blijkt in de basis echter goed op orde. Opvallend is ook de sterke correlatie tussen kwaliteit en ondernemerschap. In bijna alle gevallen waar sprake is van een hoge waardering voor kwaliteit is ook het ondernemerschap dik in orde. Daarnaast kan worden vastgesteld dat de omvang van een instelling niet a priori veel zegt over haar financiële gezondheid. Klein is niet bij voorbaat kwetsbaarder: de aanvragers bij het Fonds doen het financieel gezien even goed, zelfs iets beter, dan de aanvragers in de basisinfrastructuur. Het Fonds heeft er daarom vertrouwen in dat de gehonoreerde instellingen in staat zullen zijn de bij hun ambities passende veranderingen in hun organisatie vorm te geven in de komende jaren, en om eventuele tegenvallers op te vangen.

FINANCIERINGSMIX EN LOKAAL DRAAGVLAK

Het goed ontwikkelde ondernemerschap bij de gehonoreerde instellingen vertaalt zich in een betere, en onderbouwde spreiding van financiële risico's over verschillende inkomstenbronnen. Waar het Fonds in de periode 2009-2012 gemiddeld nog tekende voor 45% van de begroting van vierjarig ondersteunde instellingen, vragen de gehonoreerde instellingen nu nog slechts 31% van hun totale baten aan bij het Fonds. Gedeeltelijk doen instellingen in plaats daarvan een wat groter beroep op betrokkenheid van provincies en gemeenten. Het gevraagde aandeel bij gemeenten stijgt van 12 tot 17%, en dat bij de provincies van 3 naar 4% (zie figuur 8).

De toenemende financiële betrokkenheid van lagere overheden bij fondsgesubsidieerde gezelschappen helpt niet alleen bij het opvangen van de gevolgen van de bezuinigingen en de spreiding van het ondernemingsrisico. Het betekent ook dat het podiumkunstenveld erin is geslaagd het lokale draagvlak in de samenleving te vergroten. Minstens even belangrijk voor het draagvlak is de constatering dat de afname van het aandeel fondssubsidie niet volledig wordt vervangen door andere subsidies, maar dat per saldo ook de eigen inkomsten van de gehonoreerde instellingen met bijna acht procent stijgen.

LANDELIJKE ZICHTBAARHEID

De aanvragen die het Fonds ontving voor de periode 2013-2016 komen, net als in de voorgaande periode uit alle delen van het land. De Randstad is daarbij sterk vertegenwoordigd. Circa tweederde van de aanvragen komt uit de grote steden, en nog eens een kleine tien procent uit de regio west.

Hoewel de aanvragers dus niet gelijkwaardig over het land zijn verdeeld, verbeterde de spreiding onder de gehonoreerde instellingen al in de vorige beleidsperiode licht. Het aandeel door het Fonds gesubsidieerde instellingen in de vier grote steden liep toen iets terug ten gunste van de regio's. In de periode 2013-2016 blijven die verhoudingen ongewijzigd. Het aantal door het Fonds gesubsidieerde instellingen neemt zowel in de grote steden als in de regio's met 32% af. Tussen de regio's en steden onderling zijn er wel flinke verschillen. De grootste krimp vindt plaats in de regio's Oost, Midden en West, en in Rotterdam. De regio Noord daarentegen blijft in aantal instellingen gelijk en de regio Zuid ziet een toename van het aantal fondshonoreringen. Amsterdam loopt in de pas met het gemiddelde (zie figuur 5 en 6).

Voor een brede toegankelijkheid van het landelijk aanbod is behalve de vestigingsplaats van instellingen minstens zo belangrijk waar zij hun voorstellingen en concerten spelen. Het Fonds heeft dan ook evenzeer meegewogen in welke mate instellingen hun voorstellingen verder het land in brengen dan de vier grote steden.

VOLGORDE VOOR SUBSIDIËRING

De nieuwe manier van beoordelen aan de hand van gelijkwaardig wegende criteria en een transparant puntensysteem, heeft het mede mogelijk gemaakt om ondanks de bezuinigingen en druk op het budget tot een evenwichtig eindbeeld te komen. Een essentieel onderdeel

daarin is de wijze waarop instellingen na beoordeling in een rangorde zijn geplaatst. Die rangorde trekt immers niet alleen de grens tussen instellingen met een positief en een negatief advies, maar ook tussen aanvragers met een positief advies die wel en niet kunnen worden gehonoreerd binnen het beschikbare budget. De prioriteiten zijn bepaald door instellingen na beoordeling in een aflopende volgorde te plaatsen van het totaal aan punten dat zij hebben behaald op alle criteria samen. Als instellingen gelijk eindigden, heeft de commissie een volgorde aangebracht op basis van de pluriformiteit. Daarbij is eerst gekeken naar het aantal punten op pluriformiteit in de oorspronkelijke beoordeling, dat wil zeggen in relatie tot de gehele sector, inclusief basisinfrastructuur en het vrije circuit. Waar nodig, is vervolgens ook de pluriformiteit onder de hoger geëindigde fonds aanvragers in het oordeel betrokken.

Zo is er in alle disciplines een onderverdeling ontstaan in een a-categorie die geheel wordt gehonoreerd, een b-categorie die in beginsel wel voor subsidie in aanmerking komt maar niet kan worden gehonoreerd en een c-categorie waarvan de totale waardering zo laag ligt dat zij ook bij voldoende budget zou moeten worden afgewezen. De eerste aanvraag in de b-categorie wordt gedeeltelijk gehonoreerd, tot het budget op is.

Een meer gedetailleerde beschrijving van het beoordelingsproces is hierna te lezen onder 'Verantwoording'. De rangorde binnen de positieve adviezen zonder honorering (b-categorie) is bovendien opgenomen achter de adviezen per sector. Het Fonds Podiumkunsten heeft er echter bewust van afgezien om in het kader van deze verantwoording de cijfermatige scores mee te publiceren. Die scores zijn geen geheim, maar het Fonds wil voorkomen dat de prestaties van de aanvragers te veel teruggebracht worden tot louter cijfers, en dat daarbij wordt gegaan aan de uitgebreide, inhoudelijke beoordeling die daaraan ten grondslag ligt.

TOT SLOT

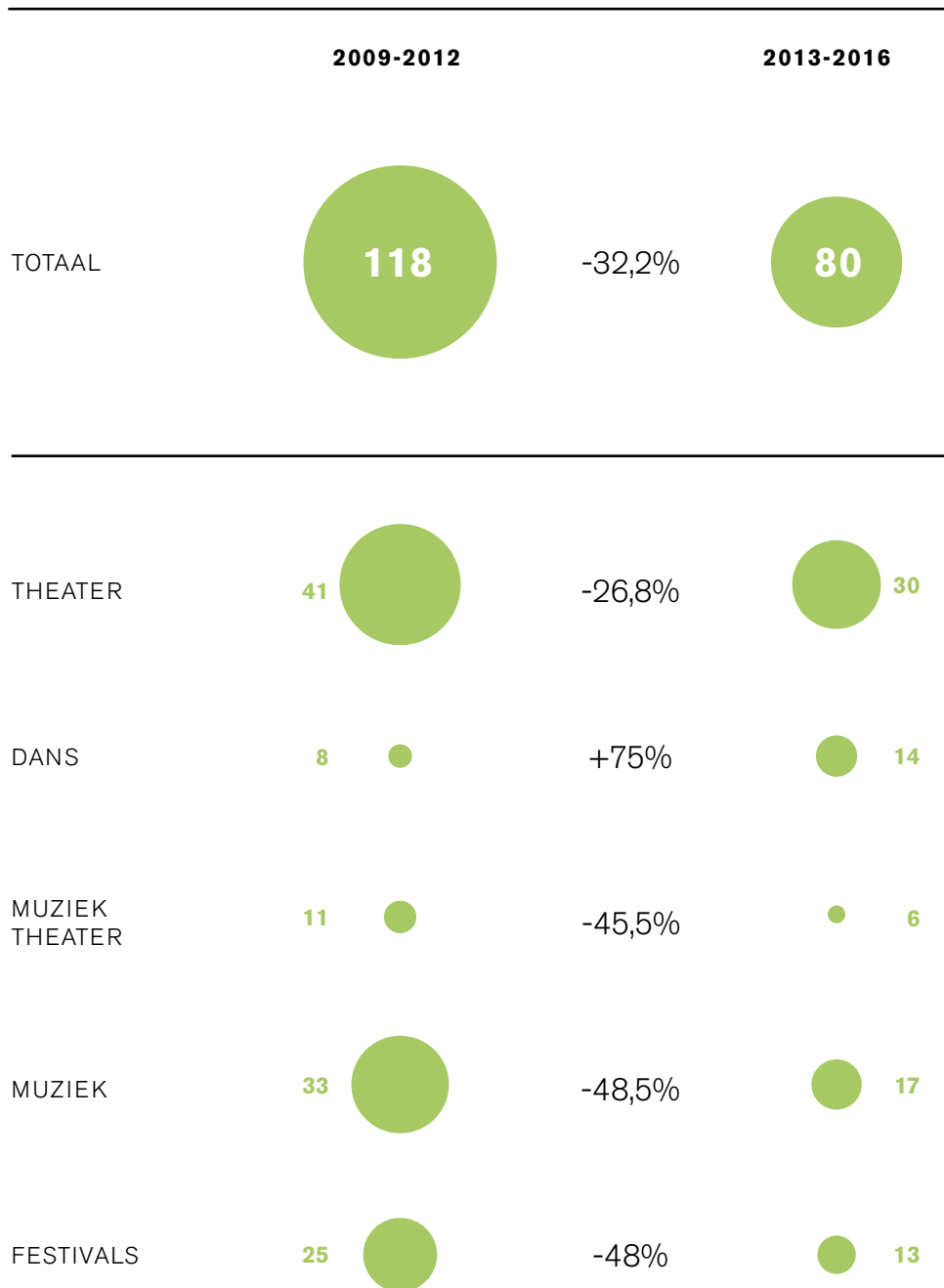
Nooit eerder werd er zoveel zo abrupt op de cultuur bezuinigd als nu. De schade is ongemeen groot, zo blijkt uit de beslissingen van het Fonds. Daarom stond deze subsidieronde volledig in het teken van een nieuw evenwicht en perspectief. Het midden- en kleinbedrijf van de podiumkunsten heeft zelf dat perspectief binnen bereik gebracht. Het heeft zichzelf niet toegestaan in een neerwaartse spiraal te belanden, maar integendeel waar nodig en mogelijk zelfs stappen vooruit gezet. De podiumkunsten hebben de toekomst in eigen hand genomen.

MEERJARIGE
ACTIVITEITENSUBSIDIES
2013 - 2016
IN **CIJFERS**

FIGUUR 1

AANTALLEN EN PERCENTAGES HONORERINGEN

● GEHONOREERDE ADVIEZEN

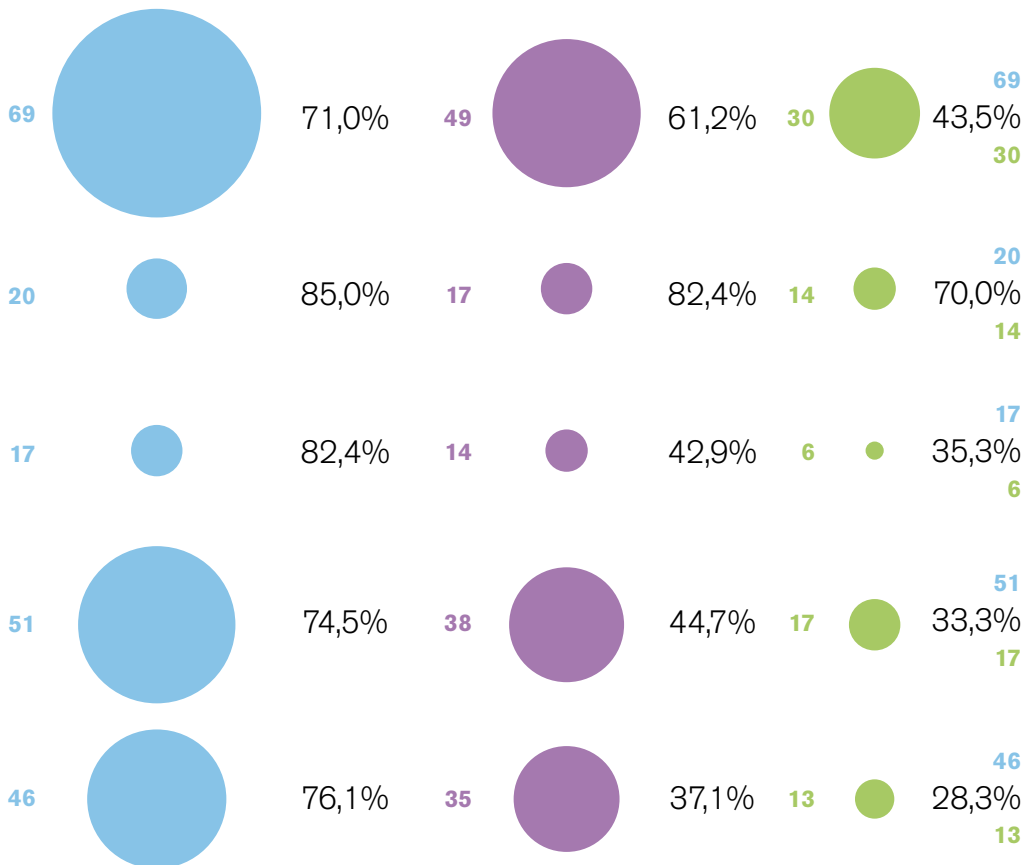
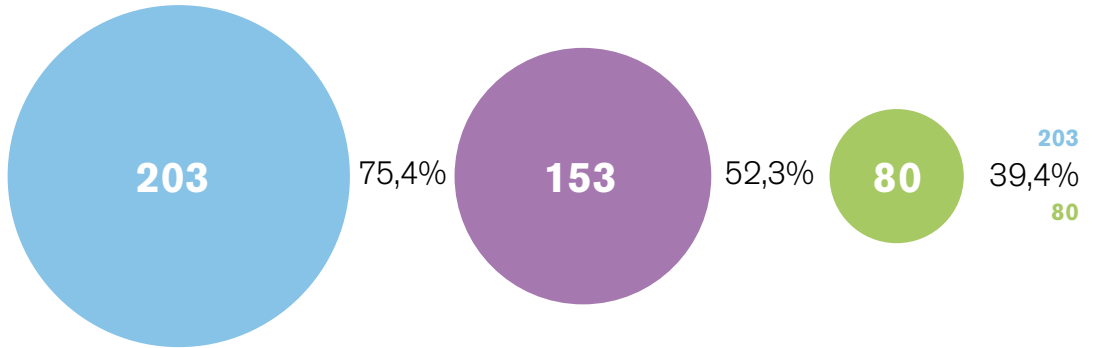

FIGUUR 2

AANTALLEN EN PERCENTAGES AANVRAGEN/ADVIEZEN/HONORERINGEN

● AANVRAGEN ● POSITIEVE ADVIEZEN ● GEHONOREERDE ADVIEZEN

2013-2016

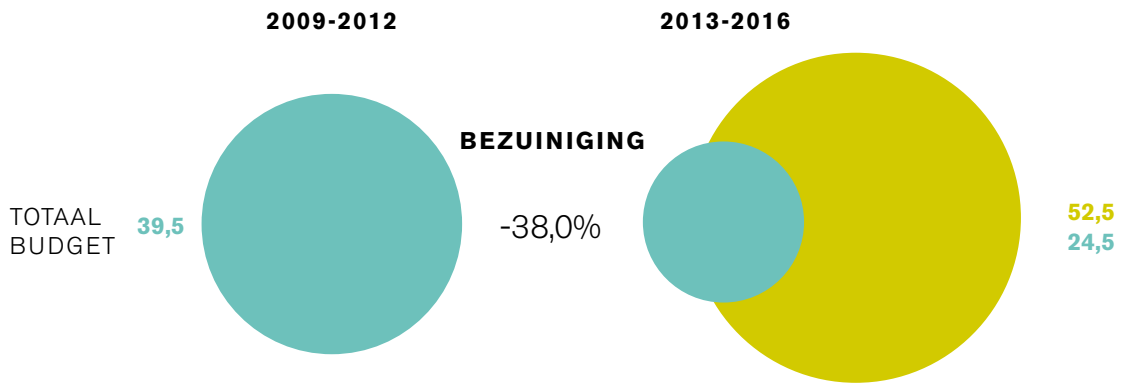

FIGUUR 3

BUDGET PER JAAR (IN MILJOENEN)

● TOEGEWEEZEN BUDGET

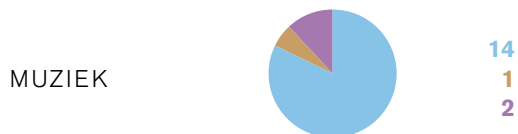
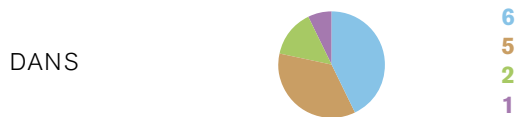
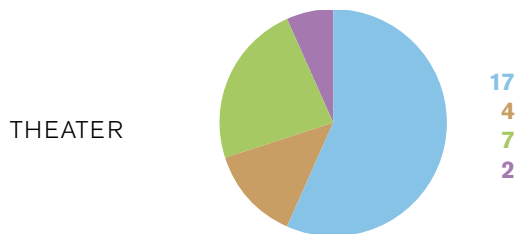
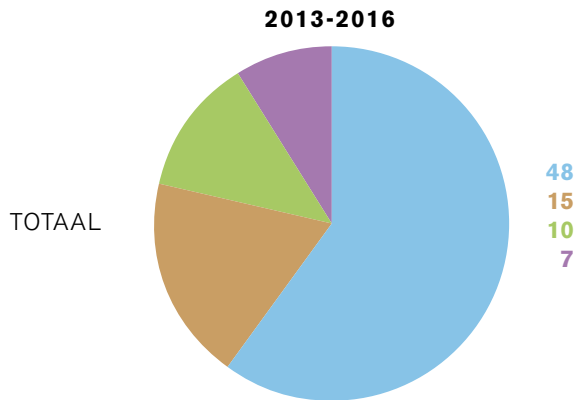
● AANGEVRAAGD BEDRAG

FIGUUR 4

HERKOMST VAN GEHONOREERDE INSTELLINGEN

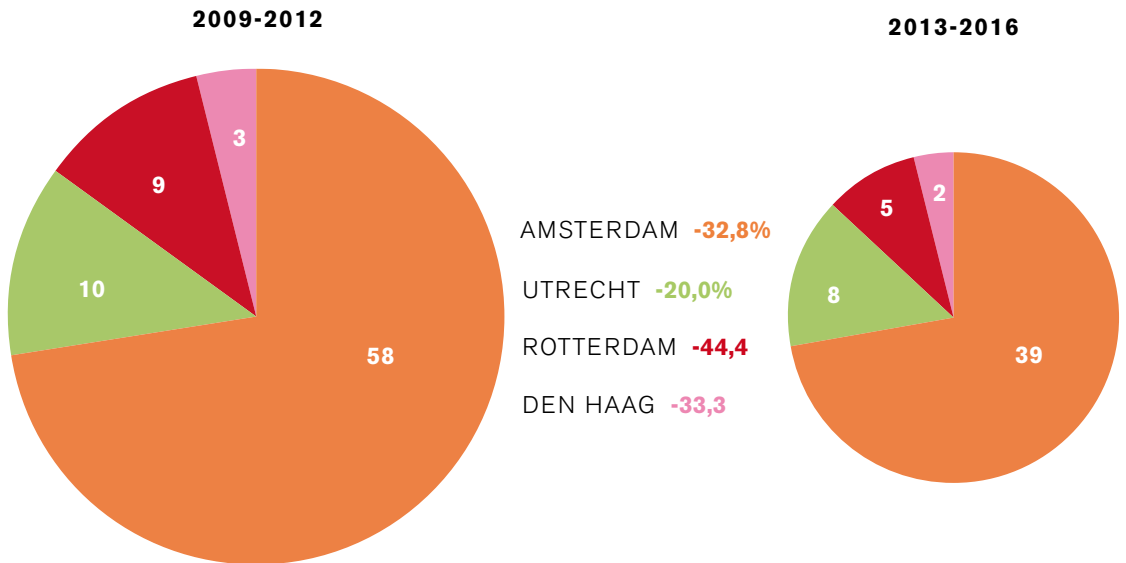
● 4-JARIG FONDS 2009-2012 ● BIS 2009-2012 ● 2-JARIG FONDS 2009-2012 ● NIEUWE INSTELLINGEN

FIGUUR 5

GEOGRAFISCHE SPREIDING HONORERINGEN

AANTAL GEHONOREERDE AANVRAGEN

TOTAAL AANTAL HONORERINGEN 4 GROTE STEDEN

80

-32,5%

54

TOTAAL AANTAL HONORERINGEN REGIO'S

38

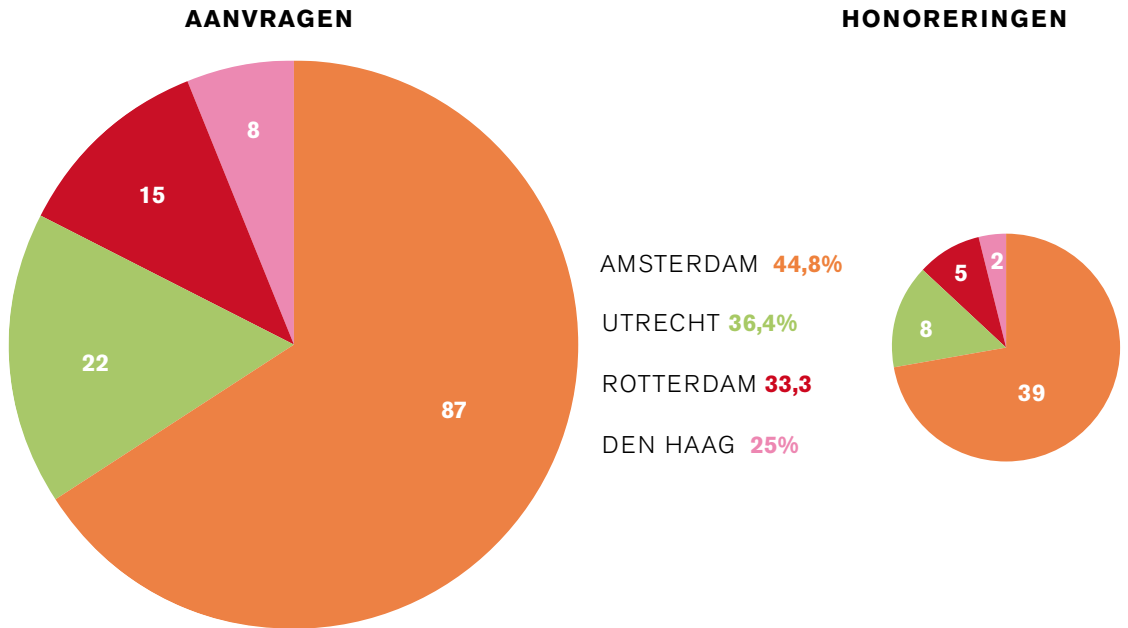
-31,6%

26

FIGUUR 6

GEOGRAFISCHE SPREIDING AANVRAGEN/HONORERINGEN 2013-2016

AANTAL AANVRAGEN TEN OPZICHTE VAN AANTAL HONORERINGEN 2013-2016

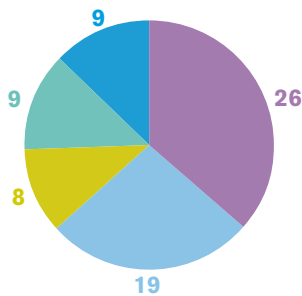

TOTAAL 4 GROTE STEDEN

132

40,9%

54

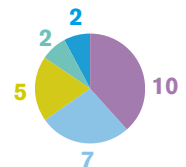
ZUID 38,5%

WEST 36,8%

NOORD 62,5%

OOST 22,2%

MIDDEN 22,2%

TOTAAL REGIO'S

71

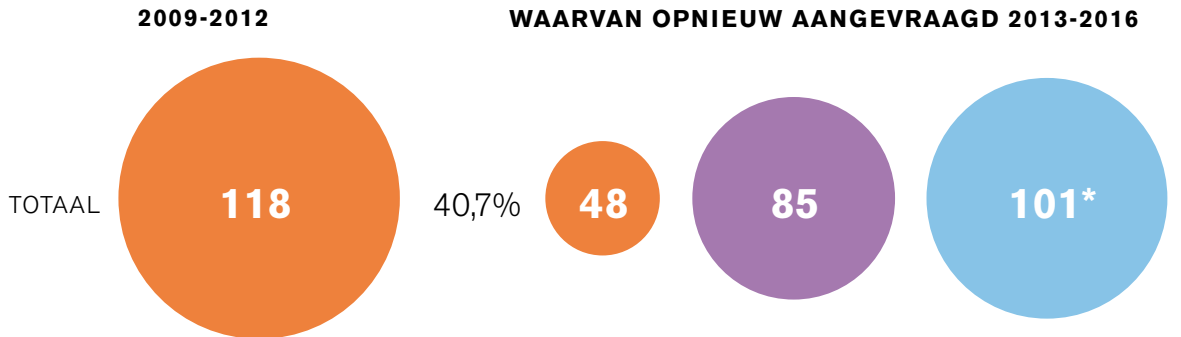
36,6%

26

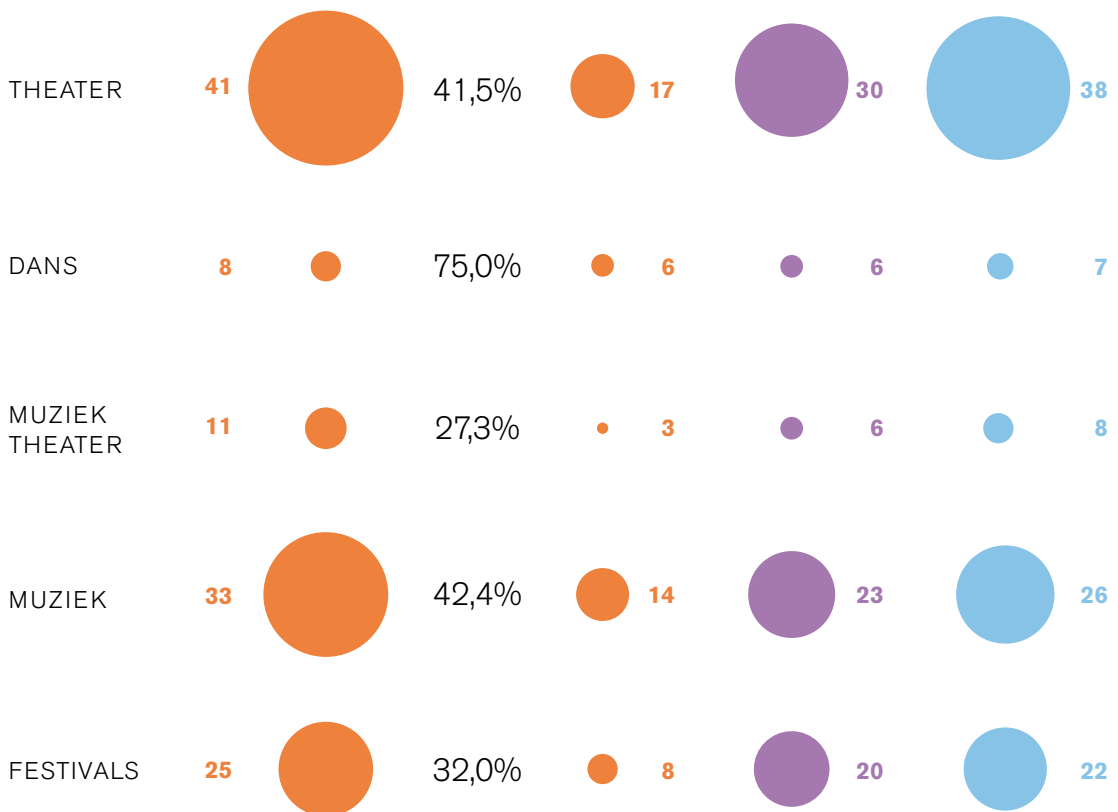
FIGUUR 7

TOEKOMST VAN DE HUIDIGE FONDSGESUBSIDIEERDEN

● GEHONOREERDE ADVIEZEN   ● POSITIEVE ADVIEZEN   ● AANVRAGEN

*102 aanvragen van 101 aanvragers. Eén instelling vraagt voor twee disciplines aan.

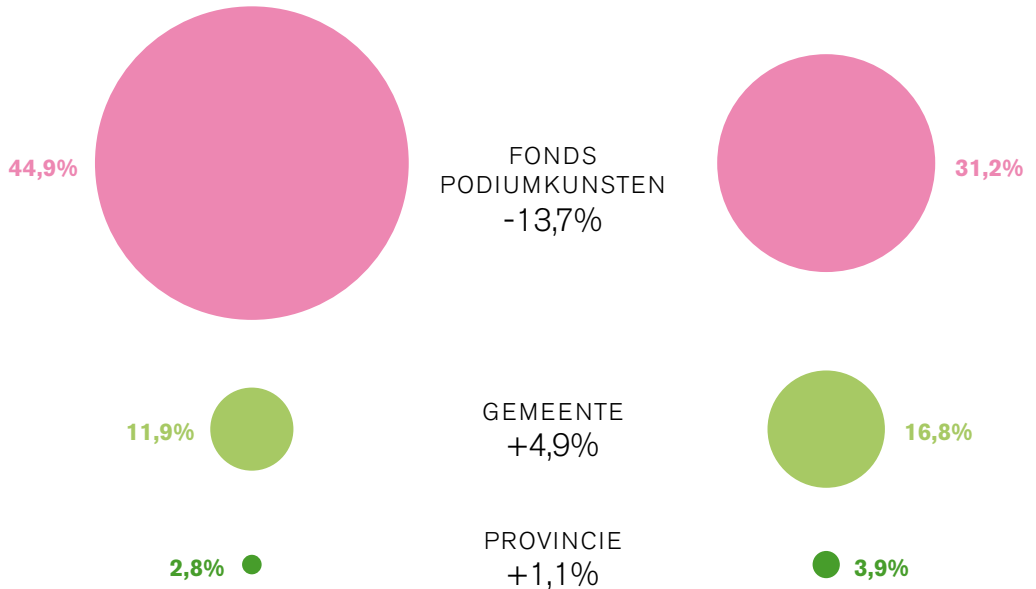
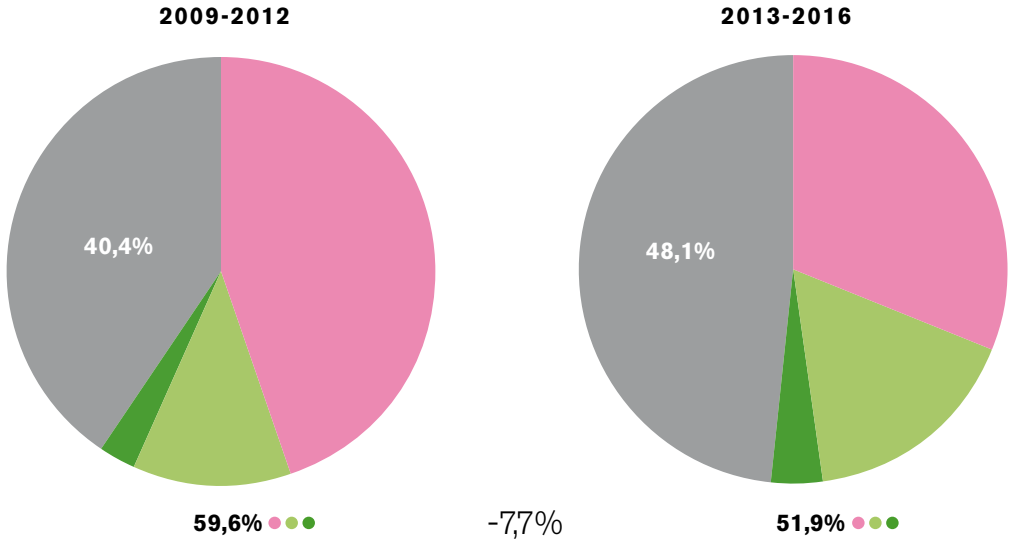

FIGUUR 8

**FINANCIERINGSMIX FONDS, GEMEENTEN, PROVINCIES
BIJ GEHONOREERDE INSTELLINGEN**

- SUBSIDIE FONDS PODIUMKUNSTEN
- SUBSIDIE GEMEENTE
- SUBSIDIE PROVINCIE
- OVERIGE (O.A. EIGEN) INKOMSTEN

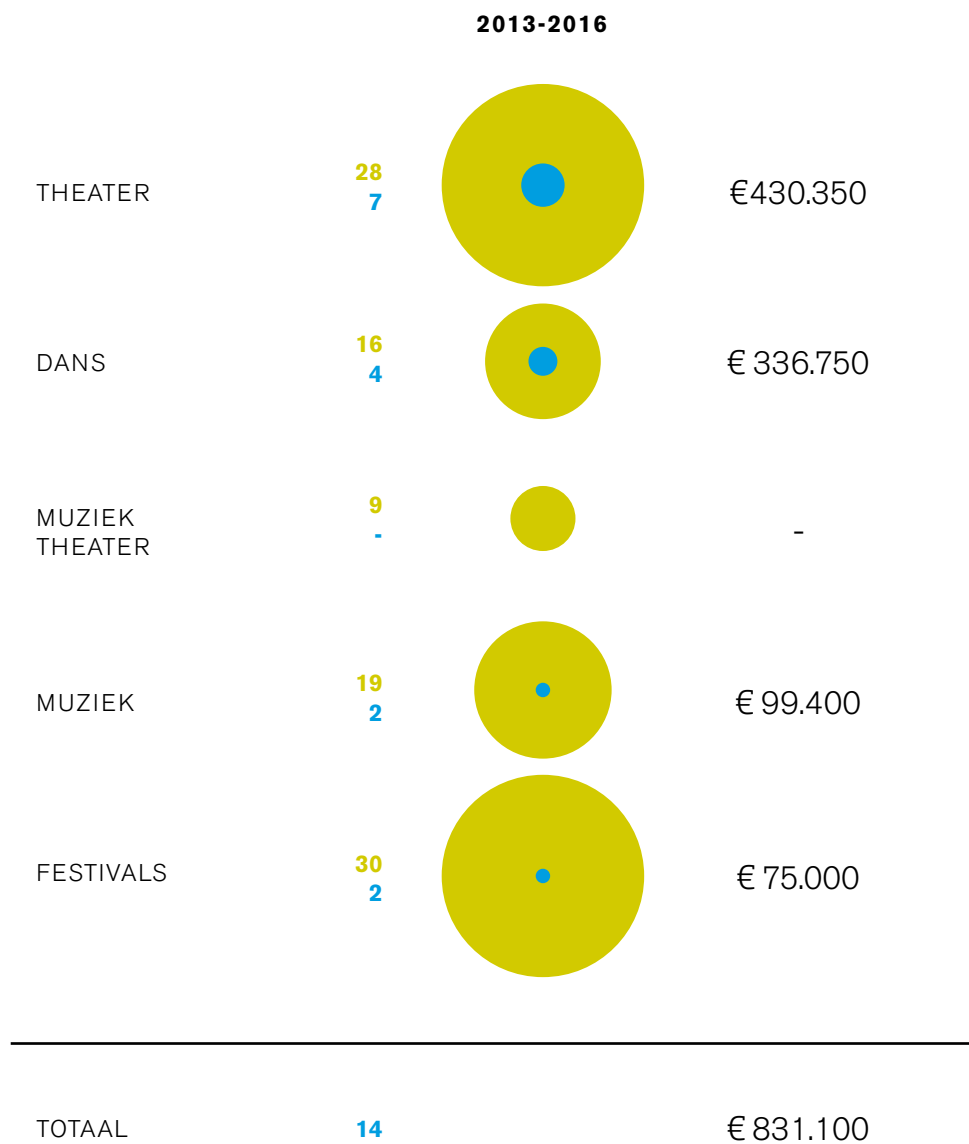
TOTAAL GEVRAAGD SUBSIDIE TEN OPZICHTE VAN DE BATEN

FIGUUR 9

TOESLAG VOOR INNOVATIE VAN HET AANBOD

● AANTAL GEVRAAGDE TOESLAGEN ● AANTAL TOEGEKENDE TOESLAGEN

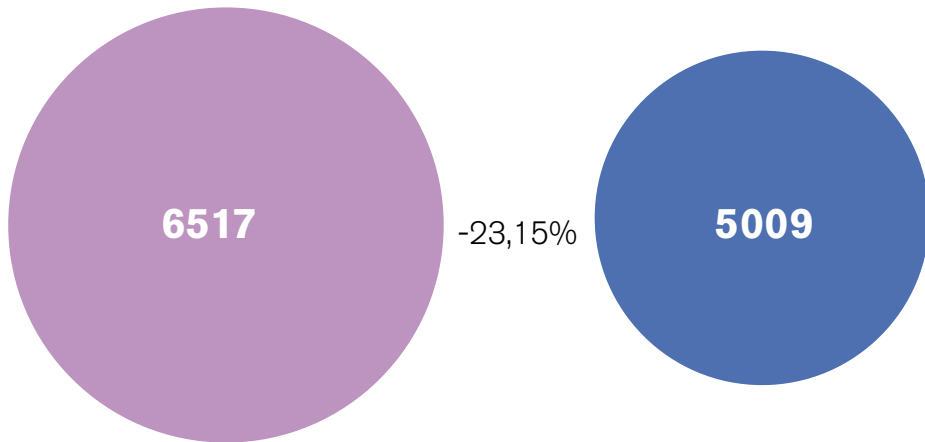
FIGUUR 10

AANTAL VOORSTELLINGEN & CONCERTEN VAN PRODUCERENDE INSTELLINGEN PER JAAR (EXCL. FESTIVALS)

- GEREALISEERDE UITVOERINGEN 2010 FONDS 4-JARIG
- VOORGENOMEN UITVOERINGEN 2013 FONDS MEERJARIG*

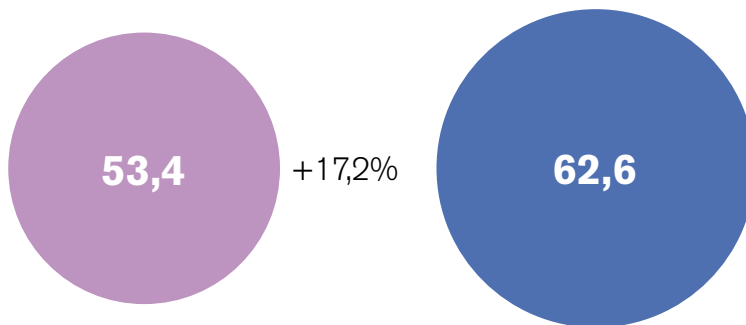

TOTAAL AANTAL UITVOERINGEN PER JAAR (EXCL. FESTIVALS)

GEMIDDELD AANTAL UITVOERINGEN PER INSTELLING PER JAAR (EXCL. FESTIVALS)

* jaargemiddelde over 2013 en 2014

VERANTWOORDING VAN
ADVIESPROCES EN
BESLUITVORMING

PROCES

Alle aanvragen die in behandeling zijn genomen, zijn in hun geheel, inclusief alle bijlagen, voorgelegd aan een deskundige adviescommissie. Door het bureau van het Fonds Podiumkunsten is voorts voorzien in informatie over de historie, bijzonderheden en waar mogelijk ook in kwantitatieve analyses die ondersteunend konden zijn bij de beoordeling door de adviescommissie. Daarbij ging het in ieder geval om analyses met betrekking tot het ondernemerschap, matching door andere overheden en de bijdrage die een aanvrager levert aan de spreiding van het aanbod over het land.

Er waren aparte adviescommissies voor de aanvragen op het gebied van muziek, muziektheater, theater, dans en festivals. De adviescommissies bestonden uit inhoudelijk deskundige adviseurs. Deze adviseurs zijn door het bestuur benoemd, na een preselectie door de onafhankelijke selectieadviescommissie van het Fonds Podiumkunsten. In een aantal gevallen is een ad-hoc adviseur met specifieke kennis op het gebied van ondernemerschap aan de commissie toegevoegd om ook de kennis op dat terrein te waarborgen.

Iedere commissie had een onafhankelijk voorzitter, die niet heeft deelgenomen aan de beraadslaging. De voorzitters leidden de vergaderingen en hadden als taak de zorgvuldigheid van het besluitvormingsproces te bewaken. Zij waren afkomstig van buiten de discipline.

De beoordeling vond plaats aan de hand van de criteria uit de regeling en de toelichting daarop. Iedere aanvraag is daarbij op zijn eigen merites beoordeeld. Wel werd de individuele beoordeling telkens binnen het geheel van de beoordelingen geplaatst door terug te kijken naar eerder behandelde aanvragen. Dit om te verzekeren dat gedurende het hele beoordelingsproces dezelfde maatstaven werden gehanteerd. De Raad van Bestuur heeft er via secretarissen en bureau op toegezien dat in de toepassing van de criteria tussen de verschillende commissies geen verschillen konden ontstaan. Voorts zijn op onderdelen handvatten ontwikkeld om te verzekeren dat verschillende commissies daaraan op consequente en vergelijkbare wijze invulling konden geven.

De Raad van Bestuur heeft de advisering bestudeerd en gecontroleerd op consistentie, motivering en zorgvuldige totstandkoming. Er is op toegezien dat bij de voorbereiding en besluitvorming niemand invloed kon hebben die een persoonlijk belang heeft bij de uitkomsten. Waar nodig, zijn aanvullende vragen gesteld aan (voorzitters van) commissies over het adviseringsproces, de wijze waarop de regeling is toegepast in de beoordeling et cetera.

CRITERIA

ARTISTIEKE KWALITEIT

Bij het formuleren van een oordeel op kwaliteit is steeds een onderscheid gemaakt tussen de artistieke kwaliteit van de voorstellingen of concerten in de afgelopen periode (het retrospectief) en de te verwachten kwaliteit van de voorstellingen en concerten in de subsidieperiode zoals die kon worden afgeleid uit het beleidsplan (het prospectief). Als er een verschil was tussen deze twee oordelen heeft de commissie per saldo een eindoordeel geformuleerd op basis van de bevindingen over het retro- en prospectief.

Daarbij wogen beide gezichtspunten in beginsel even zwaar.

Bij het beoordelen van de kwaliteit in de afgelopen periode (retrospectief) is steeds een onderscheid gemaakt tussen instellingen die in de periode 2009-2012 een vierjarige subsidie hadden van het Fonds Podiumkunsten of het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap enerzijds en andere aanvragers anderzijds. De eerste groep is door het Fonds of door de Raad voor Cultuur in het kader van de monitoring van de lopende subsidierelaties intensief gevolgd. Daarbij hebben adviseurs voorstellingsbezoeken afgelegd, waarvan door hen ook verslagen zijn gemaakt. Deze verslagen stonden ter beschikking van de adviescommissies en hebben als basis gediend voor het oordeel over de kwaliteit van de activiteiten in de afgelopen subsidieperiode. In het advies wordt telkens aangegeven hoeveel voorstellingen of concerten zijn bezocht.

Bij de tweede groep is het oordeel over de artistieke kwaliteit primair gebaseerd op de ingezonden live-registraties.

In beide gevallen is aanvullend gebruikgemaakt van de eigen deskundigheid van commissieleden, die onder meer door concert- of voorstellingsbezoek is opgebouwd.

BIJDRAGE AAN DE ONTWIKKELING VAN DE PODIUMKUNSTEN

Dit criterium is alleen bij festivals van toepassing, en heeft betrekking op de bijdrage aan de ontwikkeling van het podiumkunstenaanbod. Om tot een oordeel te komen, is steeds gekeken in hoeverre er in de afgelopen periode een bijdrage is geleverd en of de plannen die zijn voorgelegd aanleiding geven om een dergelijke bijdrage in de toekomst te verwachten.

ONDERNEMERSCHAP

Bij het ondernemerschap is telkens gekeken naar drie onderdelen:

- a. de bedrijfsmatige organisatie (kortweg ook wel bedrijfsvoering genoemd),
- b. de inkomstenwerving,
- c. de wijze waarop de aanvrager zijn publiek benadert, bereikt en ontwikkelt (ook wel aangeduid als marketing).

ad a: Bij het onderdeel bedrijfsvoering is gekeken naar de financiële gezondheid van de organisatie (liquiditeit en solvabiliteit), de verankering van de kennis van het ondernemerschap in de organen van de organisatie en de kostenstructuur.

ad b: Bij het onderdeel inkomstenwerving is gekeken naar de ontwikkeling van de publieksinkomsten en de overige eigen inkomsten en is de begroting getoetst op haar realiteitsgehalte. Ook is gekeken of er sprake is van risicospreiding door het aanboren van verschillende soorten inkomstenbronnen en is de verhouding tussen de eigen inkomsten en de subsidiehoogte beoordeeld.

ad c: Bij het onderdeel marketing is beoordeeld hoe de instelling zich positioneert, welke doelgroepen de instelling onderscheidt en hoe de koppeling wordt gelegd tussen doelgroep(en) en de te ontwikkelen voorstellingen of concerten en welke marketingacties en marketinginstrumenten de instelling hanteert.

Het eindoordeel is een resultaat van de beoordeling op deze drie onderdelen. Alleen als op

de onderdelen a, b en c goed wordt gescoord, volgt de hoogste beoordeling. Naarmate een aanvrager minder goed scoort op een of meer onderdelen, wordt het oordeel kritischer.

BIJDRAGE AAN DE PLURIFORMITEIT VAN HET PODIUMKUNSTENAANBOD IN NEDERLAND

Bij het beoordelen van de pluriformiteit is als hulpmiddel steeds gekeken of een aanvrager in een bepaald genre of een bepaalde discipline geplaatst kon worden. Alle aanvragers in hetzelfde genre/dezelfde discipline scoren in beginsel gelijk op hun bijdrage aan de pluriformiteit. Vervolgens is gekeken of een aanvrager zich anderszins nog onderscheidt van andere instellingen in dat genre /die discipline. Dat kan tot een hogere waardering binnen een genre of discipline leiden. Daarbij is terughoudend te werk gegaan. Uitgangspunt is steeds geweest dat het moet gaan om voor het publiek relevante verschillen. In een enkel geval is een aanvrager niet goed in één genre/discipline te plaatsen. Dan is deze stap overgeslagen.

BIJDRAGE AAN DE GEOGRAFISCHE SPREIDING IN NEDERLAND

Voor het beoordelen van de spreiding is steeds een onderscheid gemaakt tussen de vier grote steden – Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht – en de rest van het land. Vervolgens is er een onderscheid gemaakt tussen twee soorten spreiding: spreiding van instellingen over het land en spreiding van aanbod over het land. Daarbij geldt het volgende:

- Een producerende instelling draagt bij aan de spreiding van instellingen als zij gevestigd is buiten de vier grote steden. In dat geval is door de adviescommissie altijd beoordeeld of er ook werkelijk een binding is met de vestigingsplaats, blijkend uit activiteiten.
- Een producerende instelling draagt bij aan de spreiding van het aanbod als relatief veel voorstellingen of concerten buiten de vier grote steden worden verzorgd. In dat geval is de bijdrage aan de spreiding van het aanbod gerelateerd aan het totaal aantal voorstellingen of concerten zoals dat blijkt uit de aanvraag, mits dat ook realistisch is. Een instelling die weinig voorstellingen of concerten geeft, maakt dus evenveel kans op een positieve beoordeling van de bijdrage aan de spreiding van het aanbod, als een instelling die veel voorstellingen of concerten geeft.

Alleen als een instelling op beide manieren bijdraagt aan de spreiding, is de maximale score gegeven.

Bij festivals is alleen gekeken naar de vestigingsplaats. Ook hier is het vertrekpunt dat het organiseren van een festival in een van de vier grote steden geen bijdrage levert aan de spreiding. De hoogste score is alleen gegeven als het festival plaatsvindt op een plek waar in het geheel geen vergelijkbaar aanbod aanwezig is.

FINANCIËLE BIJDRAGE VAN PROVINCIE OF GEMEENTE

Hier is als uitgangspunt genomen het in de aanvraag opgenomen bedrag dat is gevraagd aan lokale of provinciale overheden. Daarbij is de volgende vuistregel gehanteerd:

- Als het bedrag minimaal 30.000 euro of minimaal 10% van de totale lasten bedraagt, is de waardering ruim voldoende gegeven.
- Als het bedrag minimaal 300.000 euro of minimaal 30% van de totale lasten bedraagt, is de waardering zeer goed gegeven.

Bij dit onderdeel is overleg gevoerd met andere overheden, om te controleren of de door de aanvrager opgevoerde bedragen ongeacht de stand van bestuurlijke besluitvorming ook werkelijk zijn aangevraagd of nog dit jaar aangevraagd konden worden. Alleen indien dat onomkeerbaar niet het geval was, is de in de aanvraag opgevoerde bijdrage niet betrokken in de beoordeling.

Omdat de formele besluiten tot medefinanciering door de betrokken overheden vaak pas eind van het jaar in het kader van de begrotingsbehandeling worden genomen, stond op het moment dat de besluiten door het bestuur werden genomen niet onomstotelijk vast of het aangevraagde bedrag ook werkelijk zou worden toegekend. Daarom is bij de honoreringen telkens gekeken of de aanvrager bij het geheel of gedeeltelijk ontbreken van de gevraagde financiële bijdrage van gemeente en/of provincie zodanig zou zijn gezakt in de rangorde dat het subsidie in gevaar zou komen. Aanvragers waar dit inderdaad het geval was, ontvangen een voorwaardelijke toezegging.

RANGORDE

De aanvragen zijn op basis van de toegekende waardering op alle criteria in drie categorieën onderverdeeld:

a: honoreren

b: honoreren voor zover het budget dat toelaat

c: niet honoreren.

Daar waar instellingen gelijk eindigden en een nadere ordening noodzakelijk was, is door alle commissies een volgorde aangebracht op basis van de pluriformiteit. Daarin was in eerste plaats de hoogte van de waardering van de pluriformiteit in de oorspronkelijke beoordeling leidend (bijdrage aan de pluriformiteit in het geheel van de sector). Indien daarna nog nodig, ging de commissie vervolgens over tot een beoordeling van de mate waarin de aanvrager in kwestie zich onderscheidde van de verzameling van aanvragers boven de te beoordelen aanvrager. Dat geldt dus niet voor instellingen die op basis van hun score direct voor subsidie in aanmerking komen, noch voor instellingen waarvan bij voorbaat duidelijk is dat deze niet voor subsidie in aanmerking komen.

De grens tussen a (honoreren) en b (honoreren voor zover het budget dat toelaat) is steeds getrokken boven de instelling die niet meer in zijn geheel kan worden gehonoreerd in verband met het ontbreken van voldoende budget. In alle disciplines is er dus sprake van een a-categorie die geheel wordt gehonoreerd, een b-categorie die in beginsel wel voor subsidie in aanmerking komt maar gelet op het budget niet meer kan worden gehonoreerd en een c-categorie waarvan de totale waardering zo laag ligt dat zij ook bij voldoende budget zou

moeten worden afgewezen. De eerste aanvraag in de b-categorie wordt gedeeltelijk gehonoreerd, tot het budget op is. De aanvragen daaronder worden afgewezen vanwege het ontbreken van budget.

INLEIDING
BIJ DE ADVIEZEN
EN BESLUITEN
MUZIEKTHEATER

Het Nederlandse muziektheater is al enige tijd sterk in opkomst. Het ontpopt zich in toenemende mate als een gevarieerde, levendige sector, waarbinnen juist door zijn interdisciplinaire werkwijze tal van nieuwe ontwikkelingen in de podiumkunsten gestalte krijgen.

Muziektheater is een genre dat zich uitstrekt van opera tot musical, met alle mogelijke verschijningsvormen daar tussenin. Van die uitersten wordt grootschalige opera nagenoeg exclusief gesubsidieerd vanuit de basisinfrastructuur, terwijl de musical meer op eigen benen staat in het vrije circuit. Het Fonds Podiumkunsten focust daarom op het tussenliggende gebied, het muziektheater dat ontstaat op basis van zeer uiteenlopende uitgangspunten. Zo kan een muziekstuk dat in eerste instantie niet voor het theater is gecomponeerd, een film of een ander artistiek concept de basis voor een voorstelling vormen. Vaak halen muziektheatergezelschappen inspiratie uit nieuwe media, beeldende kunst of poëzie, leggen zich toe op locatievoorstellingen of houden zich bezig met community theatre. Er is een grote variatie aan artistieke vormen mee gemeoid, waarin componisten, tekstschrijvers, vormgevers en regisseurs samen optrekken in het ontwikkelen van hun concept, en waarbij de uiteindelijke vorm van de voorstelling niet zelden pas op de repetitievloer tot stand komt. Dit aanbod is kleinschaliger dan opera en musical en kenmerkt zich onder andere door de intimiteit tussen uitvoerders en publiek.

De huidige subsidieperiode kende daarbij een aantal zeer aansprekende en diverse producties die model staan voor belangrijke nieuwe ontwikkelingen in de sector, bijvoorbeeld 'De Martelaar' (Volksoperahuis), 'MonteverdiSH' (VocaalLAB/ISH), 'Kokoschka' (Veenfabriek/Warme Winkel/Nieuw West) en 'Een Mond vol Zand' (Via Berlin/Orkater). De Nederlandse Opera ontwikkelde de productie 'Afterlife' van Michel van der Aa. Deze was intussen te zien in Londen en zal in oktober 2012 het Melbourne Festival openen. Ook buiten het gesubsidieerde circuit zijn er interessante nieuwe ontwikkelingen. Zo speelt de musical 'Soldaat van Oranje' al bijna twee jaar onafgebroken in een tot theater verbouwde hangar in Katwijk.

Musical ontwikkelt zich in het vrije circuit. Daarbij wordt zelden een beroep gedaan op subsidiëring van overheidswege. Het muziektheateraanbod voor de jeugd komt op veel verschillende manieren tot stand. Het blijft ook in de toekomst redelijk breed in de basisinfrastructuur ondersteund, soms ook via jeugdgezelschappen in andere disciplines, zoals theater. Daarnaast wordt in de vrije markt veel musical voor de jeugd geproduceerd. De rol van het Fonds in het muziektheateraanbod voor de jeugd kan om die reden wat meer beperkt blijven.

Voor de andere muziektheatergenres vindt vanaf 2013 echter een aantal drastische wijzigingen in het bestel plaats. De geslonken basisinfrastructuur concentreert zich om te beginnen nog sterker op opera, middels een beperkt aantal gezelschappen: De Nederlandse Opera, Nationale Reisopera en Opera Zuid. Een sterk afgeslankte Nationale Reisopera moet daarbij een nieuwe invulling gaan geven aan zijn taak en functie. Andere soorten muziektheater zijn uit de basisinfrastructuur verdwenen, inclusief een goede basis voor talentontwikkeling.

Dat wil zeggen dat hier vanaf 2013 een grotere verantwoordelijkheid rust bij het Fonds, ondanks het geslonken budget. Om te voorkomen dat de voortvarende manier waarop de sector zich de afgelopen jaren ontwikkeld heeft nu abrupt tot een halt komt, zijn zeer weloverwogen investeringen nodig. Het Fonds ziet het als zijn taak om, in aanvulling op de resterende genres in de basisinfrastructuur en gegeven de beperkte beschikbare middelen, recht te blijven doen aan de veelvormige sector door zo veel mogelijk impulsen te blijven geven aan het 'nieuwe muziektheater'.

AANVRAGEN EN TOEKENNINGEN IN HET KORT

Bij het Fonds zijn zeventien aanvragen van muziektheater binnengekomen. Dit is ongeveer een derde minder dan vier jaar geleden. De vermindering betreft vooral nieuwe aanvragen. Net als in de muziek wordt in het muziektheater sterk projectmatig gewerkt en zijn fulltime instellingen met een fulltime productie eerder uitzondering dan regel. De vermindering lijkt daarom deels terug te voeren op de door het Fonds geformuleerde drempelnormen, waardoor meer instellingen dan voorheen vooraf al konden inschatten dat het niet realistisch was om in deze regeling aan te vragen. Deels zal ook de sterke selectie vier jaar geleden een rol hebben gespeeld. En ten slotte zijn de verwachtingen ongetwijfeld getemperd door het sterk geslonken budget. Verrassende nieuwkomers onder de aanvragers waren schaars.

Van de zeventien ingediende aanvragen zijn er negen afkomstig van de elf instellingen die tot nu toe door het Fonds vierjarig worden ondersteund en één uit de tweejarige projectenregeling van het Fonds. Vier instellingen worden tot nu toe gesubsidieerd vanuit de basisinfrastructuur en slechts drie aanvragers hadden voorsnog geen of een incidentele subsidierelatie met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap of het Fonds. Eén instelling, Theater Sonnevand, heeft zowel voor de basisinfrastructuur als bij het Fonds aangevraagd en heeft voor de basisinfrastructuur een positief advies ontvangen.

Het relatief grote aantal ervaren instellingen maakte de onderlinge concurrentie sterker dan ooit.

Veertien aanvragen kregen een positieve beoordeling, waarvan het Fonds er uiteindelijk maar zes kan honoreren. De zes die het beste voldoen aan de geformuleerde criteria zijn De Veenfabriek, Het Volksoperahuis, Orkater, PIPS:lab, Tafel van Vijf en VocaalLAB.

DE BELANGRIJKSTE VERANDERINGEN

Aangezien het meerjarige budget voor muziektheater door de bezuinigingen onder een aanvaardbaar minimum dreigde te komen, heeft het Fonds besloten de sector relatief te ontzien. Het budget muziektheater gaat er daardoor in verhouding tot de andere disciplines het minst (met een kleine 26% tegenover een gemiddelde van 38%) op achteruit ten opzichte van de huidige periode.

Dat neemt niet weg dat het aantal gehonoreerde muziektheaterinstellingen zakt van elf naar zes. Opera en musical zijn daarin niet vertegenwoordigd en jeugdmuziektheater slechts in bescheiden mate. In het oordeel van de commissie muziektheater over pluriformiteit speelde de aanvulling op het aanbod in de basisinfrastructuur een belangrijke rol. Gezelschappen uit

de genoemde drie genres konden mede om die reden niet tot een waardering komen die hoog genoeg was voor een honorering.

Met inachtneming van deze beperkingen kan het Fonds, in wisselwerking met de basisinfrastructuur en de vrije sector, een kwalitatief goed en divers aanbod van nieuw muziektheater in stand houden.

Van de zes gehonoreerde gezelschappen ontvangen er drie ook in de huidige periode al subsidie bij het Fonds (De Veenfabriek, Het Volksoperahuis en PIPS:lab). Dat betekent dat van de bestaande elf fondsinstellingen er maar liefst acht niet terugkeren. Nieuwkomer in de meerjarige regeling is Tafel van Vijf, dat de laatste jaren projectmatig werd ondersteund.

VocaalLAB heeft een succesvolle transformatie ondergaan van postacademische instelling in de basisinfrastructuur naar producerende instelling bij het Fonds.

ARTISTIEKE KWALITEIT

Alle in hun totaliteit postief beoordeelde aanvragen kregen ook op het criterium artistieke kwaliteit een positieve waardering. Langs de lijn van vakmanschap, oorspronkelijkheid en zeggingskracht is geoordeeld over de prestaties in de afgelopen jaren en over de in de aanvraag geformuleerde artistieke visie met de vertaling daarvan in concrete producties. Daarbij is veel aandacht besteed aan de wisselwerking tussen de verschillende componenten zoals muziek, tekst, regie en vormgeving. Met name de rol van de muziek in het geheel en de integratie van de verschillende elementen waren belangrijke aspecten in de beoordeling.

In de grote artistieke vlucht die het Nederlands muziektheater de laatste jaren neemt, speelt ook de groeiende internationale oriëntatie ervan een rol. Uit de aanvragen blijkt dat de meeste instellingen over de landsgrenzen heen samenwerkingsverbanden ontwikkelen die nieuwe artistieke invalshoeken opleveren en daarnaast hun speelmogelijkheden vergroten. Terwijl de internationale uitstraling van het Nederlandse muziektheater vier jaar geleden nog beperkt was, zijn er intussen flinke stappen gezet. VocaalLAB werkt bijvoorbeeld structureel samen met LOD in Gent en heeft ook andere internationale coproducerende partners. Het gezelschap staat vaak op buitenlandse festivals, waaronder Festival Agora in Parijs, Donaueschinger Musiktage en Berliner Festspiele.

De jonge sector draagt een sterke potentie tot artistieke groei in zich. De gepresenteerde plannen getuigen daarvan. Zo gaat PIPS:lab 'kunstapps' ontwikkelen en beschrijft VocaalLAB een aansprekende coproductie met dansgezelschap Club Guy & Roni en met Slagwerk Den Haag. Orkater en De Veenfabriek ontwikkelen veelbelovende muziektheaterplannen voor de grote zaal. De Veenfabriek wordt daarnaast gedreven door een sterk maatschappelijk engagement, evenals Het Volksoperahuis, dat de komende twee jaar de actualiteit zoekt in het Nederlandse koloniale verleden.

PLURIFORMITEIT

Het muziektheater dat vanaf 2013 meerjarig wordt gehonoreerd, is divers in de manier waarop het tot stand komt en in zijn verschijningsvorm. Zo werkt VocaalLAB sterk vanuit de muziek. In samenwerking met zangers, musici en dansers ontwikkelt het gezelschap

producties die vooral muzikale en visuele zeggingskracht hebben, terwijl bij De Veenfabriek en Orkater het werk meer vanuit een theateraal concept tot stand komt. Het Volksoperahuis ten slotte maakt weer muziektheater dat grenst aan kleinkunst. Alle gehonoreerde initiatieven leveren daarmee hun eigen karakteristieke bijdrage aan de pluriformiteit. Aldus heeft het Fonds met de beperkte beschikbare middelen getracht een aanbod te selecteren dat bijdraagt aan de variatie van het muziektheaterlandschap.

INNOVATIE VAN HET AANBOD

Muziektheater kijkt door zijn interdisciplinaire aard per definitie over de eigen grenzen heen. Het is een kunstvorm die zichzelf gemakkelijk en voortdurend vernieuwt. Naast deze inherente, haast vanzelfsprekende ontwikkeling geven sommige instellingen de ontwikkeling van hun werk nog extra kracht door regelmatig met nieuw talent te werken. Bij het Fonds is het bevorderen van innovatie en talentontwikkeling, anders dan voor de operagezelschappen in de basisinfrastructuur, geen voorwaarde voor de meerjarige gehonoreerde gezelschappen. Niettemin leveren instellingen als VocaalLAB, De Veenfabriek en Orkater hieraan een bijdrage die op een vanzelfsprekende manier verbonden is met de aard van hun werk.

Voor meer substantiële innovatieve activiteiten die de vernieuwing van het eigen artistieke werk overtreffen en naar verwachting een effect zullen hebben op de discipline in bredere zin, kon een toeslag worden aangevraagd. In alle disciplines zijn die spaarzaam toegekend. Bij muziektheater heeft de commissie alleen positief geoordeeld over de toeslag voor Theater Sonnevancq, voor de stelselmatige opdrachten die het gezelschap geeft aan componisten en librettisten voor het schrijven van nieuw werk voor kinderen, dat ook door gezelschappen in het buitenland regelmatig op het repertoire wordt genomen. Theater Sonnevancq heeft echter voor zijn aanvraag als geheel een positief advies zonder honorering. Overige aanvragers zijn er meestal niet goed in geslaagd om te verwoorden waarom of waarvoor zij de toeslag precies aanvragen. Vaak is het nieuwe repertoire zo specifiek voor de groep of het gezelschap dat het onwaarschijnlijk is dat het door andere gezelschappen uitvoerbaar is. Bij de voornemens voor de begeleiding van nieuw talent is er niet altijd sprake van makers, maar van uitvoerenden. Soms ook wordt nieuw talent wel erg ruim opgevat en is de commissie van mening dat er eerder sprake is van een voortzetting van samenwerking met op zichzelf interessante, maar toch al redelijk gevestigde namen.

ONDERNEMERSCHAP

Het muziektheater is nog steeds projectmatiger van karakter dan andere podiumkunstdisciplines: de institutionalisering is er beduidend minder ver voortgeschreden. Niettemin zijn de meeste muziektheaterinstellingen er duidelijk van doordrongen dat het voor hen nu belangrijker is dan ooit om hun ondernemerschap te vergroten en te professionaliseren. Uit vrijwel alle aanvragen sprak dan ook een sterke bereidheid tot marktgerichter handelen, al waren het voornamelijk de grotere instellingen die daarbij ook een echt overtuigend plan van aanpak wisten te presenteren. Bij veel kleinere gezelschappen ontbrak het regelmatig aan een heldere analyse van de eigen marktpositie en een strategie om verder te kunnen denken dan alleen het volgende project. In de aanvragen is naast het

gebruik van traditionele marketingmiddelen en social media ook sprake van publieksonderzoek, dynamic pricing en transmediale communicatie. Samenwerking met musea wordt veelvuldig gezocht.

De verwachtingen over de te realiseren speelbeurten, publieksaantallen en te genereren eigen inkomsten zijn vaak zeer ambitieus. Dat is zichtbaar in alle disciplines, maar vraagt bij muziektheater extra aandacht. De hoge productiekosten leiden daar immers tot relatief hoge uitkoopsommen, waardoor instellingen minder flexibel kunnen opereren op de markt en de afzetmogelijkheden beperkter zijn. Ook het aantal muziektheaterfestivals, belangrijke afnemers, wordt kleiner vanaf 2013.

Een aantal instellingen speelt echter goed in op zowel de nieuwe subsidiesystematiek als de actuele ontwikkelingen in de markt. Zij herzien de kostenstructuur van hun voornemens. Ze zetten bijvoorbeeld de productiecapaciteit efficiënter in en kiezen voor minder produceren, maar meer spelen.

Daarnaast proberen zij met goed uitgewerkte plannen te anticiperen op een realistische toename van inkomsten. Het aanboren van andere inkomstenbronnen is in het muziektheater echter nog niet sterk ontwikkeld. Naast subsidies van de overheid doen bijna alle aanvragers een beroep op andere private fondsen. Het binnenhalen van sponsoring is met name voor kleinschalige gezelschappen, vanwege de geringe exposure, niet gemakkelijk. Het economisch tij zit daarbij natuurlijk niet mee. Wel staan in de aanvragen plannen voor crowdfunding, vriendenclubs en stoelsponsoring.

MATCHING

Vijf van de zeventien aanvragen hebben geen of een zeer kleine bijdrage van gemeente of provincie begroot. Tien gezelschappen kunnen bij honorering door de lagere overheid een beperkte bijdrage aan de exploitatie van tussen circa 10% en 30% tegemoet zien. Twee van de zeventien aanvragen (Theatergroep Flint en Theater Sonnevanc) gaan uit van een zeer substantiële bijdrage. Theater Sonnevanc heeft als enige nog een aanvraag bij de provincie kunnen indienen. De overige aanvragen voor lokale financiering worden ingediend bij gemeenten.

GEOGRAFISCHE SPREIDING

Waar het Fonds er wel in is geslaagd om met slechts zes instellingen tot een redelijk pluriform aanbod te komen, kan hetzelfde niet gezegd worden over de geografische spreiding van de standplaats van instellingen. Vier jaar geleden gaf het ruimere budget voldoende mogelijkheden om een aantal kleinschaligere initiatieven uit de regio te ondersteunen. Deze zijn er bij het geslonken budget, ondanks een extra waardering op spreiding, helaas niet in geslaagd om hoog genoeg in de rangorde te eindigen.

Niettemin kan gelukkig wel worden geconstateerd dat alle gezelschappen hun voorstellingen in tal van Nederlandse regio's spelen. Met name Tafel van Vijf, VocaalLAB en De Veenfabriek

hebben een zeer ruim afzetgebied voor hun voorstellingen en een trouw publiek door het hele land.

NIEUW EVENWICHT

Het 'nieuwe muziektheater' is, als onderdeel van het Fonds Podiumkunsten, een jonge sector en de makers zijn in zekere zin pioniers. Het zijn flexibele en slagvaardige onderzoekers die gemakkelijk samenwerkingen aangaan, en hun organisaties zijn relatief minder geïnstitutionaliseerd dan in de sectoren theater, dans en muziek. Het is een genre dat zich in rap tempo ontwikkelt tot een volwassen speler in het veld, ondanks de soms kwetsbare zoektochten die eigen zijn aan de manier van werken.

Juist ook in het wat kleinschaliger circuit is de afgelopen jaren veel gebeurd, vooral met betrekking tot het publieksbereik en de profilering binnen het veld. Het Fonds heeft daarin bewust meegeïnvesteed. Daarbij is ook aandacht besteed aan het ontwikkelen van een slagvaardig netwerk. Zo is, in samenwerking met Theater Instituut Nederland en Muziek Centrum Nederland, door het Fonds onder de titel Operatie Muziektheater een aantal conferenties, debatten en netwerkbijeenkomsten georganiseerd, onder andere over artistieke ontwikkelingen, de doorstroming van talent, coproduceren en de afstemming tussen makers, producenten, podia en festivals. In de nu ingediende meerjarige aanvragen vertaalt dat netwerk zich in concrete samenwerkingsverbanden en coproducties.

De toekomst van het muziektheater kent net als die van de gehele podiumkunsten op dit moment tal van onzekerheden. Instellingen lijken die echter met creativiteit en daadkracht tegemoet te treden. De artistieke inspiratie is onverminderd groot en instellingen leggen daarenboven nog eens een toenemende zakelijke inventiviteit aan de dag. Hoewel het onmiskienbaar is dat de humuslaag gevaarlijk dun is geworden, lijkt er daarom toch een nieuw evenwicht in zicht.

MOZIERI HEALER

SAMENSTELLING
ADVIESCOMMISSIE
MUZIEKTHEATER

JONNE VERBURG (VOORZITTER)
FRANS VAN BRONKHORST
ILSE VAN DIJK
VINCENT KOUTERS
MONIQUE MASSELINK
SARIF TRIBOU
MARIELLE VERDIJK
JUDITH VINDEVOGEL

SUBSIDIE
AANVRAGEN
MUZIETHEATER

DeltaDua

Stichting DeltaDua

INLEIDING

DeltaDua, opgericht in 1983 onder de naam Delta, heeft als artistiek leiders Anis de Jong en Nel Lekatompessy. Zij willen eigentijdse theatervormen stimuleren die gerelateerd zijn aan de geschiedenis en actualiteit van Indonesië en de Molukken, aldus de aanvraag. De stichting heeft onder meer als artistieke doelstellingen: het maken van cross-culture voorstellingen, een volksopera ontwikkelen op de Molukken, het creëren van community art in samenwerking met lokale en internationale projectgroepen en het ontwikkelen van een "culturelab", waarin aandacht is voor kennisdeling, kennisoverdracht, workshops, debat en talentontwikkeling. DeltaDua richt zich in eerste instantie op Moluks publiek, maar heeft ook de ambitie om buiten dit circuit te treden en een nieuw publiek te bereiken.

In de aanvraag worden voor de periode 2012-2014 de volgende producties beschreven: 'Gevangenen van de Vrijheid', over keuzes, leiderschap, vrijheid en eigen verantwoordelijkheid, in een regie van Anis de Jong; 'Het koekblik van Verkade', een vertelvoorstelling van Nel Lekatompessy; 'Zee van Contrasten', een geënceneerde theatrale reading over de band tussen Ambon en Nederland, waarin citaten van historische documenten worden afgewisseld met fragmenten uit DeltaDua's eerdere theaterstukken; 'Molukse Saudade', een theaterconcert met als basis de muzikale en culturele bagage, zoals de lagu2 (traditionele Molukse liedjes), die meekwam met de 12.500 KNIL-militairen en hun gezinnen toen deze naar Nederland kwamen; 'Anine' (voor zes jaar en ouder), een theatrale vertelling met muziek, gebaseerd op 'Hainuwele', een oud Moluks volksverhaal met actrice Nel Lekatompessy en percussionist Rudy Tuhusula; 'Tante Tang Ons bin ler noe 60 jaer', een komische theatervoorstelling met muziek, met tekst van Nel Lekatompessy en in de regie van Anis de Jong; 'I Am60', het derde deel van een drieluik over zestig jaar Molukkers in Nederland, met speciale aandacht voor de eerste generatie Molukkers. Dit deel wordt gespeeld in maart 2013, tijdens de onthulling van een herinneringsmonument aan de Javakade te Amsterdam. DeltaDua wil in 2013 en 2014 in totaal honderd voorstellingen realiseren in het kleinschalige circuit. Hiervoor wordt een bedrag van 150.000 euro per jaar aangevraagd. In totaal betreft het ongeveer zeven producties, waarvan vijf ook al eerder werden gespeeld.

DeltaDua ontving tot 2009 structurele subsidie van het Rijk. In 2008 werd een aanvraag voor vierjarige subsidie voor 2009-2012 bij het Fonds Podiumkunsten ingediend; deze werd niet gehonoreerd.

BEOORDELING

ARTISTIEKE KWALITEIT

onvoldoende

De commissie komt niet tot een positief oordeel over de artistieke kwaliteit van DeltaDua en het plan dat de instelling heeft voorgelegd. Op basis van het beperkte audiovisuele materiaal vindt de commissie dat uit de uitvoeringen voldoende vakmanschap van de musici en de verteller spreekt. De voorstellingen zelf getuigen echter van weinig oorspronkelijkheid.

De vorm is gekend: zo wordt er in Nederland veel verteltheater voor de jeugd geproduceerd en ook de concerten met een theatrale omlijsting zijn weinig vernieuwend. De commissie

vindt de muziek niet verrassend en de muzikale keuzes voor de hand liggend.

In de voorliggende plannen voor de komende periode mist de commissie vooral een overkoepelende artistieke visie; de aanvraag ontbeert bovendien een focus in de beschreven doelstellingen en projecten. Hoewel de commissie het streven om theater te maken over de relatie tussen Indonesië, met name de Molukken, en Nederland waardeert, vindt zij onvoldoende terug wat de makers hierover willen zeggen met hun voorstellingen.

Voor zover de commissie uit het warrig geschreven plan, waarbij een deel is ondergebracht in het jaarverslag van 2011, kan opmaken, wil DeltaDua zeven verschillende producties realiseren. De komende jaren staan in het teken van reprises en readings, aldus de aanvraag. De commissie vindt deze plannen summier uitgewerkt. Zo is er nauwelijks sprake van een regieconcept; thema's, vormgeving en dramaturgie blijven onderbelicht, waardoor de commissie geen zicht heeft op de potentiële zeggingskracht van de voorstellingen. Daarbij zijn de plannen in muzikaal opzicht onvoldoende uitgewerkt. Van bijvoorbeeld de projecten 'I Am60' en 'Gevangenen van de Vrijheid' is in het geheel niet duidelijk of de voorstelling muziek bevat. Van andere projecten wordt de dramaturgische rol van de muziek niet toegelicht en worden de muzikale keuzes niet gemotiveerd. Een voorstelling als 'Molukse Saudade' lijkt meer een nostalgisch concert dan een volwaardige muziektheaterproductie. Daarnaast ziet de commissie de laboratoriumfunctie die de aanvrager naar eigen zeggen voor ogen staat niet terug in de plannen. Op welke wijze de beoogde kennisdeling en -overdracht tot stand komt, wordt niet toegelicht en de aanvraag gaat niet in op de meerwaarde die dit "culturelab" oplevert voor de kwaliteit van de voorstellingen.

Op grond van bovenstaande beoordeelt de commissie de kwaliteit van het plan in zijn geheel als onvoldoende.

ONDERNEMERSCHAP

onvoldoende

De commissie beoordeelt het ondernemerschap als onvoldoende. In de eerste plaats acht zij het op grond van de prestaties in de jaren 2009 tot en met 2011 niet waarschijnlijk dat het aantal van vijftig voorstellingen per jaar in de komende periode gehaald zal worden. Met het oog hierop mist de commissie een overtuigende toelichting op de wijze waarop de instelling zijn afzet wil vergroten; bovendien is niet duidelijk welke concrete podia of locaties men op het oog heeft. De samenwerkingsverbanden met het Arsenaal en de Deventer Schouwburg die in de aanvraag worden genoemd, zijn vrijblijvend en worden niet met feiten onderbouwd. Men zegt wellicht een verkoopbureau in de arm te willen nemen, maar er worden geen namen genoemd of suggesties gedaan. Over de uitvoeringsmogelijkheden en het aantal speelbeurten per productie is de aanvraag niet concreet.

Ten aanzien van de begroting constateert de commissie dat er verschillende aantallen speelbeurten per jaar worden genoemd: bij het gevraagde subsidiebedrag wordt voor vijftig speelbeurten per jaar aangevraagd, terwijl er elders in de begroting sprake is van 30,5 speelbeurten per jaar. Daarbij geeft de onzorgvuldige wijze waarop het cijfermateriaal is aangeleverd, de commissie weinig vertrouwen in de zakelijke kwaliteit van de instelling. De aanvraag bevat ook geen toelichting op de begroting; hierdoor ontbreekt bijvoorbeeld een visie op de diversificatie van en risicospreiding tussen de inkomstenbronnen.

De marketingplannen zijn ontoereikend in de ogen van de commissie. DeltaDua geeft aan meer publiek te willen genereren, ook buiten de Molukse gemeenschap, maar hoe men dat

wil bereiken of welke doelgroep(en) men op het oog heeft, wordt niet vermeld. Specifieke marketinginstrumenten of -acties worden niet genoemd, waardoor de commissie er onvoldoende vertrouwen in heeft dat de beoogde bezoekersaantallen gerealiseerd zullen worden.

BIJDRAGE AAN DE PLURIFORMITEIT

ruim voldoende

De commissie vindt het werk van DeltaDua in zijn vorm - muzikaal verteltheater en theatrale concerten - niet heel onderscheidend. Vanwege de thematiek en het feit dat DeltaDua zich als een van de weinige gezelschappen in Nederland bezighoudt met de relatie tussen Nederland en de Molukken, beoordeelt de commissie de bijdrage aan de pluriformiteit van het Nederlandse muziektheaterlandschap als ruim voldoende.

BIJDRAGE AAN DE GEOGRAFISCHE SPREIDING

ruim voldoende

De commissie beoordeelt de bijdrage aan de spreiding van DeltaDua als ruim voldoende. Hoewel de commissie reserves heeft bij de haalbaarheid van het beoogde aantal speelbeurten, laat het prestatieoverzicht zien dat de voorstellingen gespreid over het land zullen plaatsvinden. In de vestigingsplaats Zaandam worden geen speciale activiteiten ontplooid.

FINANCIËLE BIJDRAGE PROVINCIE OF GEMEENTE

neutraal

DeltaDua vraagt geen financiële bijdrage aan de gemeente of provincie.

CONCLUSIE EN HOOGTE SUBSIDIE

De commissie adviseert de aanvraag van DeltaDua niet te honoreren.

Aangevraagd bedrag 2013-2014 (in euro's)

300.000

Flint

Stichting Theatergroep Flint

INLEIDING

Theatergroep Flint met artistiek leider Felix Strategier brengt muziektheater op basis van poëzie en proza, in samenwerking met hedendaagse dichters en muzikanten. In de afgelopen jaren zijn voorstellingen ontwikkeld rond dichters en schrijvers als Herman de Coninck, Tip Marugg en Carlos Drummond de Andrade.

De instelling heeft als missie de poëzie te ontdoen van haar heiligheid, uit haar ivoren toren te halen en onder de mensen te brengen. Voor de komende periode heeft Flint de ambitie om zijn literaire muziektheater verder te ontwikkelen en uit te bouwen. Daartoe gaat men onder meer samenwerken met jonge hedendaagse dichters. Naar eigen zeggen is Flint het enige gezelschap in Nederland dat literatuur en muziek op theaterale wijze samenbrengt en levend en toegankelijk maakt voor een breed publiek. De Roode Bioscoop in Amsterdam is de thuisbasis voor het gezelschap; daarnaast wordt met elke voorstelling getoerd door het land. Voor de periode 2013-2014 staat Flint het ontwikkelen van twee nieuwe projecten voor ogen. Daarbij wordt een aantal ad-hocprojecten gemaakt en worden bestaande voorstellingen in reprise genomen of doorgespeeld.

Het eerste nieuwe project betreft 'Het grote Zirkus van Poëzie, Muziek en Ouwe Meuk oftewel de Poëzie Express'. In deze voorstelling maakt het publiek aan de hand van gezongen gedichten een reis langs verschillende continenten, aldus de aanvraag. In een muziektheatraal kader staan liederen en poëzie centraal van onder anderen Ingrid Jonker, Claus, Achterberg, Elsschot en verschillende hedendaagse dichters; optredens van jonge dichters worden organisch in deze voorstelling verweven. De poëzie van J.J. Slauerhoff fungeert als leidmotief voor de voorstelling. De productie wordt aangeboden aan het kleinezalencircuit en daarnaast wil men in de openlucht spelen op diverse locaties. Door bij de buitenvoorstellingen optredens van koorddansers of een kettingkoning in te lassen willen de makers een circusachtige sfeer creëren. De bedoeling is om het project gedurende vier jaar te spelen en uit te bouwen, en te eindigen met een 'Grande Finale'.

In 2014 staat een voorstelling met als uitgangspunt auto's en poëzie op het programma. De 'Garage Poëzie' wordt een locatieproject in een viertal garages, in Utrecht, Lelystad, Beesd en Amsterdam. Het werk van dichter annex automonteur BEHR (Boudewijn Rikmenspoel) staat hierin centraal. In een sfeer van slijptollen, lasapparatuur en boormachines komt een fragmentarisch en associatief verhaal tot leven met een automonteur als hoofdpersoon. De ruige setting komt ook tot uiting in de muziek, zowel qua klankkleur en bezetting als qua geluidsniveau. Er wordt gebruik gemaakt van versterkte muziek en de bezetting zal bestaan uit slagwerk, koper en elektrische gitaren.

In totaal verwacht Flint gemiddeld per jaar een kleine tachtig voorstellingen te spelen voor ruim 7.000 bezoekers. Hiervan vraagt men voor ruim veertig speelbeurten subsidie aan bij het Fonds Podiumkunsten. Dit betreft uitsluitend de nieuw te ontwikkelen producties, waarvoor per jaar 62.250 euro wordt gevraagd.

Theatergroep Flint ontvangt in de huidige subsidieperiode geen structurele subsidie van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap of van het Fonds Podiumkunsten. In de jaren 2009-2011 zijn twee projectaanvragen van Flint door het Fonds gehonoreerd.

BEOORDELING

ARTISTIEKE KWALITEIT

voldoende

De commissie heeft waardering voor het feit dat Theatergroep Flint zich sterk wil maken voor de poëzie en nadrukkelijk muziek en poëzie als uitgangspunten neemt voor zijn projecten. Zij kent Felix Strategier als een gedreven maker die interessante spelers en musici aan zich weet te binden. Flint geeft op kundige wijze de poëzie een theatrale plek in de samenleving. Vooral in de voorstellingen in de afgelopen periode werden muziek en tekst op een overtuigende wijze geïntegreerd en de musici in deze producties waren van onomstreden kwaliteit. Van eerdere producties vindt de commissie dat het theatrale aspect soms onderbelicht bleef, vooral waar het de regie en de vormgeving betreft, waardoor de zeggingskracht beperkt was.

Het meerjarige project de 'Poëzie Express' lijkt terug te grijpen op het format van deze eerdere producties, en in het licht van de ontwikkeling van Flint acht de commissie dit project dan ook minder oorspronkelijk. De commissie is kritisch ten aanzien van het plan voor de 'Poëzie Express'. De theatrale uitwerking van het concept is minimaal en de commissie mist een regieconcept dat focus aanbrengt in de diverse elementen waaruit de voorstelling zal bestaan: smartlappen, poëzie, live voordrachten, muziek en circuselementen. Het idee om jonge dichters live in het programma te laten optreden is weliswaar in de basis interessant en kan een meerwaarde voor de voorstelling betekenen, maar de manier waarop deze optredens in het programma verweven zullen worden, komt niet uit de verf. Ook het muzikale plan is nauwelijks onderbouwd. Ten slotte maakt de aanvraag niet duidelijk waarom de 'Poëzie Express' een langlopend project moet worden, dat na vier jaar een apotheose kent in een 'Grande Finale'. De makers willen het programma uitbouwen, maar op welke wijze dat gebeurt en waaruit de ontwikkeling van het project bestaat, wordt niet toegelicht.

De vormgevingsplannen ten slotte zijn mager uitgewerkt.

Van de twee voorliggende projecten spreekt de 'Garage Poëzie' het meeste aan.

De commissie vindt dat er durf en kracht spreekt uit het plan en de keuze voor dichter/monteur BEHR is origineel. Zij heeft vertrouwen in het werk van Boudewijn Rikmenspoel, en diens performantekwaliteit in combinatie met de garagesetting kan oorspronkelijk muziektheater met zeggingskracht opleveren. De muziektheatrale uitwerking vindt de commissie echter tamelijk summier: de keuze voor zware gitaarrock als contrasterend element naast de poëzie is mooi gevonden, maar het muzikale plan is verder zeer beknopt beschreven. Ook hier is het vormgevingsconcept nog weinig ontwikkeld.

Alles in overweging nemende beoordeelt de commissie de kwaliteit van Flint als voldoende.

ONDERNEMERSCHAP

voldoende

De commissie kwalificeert het ondernemerschap als voldoende. Wat de marketing betreft valt op dat Flint zijn doelgroepen helder weet te benoemen. De commissie is positief over het feit dat Flint door op scholen te spelen een nieuwe doelgroep wil aanspreken om op die manier zijn publieksbereik te verbreden. Het educatieve traject is een sterk aspect van de 'Poëzie Express'. Uit de aanvraag komt echter niet naar voren hoe men jongeren buiten Amsterdam wil bereiken. Ook het aspect van het gebruik van social media in relatie tot de marketing blijft onderbelicht. De commissie constateert dat de eigen inkomsten in de begroting aanzienlijk zijn.

De beoogde verdubbeling van de publieksinkomsten in 2013 vindt de commissie echter onvoldoende onderbouwd. Zeker als er op locatie gespeeld wordt, is niet duidelijk hoe de aanvrager hier inkomsten uit gaat genereren. De commissie vindt de plannen voor het werken met vriendenclubs interessant, maar er wordt nog weinig concreet gemaakt hoe dit kan bijdragen aan het genereren van hogere baten.

De commissie stelt vast dat de organisatie financieel gezond is. Er is sprake van een bescheiden begroting die in overeenstemming is met de aard en omvang van de projecten. De commissie heeft vertrouwen in de bedrijfsvoering van Flint. Het idee om op buitenlocaties te spelen, zoals bij de 'Poëzie Express', is in principe ondernemend, maar wordt in de aanvraag te weinig uitgewerkt, bijvoorbeeld op het logistieke vlak. Zo verbaast het de commissie dat er geen samenwerking met lokale instellingen wordt gezocht.

BIJDRAGE AAN DE PLURIFORMITEIT

ruim voldoende

De commissie beoordeelt de bijdrage aan de pluriformiteit van het muziektheaterlandschap als ruim voldoende. Theatergroep Flint is een van de weinige gezelschappen die zich uitsluitend toelagen op muziektheater met poëzie als uitgangspunt, maar dat maakt het aanbod niet uniek. Er worden in Nederland meer voorstellingen geproduceerd waarin de combinatie van muziek en poëzie centraal staat.

BIJDRAGE AAN DE GEOGRAFISCHE SPREIDING

ruim voldoende

De commissie beoordeelt de bijdrage aan landelijke spreiding als ruim voldoende. Behalve in de Roode Bioscoop in Amsterdam vinden de beoogde voorstellingen van Flint goed gespreid plaats over de verschillende regio's in het land.

FINANCIËLE BIJDRAGE PROVINCIE OF GEMEENTE

zeer goed

Flint ontvangt in de huidige subsidieperiode geen structurele subsidie van de provincie of gemeente, maar heeft nu wel een bedrag van 85.000 euro aangevraagd bij de gemeente Amsterdam. Mocht die aanvraag worden gehonoreerd, dan is er daarmee sprake van een stevige lokale bijdrage.

TOESLAG

niet van toepassing

Flint vraagt geen toeslag aan.

CONCLUSIE EN HOOGTE SUBSIDIE

De commissie adviseert de aanvraag van Flint te honoreren voor zover het budget dat toelaat.

Aangevraagd bedrag 2013-2014 (in euro's)		124.500
Aantal uitvoeringen 2013-2014	Basisbedrag (in euro's)	Totaal (in euro's)
Circuit klein	83	124.500
Circuit midden		
Circuit groot		
Basissubsidie voor 2 jaar		124.500
Toeslag		niet aangevraagd
Totaal toe te kennen subsidie voor 2 jaar		0*

* positief advies, beschikbaar budget niet toereikend om aanvraag toe te kennen

Het Geluid

Stichting Theatercollectief Het Geluid

INLEIDING

Theatercollectief Het Geluid is opgericht in 2006 en is gevestigd in Ainsl, het experimentele cultuurhuis van Maastricht. Gable Roelofsen en Romy Roelofsen hebben de artistieke en zakelijke leiding. Met zijn voorstellingen wil Het Geluid samen met het publiek reflecteren op de samenleving en deze door middel van verhalen van mensen onderzoeken. De makers willen 'dwars door alle ruis op zoek naar betekenisvol geluid', zoals hun missie luidt. Het gezelschap ontwikkelt interdisciplinaire muziektheaterproducties, waarmee het handvatten wil bieden om de complexe en meerduidige werkelijkheid van betekenis te voorzien, aldus de aanvraag. Vernieuwing wordt niet gezocht door rigoures te breken met oude vormen, maar door deze bijvoorbeeld in een nieuwe context te plaatsen, te combineren met alledaagse teksten of met nieuw gecomponeerde muziek.

De vestigingsstad Maastricht is van wezenlijk belang voor Het Geluid, niet alleen vanwege de samenwerkingsverbanden die de organisatie hier heeft opgebouwd, maar ook omdat Maastricht een venster op Europa biedt en de aanvrager zich wil verhouden tot de problemen die spelen in deze Euregio.

Voor de kleine zaal wordt 'Tristan und Isolde revisited' gemaakt, een 'schaduwproductie' die in 2013 naast de 'Tristan und Isolde' van de Nationale Reisopera te zien zal zijn. Het betreft een coproductie met de Nationale Reisopera. Malu Peeters is aangezocht als componist, en performancekunstenaar Michiel Pijpe completeert het artistieke team.

In 'Sferen', gebaseerd op de gelijknamige trilogie van filosoof Peter Sloterdijk, wordt een portret geschetst van de Euregio, aldus de aanvraag. 'Sferen' gaat over het verlangen naar geborgenheid en de behoefte aan beschutting. De voorstelling speelt zich af op drie verschillende locaties en wordt telkens gespeeld in een opblaasbare tent, een mobiel theater dat wordt ontworpen door scenograaf Davy van Gerven. Geluidsonwerper is Geert Oddens. Het is de bedoeling dat de productie in vier steden in de Euregio Maas-Rijn te zien is en daarna in Amsterdam en Utrecht.

Daarnaast worden in het kleinschalige circuit 'Kibuye' en 'Life is too good to be true' hernomen. Voor de grote zaal wil Het Geluid in samenwerking met de Nationale Reisopera de eerste editie van een serie 'Documentary Opera's' produceren, in het najaar van 2013. In deze nieuwe opera's, geïnspireerd door bestaande documentaires, gaat een jonge generatie theatermakers, componisten, librettisten en scenografen op zoek naar nieuwe operavormen. Met uitdagende thema's en nieuwe wijzen van produceren willen de makers naar eigen zeggen een nieuw publiek interesseren voor opera. Voor de eerste aflevering wordt het script geschreven door Gable Roelofsen en Daniela Bernoulli; Wikke van Houwelingen en Judith Hofland zijn verantwoordelijk voor respectievelijk decor en video. Er wordt een componist uit de Verenigde Staten aangezocht. Evenals voor 'Tristan und Isolde revisited' draagt de Nationale Reisopera zorg voor de verkoop van 'Documentary Opera', waarbij gestreefd wordt naar tien voorstellingen in de grote zaal.

In de periode 2013-2014 wil Het Geluid 95 voorstellingen realiseren in het kleinschalige circuit en tien in het grootschalige circuit. Het Geluid vraagt 165.000 euro per jaar aan.

Het Geluid ontvangt geen structurele subsidie van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap of van het Fonds Podiumkunsten in de periode 2009-2012. De instelling ontvangt geen structurele subsidie van de lokale overheden.

BEOORDELING

ARTISTIEKE KWALITEIT

voldoende

De commissie vindt de missie van het jonge muziektheatergezelschap Het Geluid interessant. Hoewel de aanvraag breedvoerig is, spreekt uit de plannen ambitie en gedrevenheid.

Het Geluid heeft een visie op muziektheater en reflecteert uitgebreid op zijn positie in de regio. Het streven om opera te vernieuwen en op deze wijze een nieuw publiek voor opera te interesseren spreekt aan.

De commissie vindt evenwel dat er nog geen sprake is van een heel eigen signatuur van het gezelschap. De aanvraag gaat slechts beknopt in op de achtergronden van het artistieke team. De commissie heeft middels het beperkte beschikbare materiaal kennisgenomen van enkele producties, die zij wisselend van kwaliteit vindt.

Voor de nieuw te ontwikkelen projecten kiest Het Geluid spannende en belangwekkende bronnen en uitgangspunten. Zo vindt de commissie de omkering van de thematiek van 'Tristan und Isolde revisited' verrassend gevonden, en ook het verhaal van de documentaire 'Catfish' die ten grondslag ligt aan de eerste 'Documentary Opera' is intrigerend.

De commissie is echter kritisch over de muziektheatrale onderbouwing van de ideeën.

De plannen blijven vooralsnog zeer abstract en zijn weinig concreet uitgewerkt. Een goed onderbouwd muzikaal concept ontbreekt, hetgeen een gemis is voor een instelling die aangeeft geluid en muziek een essentiële rol toe te kennen in haar werk. Bij de voorstelling 'Sferen' wordt een scala aan muziekstijlen genoemd, maar deze worden niet gemotiveerd, naar de mening van de commissie. Ook de dramaturgie blijft in de plannen onderbelicht, waardoor de commissie onvoldoende zicht heeft op de potentiële zeggingskracht van de voorstellingen. Zij mist namen van (beoogde) uitvoerenden en ook regisseurs worden niet genoemd. Wel heeft de commissie vertrouwen in het vakmanschap van zangeres Daniela Bernoulli en vormgeefster Wikke van Houwelingen.

Het bevreemdt de commissie overigens dat Het Geluid, dat zich zo nadrukkelijk positioneert in de Euregio, kiest voor Amerikaanse documentaires en thema's en een, nog aan te trekken, Amerikaanse componist.

Ondanks de kritische opmerkingen betreffende de uitwerking van de plannen vindt de commissie dat Het Geluid de potentie heeft een interessante nieuwe speler in het muziektheaterveld te worden. Mede op grond van de nieuwsgierig makende concepten beoordeelt de commissie de artistieke kwaliteit als voldoende.

ONDERNEMERSCHAP

voldoende

De commissie kwalificeert het ondernemerschap als voldoende.

De marketingplannen van Het Geluid geven blijk van een visie op het eigen werk in relatie tot de doelgroepen. Wel is deze visie nog erg algemeen verwoord en vraagt de commissie zich af of het werk van Het Geluid inderdaad een breed publiek aanspreekt, zoals de aanvrager aangeeft. Ook de begrote publieksaantallen vindt de commissie zeer optimistisch: de

aanvrager rekent op een kleine vijfhonderd bezoekers per voorstelling in de grote zalen, wat zeker voor een aankomend gezelschap erg veel is. Daarnaast wordt gerekend op zeventig bezoekers per voorstelling bij 'Tristan und Isolde revisited'; terwijl de "theatrale kijkdoos" volgens de aanvrager zelf slechts plaats biedt aan vijftig toeschouwers. Overigens is de commissie van mening dat de keuze voor een mobiel opblaasbaar theater een kostbare optie is en onvoldoende gemotiveerd wordt. Met het oog op de uitbreiding van het publieksbereik vindt de commissie de website niet heel toegankelijk en niet altijd up-to-date; bovendien is er weinig audio(-visueel) materiaal op te vinden. De commissie is positief over het streven om mediapartners te vinden, zoals 'Filosofie Magazine' bij de voorstelling 'Sferen'. De persoonlijk getinte en soms ludieke acties om direct publiek te werven zijn inventief, evenals bijvoorbeeld de kortingacties bij de voorstelling 'Tristan und Isolde revisited' in combinatie met de Nationale Reisopera.

Het Geluid verwacht dat er meerjarige financiële afspraken met de gemeente Maastricht en de provincie Limburg gemaakt zullen worden, maar dit ziet de commissie niet terug aan de inkomstenkant van de begroting. De commissie plaatst daarbij serieuze kanttekeningen bij de begrote stijging van de publieksinkomsten en zij mist een toelichting hierop. De commissie is positief over de aanzienlijke financiële bijdrage van de coproducent.

Wel vindt zij de totale exploitatiebegroting ambitieus en bovendien zwaar leunend op de bijdragen van de Nationale Reisopera en het Fonds Podiumkunsten. Uit de aanvraag spreekt een ondernemende instelling en de commissie vindt dat Het Geluid goede samenwerkingsverbanden aangaat met diverse andere instellingen in en buiten Maastricht, zoals met podia in Aken en in Genk.

BIJDRAGE AAN DE PLURIFORMITEIT

ruim voldoende

De commissie stelt vast dat het muziektheateraanbod van Het Geluid niet uniek is in zijn soort; er zijn veel instellingen die kleinschalig muziektheater en opera produceren. Vanwege de actuele thematiek en de bijzondere documentairevorm beoordeelt de commissie de bijdrage aan pluriformiteit niettemin als ruim voldoende.

BIJDRAGE AAN DE GEOGRAFISCHE SPREIDING

ruim voldoende

De commissie beoordeelt de bijdrage aan geografische spreiding als ruim voldoende. Het Geluid is gevestigd in Maastricht, waar het een aanzienlijk deel van zijn voorstellingen speelt. Daarnaast is het gezelschap goed verankerd in de regio, hetgeen blijkt uit samenwerkingsverbanden met onder meer het Theater aan het Vrijthof. Buiten de regio Zuid speelt Het Geluid relatief weinig in andere regio's.

FINANCIËLE BIJDRAGE PROVINCIE OF GEMEENTE

neutraal

Het Geluid vraagt volgens de begroting geen subsidie aan bij de gemeente of de provincie.

TOESLAG

niet van toepassing

Het Geluid vraagt geen toeslag aan.

CONCLUSIE EN HOOGTE SUBSIDIE

De commissie adviseert de aanvraag van Het Geluid te honoreren voor zover het budget dat toelaat.

Aangevraagd bedrag 2013-2014 (in euro's)		330.000
Aantal uitvoeringen 2013-2014	Basisbedrag (in euro's)	Totaal (in euro's)
Circuit klein	95	285.000
Circuit midden		
Circuit groot	10	45.000
Basissubsidie voor 2 jaar		330.000
Toeslag		niet aangevraagd
Totaal toe te kennen subsidie voor 2 jaar		0*

* positief advies, beschikbaar budget niet toereikend om aanvraag toe te kennen

Holland Opera

Stichting Holland Opera (Xpress)

INLEIDING

Holland Opera, in 1993 opgericht als Xynix Opera, brengt jeugdopera in het theater en groot gemonteerde opera op locatie. De artistieke en zakelijke leiding zijn in handen van regisseur Joke Hoolboom en dirigent en zanger Niek Idelenburg. Zij werken samen met een vast team van vormgevers en daarbij waarborgen verschillende componisten en librettisten de variëteit van de voorstellingen. Holland Opera wil op een jong en breed publiek de liefde voor opera en muziek overbrengen, met muziektheatervoorstellingen die verleiden tot luisteren, aan het denken zetten en de fantasie prikkelen. Het gezelschap produceert voornamelijk nieuw geschreven en gecomponeerd werk. De komende jaren ligt de focus op de mythologie. In een tijd waar oppervlakkigheid op de loer ligt, ziet Holland Opera het als taak om tijdloze klassiekers door te vertellen. Vertaald naar nu gaat het om actuele onderwerpen als discriminatie, angst, jaloezie, grenzeloze ambitie, hoogmoed en (ver)val.

Sinds 2010 is Holland Opera gevestigd in de Veerensmederij, een industrieel monument in Amersfoort. Het gezelschap werkt samen met de conservatoria van Utrecht, Den Haag en Amsterdam (Dutch Opera Academy) en biedt stageplaatsen aan studenten van verschillende opleidingen. Er zijn contacten met gezelschappen uit Berlijn (Neuköllner Oper), Marseille (Ensemble Télémaque) en Leeds (Opera North) die zullen leiden tot een internationale uitwisseling van repertoire, aldus de aanvraag. Holland Opera gaat een samenwerking aan met drie jeugdgezelschappen uit andere disciplines en andere regio's, namelijk Het Laagland, De Stille en Het Houten Huis, om over en weer op elkaars locatie te spelen en het aanbod aan de scholen te bundelen.

In het middencircuit staan voor 2013 en 2014 in totaal zeven producties beschreven voor verschillende leeftijdsgroepen, waaronder twee kerstproducties op de eigen locatie. Vijf producties worden geregisseerd door Joke Hoolboom en twee door Arlon Luijten, die het artistieke team komt versterken. Verschillende tekstschrijvers - Imme Dros, Ignace Cornelissen, Herman van Wijdeven, Pieter van de Waterbeemd, Joke van Leeuwen en Simon van der Geest - werken mee. De componisten zijn Mascetti/Fons Merkies, Toek Numan, Oene van Geel, Behsat Uvez/Steven Kemperman, Händel, Chiel Meijering en Sjostakovitsj. Er wordt samengewerkt met onder andere Jong NBE Ensemble, Zapp 4 en het Baraná Ensemble.

In het grootschalige circuit maakt Holland Opera per jaar één locatieproductie, geregisseerd door Joke Hoolboom. In 2013 wordt 'Blauwbaard' opnieuw in productie genomen in samenwerking met DOX op Fort Rijnauwen. In 2014 volgt 'The Day After' van componist Jonathan Dove en librettist April de Angelis, een coproductie met I Solisti del Vento, op een nader te bepalen industriële locatie.

Holland Opera speelt in 2013-2014 in totaal 156 keer in het middencircuit en 35 keer in het grootschalige circuit en vraagt bij het Fonds Podiumkunsten 599.250 euro per jaar aan.

Voor de periode 2009-2012 ontvangt Holland Opera een structurele subsidie van het Fonds Podiumkunsten van 566.146 euro per jaar. Ook de provincie Utrecht en de gemeente Amersfoort leveren een bijdrage. Adviseurs van het Fonds hebben veertien voorstellingen bezocht van acht verschillende producties van Holland Opera.

BEOORDELING

ARTISTIEKE KWALITEIT

ruim voldoende

De commissie beoordeelt de artistieke kwaliteit van Holland Opera als ruim voldoende. De keuze voor de verschillende schrijvers en componisten is volgens de commissie overtuigend en zorgt voor een gevarieerd aanbod. Holland Opera maakt inventief gebruik van de ruimte waar wordt gespeeld, zowel op locatie als in de eigen theaterzaal, en de vormgeving door ontwerper Douwe Hibma is vaak oorspronkelijk en spraakmakend. De zangers van Holland Opera beschikken in het algemeen over goede zangkwaliteiten, maar in het acteren kan volgens de commissie nog aan geloofwaardigheid worden gewonnen. De commissie vond de regie van 'Feeks' vlot en effectief en signaleerde in 'De Keizer is Knetter' leuke vondsten, maar andere producties missen soms dramaturgische gelaagdheid. Zo werd de regie van 'The Black & The Beautiful' ervaren als eendimensionaal en die van 'Meisje met de Zwavelstokjes' als statisch. De componisten aan wie Holland Opera opdrachten verleent, hebben volgens de commissie affiniteit met muziektheater voor de jeugd, maar de uitvoering van de muziek is niet altijd even indringend. Met name in het barokrepertoire mist de commissie finesse en drive. De commissie acht een verbetering op zowel theateraal als muzikaal vlak mogelijk, waardoor de voorstellingen van Holland Opera aan zeggingskracht kunnen winnen.

Het gepresenteerde aanbod voor de komende twee jaar is in de ogen van de commissie een consequente, maar enigszins behoudende continuering van de eerdere activiteiten. De focus op de mythologische verhalen zorgt voor een gedegen samenhang in de producties, maar niet alle negen projecten zijn even gedetailleerd en vergaand verwoord. Echter, de concepten voor 'Naar Zee', 'Slopie' en 'The Day After' spreken de commissie aan. Zij heeft verder vertrouwen in de beoogde componisten en vindt de keuze voor regisseur Arlon Luijten, die twee van de negen producties zal regisseren, positief. Daarmee zet Holland Opera een volgende stap in het delegeren van de verantwoordelijkheid voor de regie en wordt er geïnvesteerd in de artistieke toekomst van het gezelschap.

ONDERNEMERSCHAP

goed

De commissie beoordeelt het ondernemerschap van Holland Opera als goed. Holland Opera presenteert een gedegen marketingplan dat ingaat op publieksonderzoek en prijsdifferentiatie en waar bij elke productie passende marketingacties zijn ontwikkeld. De commissie acht de beoogde stijging van de publieksinkomsten echter niet erg waarschijnlijk. De aanvraag ontbeert een reflectie op een aanzienlijke teruggang van het aantal (school)voorstellingen in 2011 ten opzichte van 2010 en Holland Opera begroot voor de komende periode een zeer grote stijging aan publieksinkomsten. Daarbij corresponderen de op de begroting vermelde publieksinkomsten niet met de bedragen in de toelichting op de begroting.

De organisatie kent een goede spreiding van de inkomsten. Naast de overheidssubsidies en de publieksinkomsten worden inkomsten begroot met bijdragen van private fondsen en uit coproductie naast aanzienlijke posten voor sponsoring en voor indirecte inkomsten.

De commissie concludeert uit de jaarcijfers dat het gezelschap financieel gezond is. Holland

Opera heeft zich goed kunnen verankeren in Amersfoort en heeft in de Veerensmederij de mogelijkheid gecreëerd om langdurige relaties met scholen op te bouwen en om voorstellingen meer in eigen beheer uit te brengen. Met dat laatste speelt Holland Opera goed in op de teruglopende speelmogelijkheden in de theaters. De jaarplanning, met een zomer- en een kerstproductie waarmee het gezelschap veel publieksinkomsten kan genereren, getuigt van een gezonde bedrijfsvoering. De keuze om met de locatieprojecten een publiek aan te spreken dat minder voor opera kiest maar meer een 'belevenis' opzoekt, is daarbij succesvol, te meer daar men deze nieuwe bezoekers volgens de aanvraag terugziet bij de familievoorstellingen. Ook is de commissie overtuigd door de samenwerking met drie andere landelijke jeugdgezelschappen. Daarmee worden over en weer speelmogelijkheden gecreëerd en kan een gecombineerd aanbod aan scholen worden gedaan. Overigens vindt de commissie het aantal producties dat Holland Opera wil maken erg groot. Minder produceren en dezelfde productie vaker spelen is in haar ogen efficiënter. De commissie constateert ten overvloede dat de internationale uitwisselingsplannen, ook al aangekondigd voor de huidige subsidieperiode, zich vooralsnog niet in concrete projecten over de grens vertalen. Op de begroting voor 2013 en 2014 staan ook geen buitenlandse speelbeurten vermeld.

BIJDRAGE AAN DE PLURIFORMITEIT

neutraal

De commissie vindt dat Holland Opera geen bijzondere bijdrage levert aan de pluriformiteit van podiumkunstenlandschap. De positie die het gezelschap inneemt is minder uniek dan in de aanvraag wordt gesteld. De commissie rekent de kern van het aanbod van Holland Opera tot het jeugdmuziektheater. Zij kenschetst het werk van Holland Opera in de verschijningsvorm eerder als jeugdmuziektheater of jeugdmusical dan als jeugdopera. Zij stelt vast dat er in het hele podiumkunstenveld veel jeugdmuziektheater wordt ontwikkeld, door instellingen in de basisinfrastructuur, door instellingen die door het Fonds gesubsidieerd worden en ook door ongesubsidieerde producenten. Verder verlenen ook andere gezelschappen opdrachten voor nieuw werk aan componisten en librettisten en het presenteren van opera of muziektheater op locatie is vandaag de dag niet meer uitzonderlijk.

BIJDRAGE AAN DE GEOGRAFISCHE SPREIDING

ruim voldoende

Holland Opera is goed geworteld in Amersfoort en levert daarmee een waardevolle bijdrage aan de spreiding van muziektheater binnen Nederland. De spreiding van de voorstellingen door het land, buiten de vier grote steden, is echter niet aanzienlijk. De bijdrage aan spreiding beoordeelt de commissie in zijn totaliteit als ruim voldoende.

FINANCIËLE BIJDRAGE PROVINCIE OF GEMEENTE

ruim voldoende

Holland Opera ontvangt in de huidige subsidieperiode bijdragen van de provincie Utrecht en de gemeente Amersfoort. Bij de gemeente Amersfoort wordt voor de komende periode 98.424 euro aangevraagd. Als deze aanvraag wordt gehonoreerd, is er sprake van een beperkte bijdrage.

TOESLAG

niet van toepassing

Holland Opera vraagt geen toeslag aan.

CONCLUSIE EN HOOGTE SUBSIDIE

De commissie adviseert de aanvraag van Holland Opera te honoreren voor zover het budget dat toelaat.

Aangevraagd bedrag 2013-2014 (in euro's) 1.198.500

Aantal uitvoeringen 2013-2014	Basisbedrag (in euro's)	Totaal (in euro's)
Circuit klein	0	0
Circuit midden	156	936.000
Circuit groot	35	262.500
Basissubsidie voor 2 jaar		1.198.500
Toeslag		niet aangevraagd
Totaal toe te kennen subsidie voor 2 jaar		0*

* positief advies, beschikbaar budget niet toereikend om aanvraag toe te kennen

Hollands Diep

Stichting Muziektheater Hollands Diep

INLEIDING

Muziektheater Hollands Diep is opgericht in 1990 en gevestigd in Dordrecht. De toekomstige kern bestaat uit artistiek leider en regisseur Cilia Hogerzeil, een nieuw te benoemen zakelijk leider, Léontine van Meel (financiële organisatie en uitvoering), Christine Ravenhorst (medewerker locatieprojecten) en regisseur Annechien Koerselman. Het gezelschap maakt muziektheater- en operaproducties, gebaseerd op nieuwe composities uit de 20ste en 21ste eeuw. Jaarlijks staat bovendien één muziektheatrale bewerking van een klassieke componist en een (mini)opera voor kinderen op het programma. In de producties van Hollands Diep zijn muziek en tekst onlosmakelijk met elkaar verbonden. Met een betekenisvol verhaal kan nieuwe muziek voor een onervaren publiek toegankelijk worden en bovendien kan moderne muziek, die soms elementen van jazz, pop of wereldmuziek bevat, de grilligheid van de actualiteit op scherp zetten, aldus de aanvraag. Het werken op locatie is al jaren een kenmerk van Hollands Diep en daarbij doen, naast de regie en de muziek, de intensieve beleving van de ruimte en een verrassende beeldtaal een beroep op alle zintuigen.

Hollands Diep onderscheidt zich volgens de aanvraag met nieuwe composities en met goed bezochte tot uitverkochte voorstellingen op locatie. Naast de beproefde samenwerkingspartners als Schouwburg Kunstmin en VocaalLAB, worden ook nieuwe partners als Festival Musica Sacra en Stichting Oorkaan genoemd. Tot nu toe speelde Hollands Diep vooral in Dordrecht, in het Energiehuis, op buitenlocaties, in huiskamers en verschillende kerken. Het gezelschap wil nieuw publiek veroveren door het speeldomein uit te breiden met een landelijk netwerk van schouwburgen en concertzalen en daarnaast meer kerken en andere geschikte locaties.

In 2013 en 2014 staan in het kleinschalige circuit drie producties van dertig tot veertig minuten voor ogen, performances voor een klein publiek van vijftig tot vijfenzeventig bezoekers. Twee van deze producties, 'Stillevend' en 'Metamorfoses', worden gepresenteerd in het Dordrecht Museum en daarna in andere musea. De andere productie in dit circuit wordt gemaakt voor het Theaterfestival Bies! en het Bachfestival in Dordrecht. In het middencircuit vraagt Hollands Diep aan voor zes verschillende producties met in totaal 64 voorstellingen. Bij 'Lijfmotetten' en 'Gilgamesj Epos' treedt VocaalLAB op als coproducent en ook binnen dit circuit wordt samengewerkt met het museum en de festivals in Dordrecht. Los van deze aanvraag speelt Hollands Diep in 2013 ook acht keer de in 2012 gemaakte voorstelling 'De Stilte van Saar'.

Het gezelschap wil de komende twee jaar 86 voorstellingen realiseren: 22 in het kleinschalige circuit en 64 in het middencircuit. Men vraagt daarvoor een bedrag aan van 225.000 euro op jaarbasis, inclusief de toeslag.

Hollands Diep ontvangt voor de periode 2009-2012 een structurele subsidie van het Fonds Podiumkunsten van 171.817 euro. Daarnaast worden de projecten ondersteund door de gemeente Dordrecht. Adviseurs van het Fonds hebben zes voorstellingen van vier verschillende producties bezocht.

zakelijk leiding, de zakelijke ondersteuning en de verkoop van de locatievoorstellingen komt gekunsteld over. De omvang van die formatie is in de ogen van de commissie bovendien groot ten opzichte van het aantal beoogde voorstellingen. De constatering van de commissie ten aanzien van de efficiency worden gestaafd door de analyse van de cijfers in de begroting. De beheerslasten zijn bij Hollands Diep bijvoorbeeld aanzienlijk hoger dan gemiddeld en de kosten per gespeelde voorstelling zijn zelfs het hoogst van alle aanvragers bij muziektheater. Verder is de commissie kritisch over het feit dat Hollands Diep veel verschillende producties relatief weinig speelt. De commissie beoordeelt het ondernemerschap als zwak.

BIJDRAGE AAN DE PLURIFORMITEIT

ruim voldoende

De bijdrage van Hollands Diep aan de pluriformiteit is ruim voldoende. Binnen het Nederlandse muziektheater neemt het gezelschap een onderscheidende plaats in met nieuw geschreven muziektheaterstukken die veelal op locatie worden gepresenteerd. De inhoud van het werk kenmerkt zich ook door maatschappelijk engagement en een duidelijk cultureel diverse component.

BIJDRAGE AAN DE GEOGRAFISCHE SPREIDING

ruim voldoende

Door de duidelijke verankering in de vestigingsplaats Dordrecht zorgt Hollands Diep voor een aanzienlijke verrijking van het culturele aanbod aldaar. De bijdrage aan de spreiding van het aanbod buiten de vier grote steden is echter, behalve in de eigen regio, gering. De commissie beoordeelt de bijdrage aan spreiding op grond van de lokale inbedding als ruim voldoende.

FINANCIËLE BIJDRAGE PROVINCIE OF GEMEENTE

ruim voldoende

Hollands Diep vraagt bij de gemeente Dordrecht 50.000 euro op jaarbasis aan. Als deze subsidie wordt toegekend, is er sprake van een beperkte lokale bijdrage.

CONCLUSIE EN HOOGTE SUBSIDIE

De commissie adviseert de aanvraag van Hollands Diep niet te honoreren. De commissie adviseert geen toeslag toe te kennen.

Aangevraagd bedrag 2013-2014 (in euro's)

540.000

M-Lab

Stichting M-Lab Laboratorium voor muziektheater

INLEIDING

M-Lab, opgericht in 2007 en gevestigd in Amsterdam-Noord, is een laboratorium voor vernieuwend muziektheater. De instelling produceert in eigen huis musicalvoorstellingen en toont deze aan het publiek in het eigen theater en in het landelijke theatercircuit. Jaarlijks worden zes à acht nieuwe musicals geproduceerd, waaronder soms ook buitenlands repertoire dat door de commerciële producenten als te risicovol wordt beschouwd. Om deze vernieuwing te bewerkstelligen organiseert M-Lab onder meer practica en pitches voor schrijvers, componisten, zangers en acteurs.

M-Lab wil het genre musical vernieuwen door prikkelend en intelligent musicaltheater te ontwikkelen en door de musical te verbreden en te verdiepen. De organisatie ziet zichzelf als tegenhanger van de meer traditionele commerciële producenten. Daarnaast heeft de instelling de ambitie om het publiek te enthousiasmeren voor intelligent en artistiek inhoudelijk musicaltheater, aldus de aanvraag. Hierbij richt men zich op een breed publiek en 'de musicalspecialist'. De Nederlandse en niet de Amerikaanse musical wordt telkens als vertrekpunt genomen. Per productie worden een artistiek team en een cast samengesteld, waarbij de artistiek leider van M-Lab als constante factor fungeert.

Voor de komende periode streeft M-Lab ernaar om de musical nog verder "los te weken van de term entertainment" en om nog meer in te zetten op kruisbestuiving vanuit verschillende disciplines, zoals opera, kleinkunst en toneel.

In het kleinschalige circuit wil M-Lab zes producties per jaar uitbrengen, met per productie een ander artistiek team. Hiervan komen twee producties voort uit de M-Lab Proef; één betreft een jeugdvoorstelling. In 2013 dienen onder meer stukken van Shakespeare en Schnitzler als inspiratiebron. Betrokken artistiek medewerkers zijn onder anderen Don Duyns, Karina Kroft, Frans Heemskerk en Michael John LaChiusa. In 2014 staat het thema 'mensen in grootstedelijke gebieden en de macht van de media' centraal.

In het middencircuit wil M-Lab twee grotere producties per jaar uitbrengen, die niet alleen in M-Lab worden getoond, maar ook een landelijke tournee kennen. In 2013 worden 'Voorjaarsontwaken' en 'They shoot horses don't they' gecreëerd. Deze laatste zal echter niet toeren, maar op locatie in Amsterdam gespeeld worden. Voor 'Voorjaarsontwaken', gebaseerd op het stuk van Frank Wedekind, schrijft Duncan Sheik de muziek en Steven Sater het script. 'They shoot horses don't they' is gebaseerd op het gelijknamige boek van Horace McCoy en gaat onder meer over de morbide fascinatie voor realityshows en talentenjachten. Voor 2014 staan 'He-Ho de Musical' en de Nederlandse première van 'Parade' gepland.

In totaal wil M-Lab in de jaren 2013-2014 170 voorstellingen realiseren. De speelbeurten zijn als volgt verdeeld: gemiddeld 45 per jaar in het kleinschalige circuit en 40 in het middencircuit. De instelling streeft naar een gemiddeld aantal bezoekers van 11.000 per jaar. M-Lab vraagt 378.000 euro per jaar aan, inclusief de toeslag.

In de periode 2009-2012 ontvangt M-Lab een structurele subsidie van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 201.126 euro per jaar.

De activiteiten van de instelling zijn in de periode 2009-2011 gemonitord door de Raad voor Cultuur.

BEOORDELING

ARTISTIEKE KWALITEIT

voldoende

De commissie waardeert het streven van M-Lab om de musical te vernieuwen en nieuwe wegen in te slaan voor het genre. De commissie ziet deze missie nog niet over de hele linie terug in de voorstellingen die M-Lab in de afgelopen periode heeft geproduceerd.

De voorstellingen getuigen weliswaar van vakmanschap, maar er is weinig sprake van de kruisbestuivingen en de nieuwe vormen die de organisatie volgens haar doelstellingen voor ogen staat. De 'M-Lab-musicals' kennen vaak actuele thema's en zijn kleiner en soberder van opzet dan de meer traditionele musicals, maar daarmee is er nog geen sprake van een radicale vernieuwing van het genre. In muzikaal opzicht vindt de commissie de voorstellingen niet altijd oorspronkelijk; de composities zijn weinig verrassend, waardoor de voorstellingen aan zeggingskracht inboeten. Een musical als 'De Boot en het Meisje' spreekt de commissie aan en is een geslaagd voorbeeld van wat M-Lab voor ogen staat.

Van de voorliggende plannen vindt de commissie de gekozen thema's in beginsel interessant, zoals het voor 2014 centrale thema "mensen in grootstedelijke gebieden en de macht van de media". Wel vindt de commissie de plannen vooralsnog summier uitgewerkt, waarbij met name de rol van de muziek nauwelijks uit de verf komt. Ook wordt niet overal duidelijk waaruit het vernieuwende element zal bestaan bij de beoogde producties. Door te werken met bestaande formats maakt M-Lab het zich niet gemakkelijk om de "grenzen van het genre op te zoeken", zoals de instelling voor ogen staat.

Overigens bevreemdt het de commissie dat de aanvrager niet ingaat op de recente wisseling van de artistieke leiding bij M-Lab en wat deze voor gevolgen heeft voor de artistieke koers, terwijl de aanvrager wel aangeeft dat de artistiek leider de constante factor is bij de ontwikkeling van alle projecten. Daarbij mist de commissie een toelichting op de manier waarop de nieuwe makers gekozen worden en de wijze waarop zij begeleid worden in het maakproces.

Op grond van het vakmanschap dat uit de voorstellingen spreekt en de potentiële zeggingskracht van enkele van de voorgenomen projecten beoordeelt de commissie de kwaliteit van M-Lab echter als voldoende.

ONDERNEMERSCHAP

ruim voldoende

De commissie vindt het ondernemerschap van M-Lab ruim voldoende. Een breed en divers publiek heeft de weg naar het M-Lab-gebouw in Amsterdam-Noord gevonden.

De marketingplannen zijn gedegen en getuigen van ondernemerschap; zo is de commissie positief over het idee van de stoelsponsoring. Ook de enquêtes die de instelling onder zijn bezoekers uitvoert, kunnen bijdragen aan een verdere publieksontwikkeling.

Wat de begroting betreft stelt de commissie vast dat M-Lab hoge eigen inkomsten genereert. Zij vindt het te prijzen dat M-Lab diverse bedrijven aan zich heeft weten te binden. Voor 2013 en 2014 wordt echter een aanzienlijke vermindering van de publieksinkomsten verwacht, terwijl er de afgelopen jaren juist sprake was van een stijgende lijn. De begrote daling van de publieksinkomsten kan niet verklaard worden op basis van het beoogd aantal speelbeurten. Daarbij geeft de tekst aan dat M-Lab gaat inzetten op 10% meer bezoekers, maar dit is niet terug te vinden in de cijfers van de begroting, waar de toeschouwersaantallen in de jaren

2013 en 2014 nagenoeg gelijk blijven ten opzichte van 2011. De commissie mist dan ook een heldere toelichting op de begroting.

De instelling heeft zichzelf als podium en als productiekeren op de kaart weten te zetten. Desondanks vertonen de ingediende jaarcijfers een matige financiële gezondheid van de instelling op basis van de liquiditeit en solvabiliteit van de afgelopen periode. Ten slotte plaatst de commissie een kritische kanttekening bij de grote hoeveelheid projecten die M-Lab wil realiseren. Zij constateert dat de markt, ook op het gebied van kleinschalige musicals, behoorlijk verzadigd is in Nederland, waardoor zij er niet op voorhand van overtuigd is dat er voldoende afzetmogelijkheden zijn en er voldoende publiek valt te genereren voor alle producties.

BIJDRAGE AAN DE PLURIFORMITEIT

ruim voldoende

Er worden veel musicals gepresenteerd in Nederland, door diverse aanbieders en producenten. Het door M-Lab geproduceerde aanbod onderscheidt zich van de meer groots opgezette musicals door de inhoudelijke thematiek en de kleinschalige vorm, maar dat maakt het aanbod niet uniek. Daarmee beoordeelt de commissie de bijdrage aan de pluriformiteit van het Nederlandse muziektheaterlandschap als ruim voldoende.

BIJDRAGE AAN DE GEOGRAFISCHE SPREIDING

neutraal

De commissie constateert dat er geen sprake is van een bijzondere bijdrage aan landelijke spreiding. Veruit de meeste voorstellingen van M-Lab zullen plaatsvinden in Amsterdam. Bovendien is het aantal voorstellingen dat buiten de vier grote steden wordt gespeeld relatief beperkt.

FINANCIËLE BIJDRAGE PROVINCIE OF GEMEENTE

ruim voldoende

M-Lab heeft in de afgelopen jaren geen structurele subsidies ontvangen van de provincie of gemeente, maar heeft nu wel een structurele subsidie van 150.000 euro per jaar bij de gemeente Amsterdam aangevraagd. Mocht die aanvraag worden gehonoreerd, dan is de bijdrage ruim voldoende.

TOESLAG

niet toekennen

M-Lab vraagt de toeslag aan voor een nieuwe kleinezaalproductie en een zogenaamde 'M-Lab Proef'. Volgens de regeling is de toeslag echter bedoeld voor innovatie van het aanbod, waarvan de effecten het eigen werk van de aanvrager overstijgen. De commissie stelt vast dat M-Lab weliswaar nieuw repertoire ontwikkelt, maar dat dit repertoire niet ook door andere gezelschappen wordt uitgevoerd. Daarnaast is de commissie van mening dat de impact van de ambitie van M-Lab om het genre musical te vernieuwen, voornamelijk beperkt blijft. In hoeverre voormalige makers en uitvoerenden van M-Lab-producties erin slagen om de vernieuwing verder uit te dragen, wordt niet toegelicht in de aanvraag. Op grond hiervan adviseert de commissie om de toeslag niet toe te kennen.

CONCLUSIE EN HOOGTE SUBSIDIE

De commissie adviseert de aanvraag van M-Lab te honoreren voor zover het budget dat toelaat. Zij adviseert verder de toeslag niet toe te kennen.

Aangevraagd bedrag 2013-2014 (in euro's) 756.000

Aantal uitvoeringen 2013-2014	Basisbedrag (in euro's)	Totaal (in euro's)
Circuit klein	90	270.000
Circuit midden	80	360.000
Circuit groot		
Basissubsidie voor 2 jaar		630.000
Toeslag		niet toekennen
Totaal toe te kennen subsidie voor 2 jaar		0*

* positief advies, beschikbaar budget niet toereikend om aanvraag toe te kennen

Opera Spanga

Stichting Spanga Het Verona van Weststellingwerf

INLEIDING

Opera Spanga wil van opera een springlevende kunstvorm maken. Onder aanvoering van artistiek leider en regisseur Corina van Eijk en zakelijk leider Greetje Sluijs wordt, met onorthodoxe en risicovolle keuzes, bestaand repertoire geactualiseerd en worden nieuwe opera's gecreëerd. Opera Spanga werkt op locatie, laat opera's 'decomponeren', geeft compositie- en schrijfp opdrachten en maakt operafilms. De beladen thematiek van de opera's krijgt bij Opera Spanga een menselijke maat, soms cartoonesk, soms obsessief seksueel en soms tragikomisch. Door middel van het decomponeren wil men de componist niet overtreffen, maar een eigen licht op de zaak werpen en regie en muziek beter op elkaar kunnen afstemmen.

In het kleinschalige circuit maakt Opera Spanga in 2013 'Othello' van Verdi, gedecomposeerd door Floris van Bergeijk, met vier zangers en vier musici. De voorstelling wordt twintig keer gespeeld op De Parade in Den Haag en Amsterdam.

In het middencircuit wordt in 2013 'Rutger en Jamila' gespeeld, een bewerking door Irma Achten van 'Romeo en Julia' van Shakespeare, met composities van verschillende klassieke operacomponisten en van Metallica, Dire Straits en Floris van Bergeijk. De muzikale bewerking is van Thijs Oud, de dirigent van het Frysk Jeugd Harmonie Orkest, met wie voor deze productie wordt samengewerkt. Deze cross-over van opera en film voor jongeren en festivalbezoekers wordt gespeeld op locatie in Spanga en op festivals in Groningen en Duitsland. In 2014 staat de productie 'De Stinkende Vrouwen van Lemnos' voor ogen. Arthur Japin schrijft het libretto en Monique Krüs de compositie. Met acht zangers, een koor en een twintigkopig orkest wordt de voorstelling vijftien keer gespeeld in Spanga.

In de kerstperiode van 2014 wordt in het grootschalige circuit 'Madam Scrooge' gemaakt, een familie-muziektheaterproductie op basis van Dickens in samenwerking met Schouwburg Haarlem en Nine Circle Theatre New York. Mel Marvin tekent voor de compositie.

De voorstelling wordt 25 keer in Haarlem uitgevoerd.

Opera Spanga wil de komende twee jaren 80 voorstellingen realiseren, 20 in het kleinschalige circuit, 35 in het middencircuit en 25 in het grootschalige circuit. Bij het Fonds Podiumkunsten vraagt het gezelschap per jaar 229,500 euro aan, inclusief de toeslag.

Opera Spanga ontvangt voor de periode 2009-2012 een structurele subsidie van het Fonds Podiumkunsten van 163.370 euro per jaar. Daarnaast leveren de gemeente Weststellingwerf en de provincie Friesland een bijdrage. Adviseurs van het Fonds hebben negen voorstellingen van vier verschillende producties bezocht.

BEOORDELING

ARTISTIEKE KWALITEIT

goed

De commissie beoordeelt de artistieke kwaliteit van Opera Spanga als goed. Het gezelschap slaagt er volgens de commissie goed in elk jaar een spraakmakende voorstelling in het Friese weiland te realiseren. De actualiteit en de humor in deze voorstellingen worden door de commissie geprezen. De commissie is dan ook positief over de meeste producties van Opera

Spanga in de afgelopen jaren. 'Elektra' en 'Carmen' en ook de kleinschalige productie 'Is this Tosca?' vielen op door de zorgvuldigheid in de regie en de vormgeving. Verder bewees Opera Spanga met de productie 'Carmen' goed met jongeren en amateurs te kunnen werken. Over het decomponeren, zoals toegepast bij de productie 'Falstaff rivisto', is de commissie minder positief. Zij vindt dat er eerder sprake was van een arrangement dan een 'decompositie' met een eigen dramatische visie, een compositorische inhoud en een effectieve spanningsboog.

Voor de toekomstige projecten heeft de commissie dan ook reserves ten aanzien van 'Othello', waarbij het decomponeren door componist Floris van Bergeijk zal worden voortgezet. De plannen voor 'De Stinkende Vrouwen van Lemnos' en 'Madam Scrooge' vindt zij nieuwsgierig makend en tot de verbeelding spreken. De productie 'Rutger en Jamila' kent een oorspronkelijk concept en een aantrekkelijke plot. De commissie vindt dit initiatief met het Frysk Jeugd Harmonie Orkest veelbelovend, temeer daar Opera Spanga hier het werken met jongeren zal voortzetten.

De commissie heeft vertrouwen in regisseur Corina van Eijk, die altijd een spannende balans tussen subtiel en vulgair zoekt, en het thema voor de komende jaren - 'De vruchtbaarheid van een giftig idee' - spreekt tot de verbeelding. Tegelijk vindt de commissie dat binnen de groep de artistieke potentie nog kan worden gemaximaliseerd. De knowhow en artistieke bagage worden weinig doorgegeven. Daarbij signaleert de commissie dat de aanvraag niets meldt over de uitvoerenden; omdat ook zij bepalend zijn voor het werk is dat in de ogen van de commissie een gemis.

ONDERNEMERSCHAP

voldoende

Het ondernemerschap van Opera Spanga is in de ogen van de commissie voldoende. Opera Spanga wil vanaf 2013 het aantal voorstellingen van jaarlijks 12 naar 40 uitbreiden en zich meer landelijk manifesteren. Opera Spanga wil dit onder andere realiseren door bij de voorstellingen in Friesland de tribune te verkleinen en vaker te spelen met minder publiek per voorstelling. De commissie vindt dit een inefficiënt en geforceerd plan om het grotere aantal voorstellingen te realiseren. Daarnaast vindt de commissie dat het gezelschap weliswaar kan vertrouwen op een trouw contingent aan bezoekers in Spanga, maar om publiek in de rest van Nederland te bereiken zal de organisatie zelf een grotere inspanning moeten leveren. Echter, de visie op het publieksbereik is te mager en een marketingplan ontbreekt in de aanvraag. In de begroting is zelfs geen post voor marketingkosten opgenomen.

Opera Spanga leunt voor de pr bijna uitsluitend op de samenwerkingspartners en op free publicity. Een naam als die van Arthur Japin zal echter zeker helpen om publiek te genereren en de samenwerking met Stadsschouwburg Haarlem en De Parade zal een geheel nieuw publiek met het werk van Opera Spanga in contact brengen.

De eigen inkomsten die Opera Spanga genereert zijn aanzienlijk. In 2010 heeft Opera Spanga bovendien de productie 'Carmen' compleet in opdracht kunnen maken. Daarmee heeft het gezelschap geld vrij kunnen maken voor de productie van de operafilm 'Donna Giovanna'. De commissie stelt vast dat Opera Spanga in dit opzicht ondernemend opereert. Op grond van de jaarrekeningen en de begroting stelt de commissie vast dat de organisatie financieel gezond is. De commissie merkt verder op dat de kostenstructuur afwijkend is van die van andere gezelschappen. Dat laat zich verklaren door de werkwijze waarbij Opera

Spanga de zzp'ers heeft ondergebracht bij de materiële lasten. De commissie vindt deze werkwijze niet voor de hand liggend en niet bijdragen aan een inzichtelijke verantwoording.

BIJDRAGE AAN DE PLURIFORMITEIT

neutraal

Opera Spanga richt zich binnen het muziektheater op opera. In de basisinfrastructuur is het genre opera vertegenwoordigd door De Nederlands Opera, de Nationale Reisopera en Opera Zuid en daarnaast zijn in Nederland enkele meer commerciële operaproductanten actief. Opera Spanga wil zich onderscheiden van de reguliere operahuizen en merkt in de aanvraag op dat deze instellingen een traditie voortzetten. De commissie vindt echter dat ook in menig operahuis de vertaalslag naar de huidige tijd wordt gemaakt. Daarbij vindt Opera Spanga het brengen van opera op ongebruikelijke locaties onderscheidend. De commissie stelt vast dat de manier waarop Opera Spanga haar voorstellingen al jaren op locatie presenteert niet meer uniek is. Ook andere instellingen als Holland Opera, Hollands Diep en De Utrechtse Spelen presenteren hun werk buiten de theaters. De commissie vindt de bijdrage aan de pluriformiteit van Opera Spanga niet bijzonder.

BIJDRAGE AAN DE GEOGRAFISCHE SPREIDING

ruim voldoende

Terwijl de bijdrage aan de spreiding in de rest van Nederland, buiten de vier grote steden, gering is, neemt Opera Spanga in Spanga en omgeving een belangwekkende plaats in. De bijdrage aan de geografische spreiding van het muziektheateraanbod beoordeelt de commissie daarmee als ruim voldoende.

FINANCIËLE BIJDRAGE PROVINCIE OF GEMEENTE

ruim voldoende

Opera Spanga vraagt 10.000 euro subsidie van de gemeente Weststellingwerf en 45.000 euro van de provincie Friesland. Mochten deze twee bedragen worden toegekend, dan is er sprake van beperkte bijdrage.

TOESLAG

niet toekennen

De commissie adviseert de toeslag aan Opera Spanga niet toe te kennen. In de aanvraag wordt het vermoeden uitgesproken dat het 'decomponeren', het hervormen van de muziek, verregaande en interessante gevolgen zal hebben voor de toekomst van het medium. De commissie heeft, zoals eerder opgemerkt bij het oordeel over de artistieke kwaliteit, reserves bij het 'decomponeren'. Het betreft in de ogen van de commissie eerder een vorm van uitgebreid arrangeren en de werkwijze wordt alleen door componist Floris van Bergeijk toegepast, die op deze manier na 'Falstaff' ook 'Othello' te lijf gaat. Er wordt geen melding gemaakt van mogelijke navolging door andere componisten. Opera Spanga vraagt de toeslag ook aan omdat het gezelschap nieuwe opera's ontwikkelt. De commissie verwacht echter niet dat deze stukken ook door andere gezelschappen op het repertoire zullen worden genomen. Dat orkestleden tevens acteurs in de voorstelling zijn, levert volgens de commissie geen innovatie van het aanbod op.

CONCLUSIE EN HOOGTE SUBSIDIE

De commissie adviseert de aanvraag van Opera Spanga te honoreren voor zover het budget dat toelaat. De commissie adviseert geen toeslag toe te kennen.

Aangevraagd bedrag 2013-2014 (in euro's) 459.000

Aantal uitvoeringen 2013-2014	Basisbedrag (in euro's)	Totaal (in euro's)
Circuit klein	20	60.000
Circuit midden	35	210.000
Circuit groot	25	112.500
Basissubsidie voor 2 jaar		382.500
Toeslag		niet toekennen
Totaal toe te kennen subsidie voor 2 jaar		0*

* positief advies, beschikbaar budget niet toereikend om aanvraag toe te kennen

Orkater

Stichting Orkater

INLEIDING

Orkater is een in Amsterdam gevestigd, landelijk opererend gezelschap van makers dat nieuw geschreven, nieuw gecomponeerde en nieuw vormgegeven, muziektheatrale mengvormen ontwikkelt, produceert en presenteert. De dagelijkse leiding wordt gevormd door directeur Marc van Warmerdam, zakelijk leider Nicolien Luttels en hoofd techniek/lichtontwerper Stefan Dijkman.

Orkater stelt zich ten doel onderscheidende voorstellingen te maken die door de eigenheid van vorm, inhoud en uitvoering bijdragen aan een rijkgeschakeerd Nederlands theaterlandschap. Verder beoogt Orkater de positie van het eigentijds muziektheater in Nederland te versterken en het maken van nieuw muziektheater te bevorderen door in het kader van Orkater/De Nieuwkomers jonge muziektheatermakers te stimuleren en te begeleiden.

Het zijn de individuele makers die in een wisselende mate van collectiviteit kunst maken in het gebied tussen muziek en theater. Cruciaal in de visie van Orkater op zijn eigen werk is het belang dat gehecht wordt aan de samenhang van het grote geheel. Het is de kracht om in de optelsom van de producties (muziek en theater, groot en klein, complex en toegankelijk) de artistieke vrijheid van de maker te garanderen, het potentiële publiek te bereiken en de zakelijke doelen te realiseren.

Orkater vraagt aan voor twee muziektheaterproducties in het grotezalencircuit. In 2013 wordt 'Nachtasiel', een vlijmscherpe, snoeiharde rock-'n-rollvoorstelling over de uitkomst van de crisis, primaire behoeften en basale driften, dertig keer gespeeld. De beoogde bewerker van de tekst van Maksim Gorki is Tom Lanoye, de regie is van Michiel de Regt, en Erik van der Horst heeft de muzikale leiding. Een grote cast van minimaal twaalf acteurs en musici wordt aangevuld met een achtkoppig koor. In 2014 volgt 'Een Pure Formaliteit', een thriller gebaseerd op een film van Giuseppe Tornatore over een verdachte en een rechercheur die elkaar steeds beter leren kennen. Het libretto en de compositie zijn van de hand van Micha Hamel. Pierre Bokma en Porgy Franssen spelen de rollen en een trompettist en Cello8tet Amsterdam tekenen voor de muziek. Deze voorstelling wordt vijftig keer gespeeld.

Orkater wil in de komende twee jaar 551 voorstellingen spelen en vraagt binnen de sector muziektheater voor tachtig voorstellingen 300.000 euro per jaar aan.

Het Fonds Podiumkunsten subsidieert Orkater in de periode 2009-2012 structureel met een bedrag van 1.649.744 euro per jaar. Adviseurs van het Fonds hebben 21 voorstellingen van 12 verschillende producties bezocht.

BEOORDELING

ARTISTIEKE KWALITEIT

goed

De muziektheatercommissie beoordeelt de artistieke kwaliteit van Orkater als goed. Het werk van Orkater is zeer divers van aard, wordt in verschillende circuits gepresenteerd en heeft volgens de commissie desondanks altijd herkenbaarheid. Het muziektheater komt in de producties van Orkater tot uiting in voorstellingen waar de muziek soms een ondersteunende

en soms een meer dragende rol heeft. De noodzaak tot samenwerking is bij Orkater altijd artistiek gemotiveerd en de commissie vindt verder dat het gezelschap een bijzondere bijdrage levert aan de ontwikkeling van het genre muziektheater door jonge groepen als Susies Haarlok en Via Berlin te begeleiden en concrete speelmogelijkheden te bieden, ook op het grote podium.

De muziektheatercommissie blikt vooral terug op de grotezaalvoorstellingen van de afgelopen jaren, omdat die het beste aansluiten bij de producties waarvoor Orkater hier aanvraagt. In de voorstelling 'Ultimo' was sprake van groot vakmanschap van de acteurs Ariane Schluter en Porgy Franssen en van cellist Haakon Austbø, maar een integratie van theater en muziek bleef volgens de commissie achterwege. In 'De Meisjes van Mussolini' zongen de actrices sterk, maar de commissie was kritisch over de regie en het eindresultaat. In 'Breaking the News' had de muziek een mooie, versterkende functie in het dramaturgisch verloop van de voorstelling. En in 'Richard III' streden een goed zingende Gijs Scholten van Aschat en de door The Sadists gedreven uitgevoerde muziek van Tom Waits om de hoofdrol in een succesvolle voorstelling die een groot publiek inspireerde. Het oordeel over deze producties is wisselend, maar de kwaliteit van de producties vertoont door de jaren heen een stijgende lijn.

De in deze aanvraag gepresenteerde projecten vindt de commissie veelbelovend. Het concept voor 'Nachtasiel' spreekt tot de verbeelding: een rauwe voorstelling met acterende muzikanten en musicerende acteurs die zelf de muziek componeren, van Poolse tango en jazz tot hysterische rock-'n-roll die wordt geconfronteerd met Russisch-orthodoxe koormuziek. De commissie heeft vertrouwen in de beide jonge talenten, regisseur Michiel de Regt en muzikaal leider Erik van der Horst. Een toezegging van Tom Lanoye voor de bewerking van de tekst zou volgens de commissie zorgen voor een mooie balans tussen jong en oud in het artistieke team.

In het plan voor 'Een Pure Formaliteit' herkent de commissie de signatuur van librettist en componist Micha Hamel. Een psychologische thriller als muziektheater, de actualisering van het negentiende-eeuwse melodrama, de instrumentatie met acht celli en een elektronisch vervormde trompet, een partituur die ruimte biedt aan de acteurs om hun tempo en timing te variëren en twee topacteurs als Pierre Bokma en Porgy Franssen zijn ingrediënten die de commissie overtuigen.

Ten overvloede merkt de commissie hierbij op dat zij met deze aanvraag slechts een klein deel van de plannen van Orkater kan beoordelen. De grote impact die het werk van Orkater op het muziektheatergenre als geheel en de ontwikkeling daarvan heeft, is volgens de commissie van waarde en van belang.

ONDERNEMERSCHAP

zeer goed

De commissie beoordeelt het ondernemerschap van Orkater als zeer goed. Het gezelschap kent al jaren een solide en stabiele bedrijfsmatige organisatie. Financieel gezien is de organisatie gezond. Orkater werkt samen met veel sterke partners, zoals Toneelgroep Amsterdam en Bos Theaterproducties, en heeft goede relaties met podia en festivals. Het gezelschap bereikt een groot en gevarieerd publiek en kan zich wat dat betreft meten met de stads- en regiogezelschappen. Publieksbereik en -werving is bij Orkater een integraal onderdeel van de activiteiten. Dat blijkt ook uit het stevige marketingplan, waarin het

gezelschap zich helder positioneert. Orkater bedient alle speelcircuits en speelt de facto voor een breed publiek: zowel het geoefende theaterpubliek als gezinnen met jonge kinderen en liefhebbers van popmuziek. Door goede publiciteit slaagt het gezelschap erin het juiste publiek voor de juiste voorstellingen te vinden. Het lukt het gezelschap ook uitstekend om zo nu en dan een 'hype' te creëren, waarmee een breder publiek wordt bereikt. Orkater haalt daarmee de landelijke media waarbij het gretig gebruik maakt van de free publicity die dat oplevert.

Orkater heeft een scherpe blik op de spreiding van inkomsten over subsidies en eigen inkomsten. Het zoeken naar nieuwe inkomstenbronnen heeft constant grote aandacht bij Orkater. Daarbij zal het gezelschap zich ook meer richten op fondsenwerving en particuliere ondersteuning. Het gezelschap schat de financiële risico's volgens de commissie realistisch in. De ervaring heeft geleerd dat de veelheid en diversiteit aan activiteiten er bij Orkater voor zorgen dat per kalenderjaar de financiële resultaten uiteenlopen. Voor de komende jaren toont het gezelschap stabiliteit en realisme door een begroting te maken die gelijke tred houdt met het gemiddelde van de vorige jaren.

BIJDRAGE AAN DE PLURIFORMITEIT

ruim voldoende

De commissie vindt de bijdrage van Orkater aan de pluriformiteit van het muziektheaterlandschap aanzienlijk. Met de in deze aanvraag gepresenteerde producties onderscheidt Orkater zich, omdat het nieuw muziektheater betreft dat voor de grote zaal wordt gemaakt, een circuit dat tot nog toe vooral voorbehouden was aan de opera.

BIJDRAGE AAN DE GEOGRAFISCHE SPREIDING

neutraal

Met als vestigingsplaats Amsterdam levert Orkater geen bijdrage aan de landelijke spreiding van instellingen. De spreiding van de voorstellingen door de rest van Nederland speelt zich vooral in de vier grote steden af. De commissie vindt dat Orkater geen bijzondere bijdrage levert aan de spreiding van het aanbod in de Nederlandse regio's.

FINANCIËLE BIJDRAGE PROVINCIE OF GEMEENTE

ruim voldoende

In de huidige subsidieperiode ontvangt Orkater geen bijdragen van de gemeente of de provincie. Orkater heeft voor de komende periode bij de gemeente Amsterdam 540.000 euro op jaarbasis aangevraagd. Als dit bedrag wordt toegekend, is er in relatie tot de totale begroting en de twee bij het Fonds ingediende aanvragen sprake van een stevige lokale bijdrage. Deze bijdrage wordt, verdeeld over de aanvraag bij muziektheater en de aanvraag bij theater, gewaardeerd als twee keer ruim voldoende.

TOESLAG

niet van toepassing

Orkater vraagt geen toeslag aan.

CONCLUSIE EN HOOGTE SUBSIDIE

De commissie adviseert de muziektheateraanvraag van Orkater te honoreren.

Aangevraagd bedrag 2013-2014 (in euro's)		600.000
Aantal uitvoeringen 2013-2014	Basisbedrag (in euro's)	Totaal (in euro's)
Circuit klein		
Circuit midden		
Circuit groot	80	7.500
Basissubsidie voor 2 jaar		600.000
Toeslag		niet aangevraagd
Totaal toe te kennen subsidie voor 2 jaar		600.000
Gemiddeld per jaar		300.000

Paradiso Melkweg Productiehuis

Stichting Paradiso Melkweg Productiehuis

INLEIDING

Paradiso Melkweg Productiehuis (PMP) komt voort uit het in 1997 opgerichte Paradiso Productiehuis. In 2001 zijn Paradiso en Melkweg samen gaan werken met als doel de programmering van de Nederlandse popsector te verbreden en een jong publiek kennis te laten maken met verschillende kunst disciplines, aldus de aanvraag. PMP initieert en produceert hoogwaardige multidisciplinaire voorstellingen voor en met het pop- en festivalcircuit, en doet dat met getalenteerde muzikanten en andere podiumkunstenaren. Aangezien elk concept en product uniek is, geeft PMP naar eigen zeggen de makers begeleiding op maat. De projecten van PMP hebben popmuziek als uitgangspunt en/of het poppubliek als doelgroep. PMP wil muzikanten stimuleren om innovatieve producties te maken door verschillende disciplines te integreren en wil zo bijdragen aan een gevarieerd podiumkunstenaanbod én de groei van de individuele kunstenaar.

In het kleinezalen circuit staan onder meer de volgende producties voor ogen: 'Romeo & Julia', in coproductie met Matzer Producties, een muziektheatervoorstelling in concertvorm waarvoor muzikant/componist Helge Slikker samen met Madeleine Matzer het stuk herschrijft en de muziek componeert; een nieuwe show van muzikant/acteur Nik van den Berg; een voorstelling van Tin Men & The Telephone over de moderne communicatiemiddelen met muziek van Oene van Geel.

Voor het middencircuit wil PMP de volgende producties creëren: 'De Veelstegrote Nederbietshow', op initiatief van Dave von Raven van The Kik en in samenwerking met Excelsior Recordings; 'Le Paradis d'Enfer' van Project Wildeman en VocaalLAB, een muziektheatervoorstelling over de eeuwige strijd tussen goed en kwaad; 'One hot minute' van Touki Delphine in samenwerking met De Veenfabriek, een muziektheatervoorstelling over de teloorgang van de beschaving.

Voor het grotezalen circuit produceert PMP een vervolg op het project 'Happy Camper' van Job Roggeveen in samenwerking met Excelsior Recordings en een hedendaagse versie van de 'Matthäus Passion' met nieuw gecomponeerde muziek, klassieke zang, video en elektronische samples, ook in samenwerking met VocaalLAB.

In de jaren 2013-2014 wil PMP 180 voorstellingen realiseren in alle drie de circuits. Deze speelbeurten zijn als volgt verdeeld: honderdtien in het kleinschalige circuit, veertig in het middencircuit en dertig in het grootschalige circuit. PMP vraagt 252.000 euro per jaar aan, inclusief de toeslag.

Vanaf de oprichting van PMP is het productiehuis structureel ondersteund door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. In 2011 ontving het productiehuis 229.719 euro. De activiteiten van PMP zijn in de periode 2009-2011 gemonitord door de Raad voor Cultuur.

BEOORDELING

ARTISTIEKE KWALITEIT

voldoende

De commissie heeft waardering voor het streven van PMP om (multidisciplinaire)

voorstellingen te creëren met popmuziek als uitgangspunt en op deze wijze het genre te verbreden. Zij staat positief ten aanzien van de missie van PMP om popmuziek te promoten en een breed publiek hiervoor te bereiken en kan zich vinden in de missie om juist dit aanbod in popzalen te brengen. De commissie stelt wel vast dat het in de afgelopen jaren niet in alle opzichten gelukt is om kwalitatief goede en oorspronkelijke muziektheatervoorstellingen te produceren. Met name de theatrale en dramaturgische aspecten zijn nog onvoldoende ontwikkeld. Het project 'De Speech' betrof bijvoorbeeld in de ogen van de commissie eerder een concert dan een muziektheatervoorstelling, omdat de theatrale aspecten beperkt waren en er geen sprake was van een overtuigende dramaturgie.

Wat de plannen voor de toekomst betreft vindt de commissie dat er in de meeste gevallen sprake is van goede makers en interessante samenwerkingsverbanden. De ideeën voor een deel van de projecten zijn intrigerend, maar de commissie constateert tevens dat een goede muziektheatrale uitwerking vaak ontbreekt. Zo is niet duidelijk waar het drama zit in de voorstelling 'Cheap Red Wine' en wordt onvoldoende toegelicht waaruit de nieuwe vorm van 'Romeo en Julia' bestaat. Bij een aantal concepten is de commissie er voorsnog niet van overtuigd dat deze zullen leiden tot interessante muziektheatervoorstellingen. Dit geldt bijvoorbeeld voor het project 'Happy Camper', dat in de tekst gepresenteerd wordt als "een show met liedjes", en 'De Veelstegrote Nederbietshow' die gepresenteerd wordt als een show met "nummers die door een acteur aan elkaar gepraat worden"; in beide gevallen heeft de commissie geen zicht op de theatrale of regietechnische aspecten en op de potentiële zeggingskracht van de voorstelling.

Een belangrijke kanttekening plaatst de commissie bij de rol van PMP bij de ontwikkeling van deze projecten. Daarbij kan zij in de veelheid van uiteenlopende plannen geen herkenbare signatuur van de instelling ontdekken. De aanvraag ontbeert een heldere visie van PMP op deze serie producties en op de rol van de popmuziek hierin. Evenmin is er sprake van een overkoepelende thematiek of een rode draad in alle plannen. De ambitie om ook jeugdmuziektheater te gaan produceren en voorstellingen met klassieke muziek vindt de commissie onvoldoende gemotiveerd en ziet zij bovendien niet terug in de voorgestelde plannen.

Alles overziend beoordeelt de commissie de artistieke kwaliteit als voldoende.

ONDERNEMERSCHAP

voldoende

De commissie kwalificeert het ondernemerschap van PMP als voldoende.

De marketingplannen van PMP bevatten een overtuigende toelichting op de segmentatie van doelgroepen. De instelling slaagt erin om een breed publiek te bereiken. De commissie staat echter kritisch tegenover de ambitie om ook jeugd en ouder publiek te bereiken; de uitstraling van de naam PMP zal voor deze doelgroepen niet werken. Bovendien zal deze ontwikkeling in haar ogen de identiteit van PMP diffuser maken, terwijl de instelling juist meer op haar merknaam wil inzetten.

Wat de inkomsten betreft valt op dat PMP rekent op een aanzienlijke stijging van de publieksinkomsten, die niet verklaard wordt uit het beoogd aantal bezoekers. Ook de stijging van de inkomsten uit private middelen in 2013 ten opzichte van 2011 wordt niet toegelicht. De commissie plaatst vraagtekens bij de haalbaarheid van deze stijging en vindt de toelichting op de begroting in dit opzicht ontoereikend.

De commissie heeft vertrouwen in de zakelijke kwaliteit van PMP als producent en als promotor voor popmuziek in Nederland. Bovendien beschikt PMP over een stevig internationaal netwerk, hetgeen de commissie vertrouwen geeft in de mogelijkheden om producties internationaal af te zetten. Wat de bedrijfsvoering aangaat vindt de commissie het aantal fte's aan de hoge kant, vooral omdat niet duidelijk wordt wat de rol van PMP in de inhoudelijke begeleiding van de gezelschappen precies is. Wel staat de commissie positief tegenover het voornemen van PMP om als backoffice te fungeren voor vier gezelschappen: Touki Delphine, Project Wildeman, Tin Men & The Telephone en PIPS:lab. In de jaren 2009 en 2010 vertonen de ingediende jaarcijfers een matige financiële gezondheid van de instelling op basis van de liquiditeit en solvabiliteit; in 2011 is er niettemin een duidelijke stijging waar te nemen. Het is echter onduidelijk waarom de activiteitenlasten exorbitant stijgen in 2013 bij een min of meer gelijkblijvend aantal speelbeurten. Ten slotte acht de commissie het beoogd aantal nieuwe producties ambitieus in het licht van het huidige culturele klimaat.

BIJDRAGE AAN DE PLURIFORMITEIT

ruim voldoende

De commissie stelt vast dat de aanvraag van PMP veel zeer uiteenlopende plannen bevat, die variëren van een bijna regulier popconcert tot een muziektheatervoorstelling met tekst als uitgangspunt. Vanwege de insteek om (multidisciplinair) muziektheater te maken met popmuziek als vertrekpunt en de missie om dit aanbod in popzalen te brengen, beoordeelt de commissie de bijdrage aan pluriformiteit als ruim voldoende.

BIJDRAGE AAN DE GEOGRAFISCHE SPREIDING

neutraal

De commissie stelt vast dat er geen sprake is van een bijzondere bijdrage aan landelijke spreiding. Veruit de meeste voorstellingen van PMP zullen plaatsvinden in de vier grote steden, met een sterke nadruk op de vestigingsplaats Amsterdam. Bovendien is het aantal voorstellingen dat buiten de vier grote steden wordt gespeeld niet bijzonder groot.

FINANCIËLE BIJDRAGE PROVINCIE OF GEMEENTE

ruim voldoende

PMP ontvangt in de huidige subsidieperiode geen structurele subsidie van de provincie of de gemeente, maar heeft nu een subsidie van 100.000 euro per jaar bij de gemeente Amsterdam aangevraagd. Mocht die aanvraag worden gehonoreerd, dan is de lokale bijdrage daarmee ruim voldoende.

TOESLAG

niet toekennen

De commissie is van mening dat PMP niet in aanmerking komt voor de toeslag. Zij constateert dat PMP zich voornamelijk richt op 'bewezen talenten' en niet op beginnende of nieuwe makers. Daarnaast vindt zij niet dat er sprake is van zeer vernieuwend repertoire; binnen de popscene zijn enkele ideeën wellicht vernieuwend, maar afgezet tegen het totale muziektheateraanbod is dit onvoldoende het geval. Bovendien wordt het repertoire alleen uitgevoerd door de gezelschappen die het creëren en vindt het geen navolging in de uitvoering door andere gezelschappen.

CONCLUSIE EN HOOGTE SUBSIDIE

De commissie adviseert de aanvraag van PMP te honoreren voor zover het budget dat toelaat. Zij adviseert geen toeslag toe te kennen.

Aangevraagd bedrag 2013-2014 (in euro's) 504.000

Aantal uitvoeringen 2013-2014		Basisbedrag (in euro's)	Totaal (in euro's)
Circuit klein	110	1.500	165.000
Circuit midden	40	3.000	120.000
Circuit groot	30	4.500	135.000
Basissubsidie voor 2 jaar			420.000
Toeslag			niet toekennen
Totaal toe te kennen subsidie voor 2 jaar			0*

* positief advies, beschikbaar budget niet toereikend om aanvraag toe te kennen

PIPS:lab

Stichting PIPS:lab

INLEIDING

PIPS:lab is in 1999 opgericht door Keez Duyves (uitvinder), Remco Verveer (fotograaf) en Thijs de Wit (theatermaker). Later zijn daar Daan van West (componist), Steven van Hulle (kunstenaar/dj), Stije Hallema (songwriter/filmmaker) en Yorick Heerkens (acteur) bijgekomen. PIPS:lab is een theatergroep, een kunstenaarscollectief en een softwarebedrijf. Door interdisciplinaire samenwerking ontstaan, naast theaterproducties en concerten, nieuwe kunstvormen als interactieve installaties, computerapplicaties en cross-overs tussen deze vormen. PIPS:lab wil anders zijn, anders denken en anders maken en voelt zich thuis in alle disciplines, zolang de ervaring gedeeld kan worden met een publiek. De participatie van het publiek speelt ook een belangrijke rol in de installaties, op Facebook en via smartphone, tablet of app. PIPS:lab vermengt muzikale stijlen, ontwikkelt nieuwe technieken en bouwt interfaces om de computer 'bespeelbaar' te maken. PIPS:lab wil de mediamanipulatie zichtbaar en voelbaar maken. De groep presenteert zich in het clubcircuit, in theaters en in musea en heeft zo een brugfunctie tussen high art en low art, aldus de aanvraag. Daarbij werkt men veel samen met andere kunstenaars; met name de samenwerking met Touki Delphine zal de komende periode verder worden onderzocht. Vanaf 2013 zal een nieuwe zakelijk leider werkzaam zijn en Willem Weemhoff wordt aangetrokken als mediamanager. De projecten van PIPS:lab zullen vanaf 2013 elk een verantwoordelijke projectleider kennen en de leads in Amsterdam-Noord, waar PIPS:lab sinds enkele jaren is gevestigd, groeit uit tot kantoor, werkruimte, studio's, atelier en presentatieruimte, ook voor andere jonge makers.

In 2013 en 2014 staan in het kleinschalige- en middencircuit zes nieuwe producties voor ogen. 'Jobs for Satan' wordt een theaterapp over Apple, censuur en misstanden voor iPhone- en iPad-bezitters; '15 minutes' is, geïnspireerd door gospel en 'The Voice of Holland', een onderzoek naar een concertvorm met het publiek als digitale personages en met zelf ontwikkelde muziekinstrumenten; 'Pirates of the polder', in samenwerking met Touki Delphine, speelt zich af tijdens een boottocht door Amsterdam-Noord met door GPS en roeispanen aangedreven projecties; 'Aire d'Asserville', over de microwereld van wegrestaurants en benzinstations, is gebaseerd op een film van Jacques Tati, en in 'The Better You', a battle of installations, maken toeschouwers hun interactieve digitale zelfportret. Vier producties gaan de komende jaren in reprise: 'Yvonne', 'Het Spookhuis', 'Jobs for Satan' en '15 minutes'. De aanvraag van PIPS:lab beschrijft naast de voorstellingen een aantal onderzoeken en installaties waarvoor bij het Fonds Podiumkunsten niet wordt aangevraagd.

PIPS:lab vraagt voor de komende twee jaar voor 150 voorstellingen - 90 in het kleinschalige circuit en 60 in het middencircuit - 243.000 euro per jaar aan, inclusief de toeslag.

PIPS:lab ontvangt voor de periode 2009-2012 een structurele subsidie van het Fonds Podiumkunsten van 188.010 euro per jaar. Daarnaast ontvangt het gezelschap een bijdrage van de gemeente Amsterdam. Adviseurs van het Fonds hebben tien voorstellingen van vier verschillende producties bezocht.

BEOORDELING

ARTISTIEKE KWALITEIT

ruim voldoende

De commissie vindt het werk van PIPS:lab getuigen van een gezond anarchisme.

De technische toepassingen die het collectief ontwikkelt zijn in potentie waardevol en van belang voor zowel de podiumkunsten als de beeldende kunst. Het werk van PIPS:lab kent oorspronkelijke uitgangspunten, maar de commissie signaleert in de uitvoering een wisselende kwaliteit. De producties 'DieSpace', 'Wortal Comeback' en 'Archie and the bees' kenden sterke en zwakke kanten. Zo varieerde het oordeel over de vormgeving van technisch knap tot slordig en werd de theatrale kant van de voorstelling enerzijds mooi absurdistisch en anderzijds flauw genoemd. De muziek was soms banaal, maar er werd ook mooi meerstemmig gezongen. Het vakmanschap en de zeggingskracht van PIPS:lab kunnen in de ogen en oren van de commissie derhalve nog verbeteren.

Voor de komende periode presenteert PIPS:lab intrigerende podiumkunstplannen met actuele en originele thematieken. Ondanks de summiere uitwerking ziet de commissie daarin een wereld aan mogelijkheden. En dat PIPS:lab met projectleiders gaat werken, kan bijdragen aan een betere dramaturgische en muzikale kwaliteit van de voorstellingen, waardoor een grotere zeggingskracht gerealiseerd kan worden. Daarbij wekt de beoogde samenwerking met makers als Marjolijn van Heemstra en Touki Delphine en met The Eddy the Eagle Museum vertrouwen. De eerste fysieke website zal bovendien via Frascati en de Universiteit van Amsterdam wereldwijd zijn weg vinden. De ontwikkeling van 'kunststaps' biedt veelbelovende nieuwe artistieke mogelijkheden, zowel in de voorstellingen als in de installaties, en de beoogde publieksparticipatie zal hiermee in de ogen van de commissie een nieuwe dimensie krijgen. Internationaal wordt PIPS:lab frequent uitgenodigd door festivals, kunstmanifestaties en musea en het collectief manifesteert zich over de hele wereld, van de Verenigde Staten en Canada tot Australië en Soedan. De commissie wordt hierdoor gesterkt in haar oordeel over de artistieke kwaliteit, die in haar ogen ruim voldoende is.

ONDERNEMERSCHAP

voldoende

De commissie beoordeelt het ondernemerschap van PIPS:lab als voldoende.

PIPS:lab heeft in Alles voor de Kunsten een goede partner gevonden voor het verkopen van de voorstellingen aan de vlakkevloerzalen, en het internationale netwerk is, dankzij de samenwerking met Theatre Embassy en TIN, sterk ontwikkeld. De commissie vindt de marketingplannen van PIPS:lab rijk aan ideeën, maar nog weinig getuigen van visie en strategie. De doelgroep is vooral het eigen publiek dat via de sociale media adequaat wordt bereikt, maar een nieuw theaterpubliek vindt volgens de commissie niet gemakkelijk de weg, ook niet via de websites van PIPS:lab. De samenwerking met Alles voor de Kunsten is ook ten aanzien van de marketing een positief signaal.

Het collectief opereert met verve op het spannende snijvlak van kunst en commercie. Zo ziet de commissie waardevolle zakelijke initiatieven in de ontwikkeling en de verkoop van apps en rondom de exploitatie van het pand aan de Papaverhoek in Amsterdam-Noord. De commissie mist echter in de aanvraag een toelichting op het feit dat PIPS:lab geen meerjarige subsidie bij de gemeente heeft aangevraagd. PIPS:lab zal zich daarentegen wel gaan richten op het aanvragen van beeldende kunst subsidies.

De commissie signaleert weliswaar dat de liquiditeit van het collectief de afgelopen jaren soms te wensen overliet en dat de eigen inkomsten in 2011 tegenvielen, maar de begroting voor 2013 is vertrouwenwekkend. PIPS:lab kent een zeer gevarieerde artistieke praktijk die zich afspeelt in verschillende circuits met een divers publiek. De organisatie vraagt dan ook om een specifieke bedrijfsvoering. Met het aantrekken van een nieuwe zakelijk leider en een mediamanager moet het collectief volgens de commissie een verdere zakelijke en strategische professionaliseringsslag gaan maken.

BIJDRAGE AAN DE PLURIFORMITEIT

zeer goed

De commissie beoordeelt de bijdrage van PIPS:lab aan de pluriformiteit als zeer goed. Met de multimediale technieken als uitgangspunt brengt het collectief unieke voorstellingen, theatrale presentaties en installaties. De interactiviteit met het publiek is een ander aspect waarin PIPS:lab zich consequent en terdege onderscheidt.

BIJDRAGE AAN DE GEOGRAFISCHE SPREIDING

neutraal

PIPS:lab is gevestigd in Amsterdam. Dat draagt niet bij aan de spreiding van instellingen buiten de vier grote steden. Het collectief wil zich vanaf 2013 vooral presenteren in de vier grote steden en in het buitenland. Slechts 20% van de voorstellingen vindt plaats in de regio. De commissie vindt de bijdrage aan de spreiding niet bijzonder.

FINANCIËLE BIJDRAGE PROVINCIE OF GEMEENTE

neutraal

PIPS:lab vraagt geen structurele bijdrage aan de gemeente of de provincie.

TOESLAG

niet toekennen

De commissie vindt de motivatie van PIPS:lab voor het aanvragen van de toeslag zeer mager. PIPS:lab wil een inspiratiebron zijn voor makers van allerlei plimage, maar uit de aanvraag wordt niet duidelijk of en in welke mate andere makers de software en de techniek die PIPS:lab ontwikkelt daadwerkelijk gebruiken. Waar sprake zou kunnen zijn van repertoire acht de commissie het onwaarschijnlijk dat andere gezelschappen deze stukken ook zullen gaan uitvoeren. De producties zijn daarvoor te eigen aan het collectief. De commissie adviseert de toeslag niet toe te kennen.

CONCLUSIE EN HOOGTE SUBSIDIE

De commissie adviseert de aanvraag van PIPS:lab te honoreren voor zover het budget dat toelaat. De commissie adviseert geen toeslag toe te kennen.

Aangevraagd bedrag 2013-2014 (in euro's) 486.000

Aantal uitvoeringen 2013-2014		Basisbedrag (in euro's)	Totaal (in euro's)
Circuit klein	90	1.500	135.000
Circuit midden	60	4.500	270.000
Circuit groot			
Basissubsidie voor 2 jaar			405.000
Toeslag			niet toekennen
Totaal toe te kennen subsidie voor 2 jaar			400.000 **
Gemiddeld per jaar			200.000

** positief advies, beschikbaar budget niet toereikend om volledig bedrag toe te kennen

Rosa Ensemble

Stichting Rosa Ensemble

INLEIDING

Het Rosa Ensemble, met artistiek leider Daniel Cross en zakelijk leider Arjen Barel, is gevestigd in Utrecht en vervult volgens de aanvraag binnen het genre muziektheater een pioniersfunctie. Rosa functioneert naar eigen zeggen meer als een experimentele popband dan als een klassiek muziektheaterensemble. Het gezelschap opereert, vanuit een visie op een maatschappij in ontwikkeling, als intermediair tussen componisten, tekstschrijvers, musici, regisseurs, filmmakers en acteurs. Men zoekt verbindingen met minder voor de hand liggende disciplines en "is op permanente basis bezig het podium voor de toekomst uit te vinden". Naast theaterzaal of concertvloer wordt ook internet een plek waar Rosa zich volwaardig presenteert, met sociale media als bindmiddel. Musici, componisten, geluidstechnici, video- en lichttechnici beschouwen zich als coauteur; de taken en verantwoordelijkheden worden gedeeld. Bij het onderzoek is het delen van creativiteit belangrijker dan het presenteren van het eindresultaat van een gesloten proces, aldus de aanvraag. Rosa werkt verder samen met een groot aantal Utrechtse en landelijke partners en neemt deel aan een educatief project in Utrecht Overvecht. Een aantal projecten wordt met buitenlandse coproductanten ontwikkeld met het oog op de internationale markt.

Rosa wil per jaar 48 voorstellingen spelen, waarvan in ieder geval één grote nieuwe voorstelling, één studentenproject, één reprise en een aantal losse concerten. In 2013 en 2014 volgen in het kleinschalige circuit twee delen uit de 'Stalin Trilogie'. In 'RosaPeng', met PENG! Palast (Bern), speelt een popband op basis van absurdistische teksten van Daniil Charms op festivals in Nederland en Zwitserland. In 'De meester en Margarita', met Collectief 33 1/3, wordt de thematiek van Boelgakov vertaald in beeld en geluid. In dit circuit speelt Rosa verder twee proeves ('De meester' en 'Margarita'), 'Rosa/Projectors' met The Dirty Projectors uit New York voor Incubate, Vlieland en New York, 'superRosa' met studenten interactieve-, game- en sounddesign, 'Dovemansogen', een voorstelling voor doven en slechthorenden in samenwerking met Intro in situ en Het Geluid, en 'Valis', een voorstudie voor een productie in 2015.

Voor het middencircuit wordt in 2013 'Götterfunken Europa' gemaakt, ter gelegenheid van 300 jaar Vrede van Utrecht, met Crash (Ierland) en Zeitkratzer (Duitsland) in Utrecht, Rotterdam, Den Haag, Berlijn en Dublin.

Rosa vraagt voor de komende twee jaar voor 96 voorstellingen - 90 in het kleinschalige circuit en 6 in het middencircuit - 183.600 euro per jaar aan, inclusief de toeslag.

Het Rosa Ensemble ontvangt voor de periode 2009-2012 een structurele subsidie van het Fonds Podiumkunsten van 138.370 euro per jaar. Daarnaast ontvangt het gezelschap een bijdrage van de stad Utrecht. Vijftien voorstellingen van negen verschillende producties zijn door adviseurs van het Fonds bezocht.

BEOORDELING

ARTISTIEKE KWALITEIT

ruim voldoende

De commissie beoordeelt de kwaliteit van het Rosa Ensemble als ruim voldoende. Rosa

beschikt over talentvolle en vakbekwame musici en de commissie stelt vast dat in de sinds 2009 uitgevoerde projecten van het ensemble de muziek de hoofdrol speelde. Het theatrale aspect in voorstellingen als 'In The Whisk Of A Lamb's Tail' en 'Götterfunken' bleef daarbij achter. Elementen als vormgeving en dramaturgie of de inbreng van een regisseur werden gemist en de commissie had kanttekeningen bij de zeggingskracht. Het aandeel van het Rosa Ensemble in de coproducties 'De Kellner en de Levenden' met Jan Jaap van der Wal en 'Falstaff rivisto' met Opera Spanga beperkte zich in de ogen van de commissie tot het muzikale deel in die voorstellingen.

Het Rosa Ensemble formuleert een inhoudelijk sterke aanvraag met een inspirerende missie, gebaseerd op een maatschappelijk geëngageerde visie. De commissie ervaart echter een discrepantie tussen de ideologie en de uitwerking van een aantal van de gepresenteerde plannen. Rosa afficheert zich namelijk als een experimentele popband en een deel van de toekomstige projecten betreft dan ook concerten. De ideeën over woord, beeld en geluid komen daar weinig in terug. Het door Rosa geformuleerde idee dat het delen van creativiteit belangrijker is dan het presenteren van het eindresultaat, past bij onderzoek en experiment. Dat uitgangspunt dreigt zich volgens de commissie ook in de voorstellingen te vertalen in een geringe communicatie met en zeggingskracht voor het publiek. De commissie vindt de gepresenteerde muziektheaterprojecten echter belangwekkend. Rosa heeft vanuit een artistieke motivatie interessante samenwerkingspartners als PENG! Palast en The Dirty Projectors aan zich weten te binden. De plannen voor de 'Stalin Trilogie' zijn het best doordacht en ook 'Dovemansogen' is in de ogen van de commissie een veelbelovend project. Met een partner als het aanstormende Collectief 33 1/3 zal de trilogie ook visueel en theatraal aan zeggingskracht winnen, naar de mening van de commissie. Overigens reflecteert de aanvraag niet op de eerder met componist Wilbert Bultman gerealiseerde versie van 'Götterfunken'. De commissie signaleert ten overvloede dat het Rosa Ensemble naast zijn eigen concerten en voorstellingen ook deelneemt aan educatieprojecten in de eigen wijk Overvecht. Zij vindt dat Rosa daarmee streeft naar een evenwichtige balans in de activiteiten.

ONDERNEMERSCHAP

voldoende

De commissie beoordeelt het ondernemerschap als voldoende.

Het Rosa Ensemble formuleert ten opzichte van 2011 een aanzienlijke stijging van het aantal voorstellingen, het aantal bezoekers en de publieksinkomsten in 2013. De toelichting op het bereiken van deze doelen in de aanvraag is summier en de commissie vindt de plannen ambitieus en heeft reserves ten aanzien van de haalbaarheid daarvan. Rosa wil de speelmogelijkheden in het buitenland vergroten en gezien de internationale coproducties is dat realistisch. Rosa maakt bovendien in de aanvraag een duidelijk statement qua marketing, en de focus op communicatie is hier overtuigend. De commissie is positief over het grote aantal vrienden op Facebook en zij vindt het feit dat de marketing zich vooral online afspeelt, passend bij het ensemble. De vormgeving is herkenbaar en spreekt aan, evenals de vermelde hit 'n run-events en de crowdsourced videoclips. Niettemin mist de commissie een overtuigend plan om het beoogde aantal voorstellingen in Nederland te verkopen. De commissie is positief over de kostenbeheersing die het ensemble nastreeft. De beheerslasten zijn echter, ondanks het feit dat de kosten voor de artistiek leider bij de activiteitenlasten zijn ondergebracht, nog relatief hoog. Het gezelschap wil de eigen

inkomsten verhogen door ook opdrachten voor bijvoorbeeld filmmuziek en commercials aan te nemen, maar de stijging van de eigen inkomsten voorkomt vooralsnog niet dat in de begroting het aandeel subsidie van het Fonds per bezoek zeer hoog is.

BIJDRAGE AAN DE PLURIFORMITEIT

ruim voldoende

De bijdrage aan de pluriformiteit is ruim voldoende. Het Rosa Ensemble benadert het muziektheatervak vanuit de muziek. Daarmee onderscheidt het ensemble zich van gezelschappen als bijvoorbeeld De Veenfabriek en PIPS:lab, waar eerder het theatrale of de vorm het uitgangspunt vormt voor de voorstellingen. De commissie vindt de bijdrage van Rosa aan de pluriformiteit van het muziektheaterlandschap aanzienlijk.

BIJDRAGE AAN DE GEOGRAFISCHE SPREIDING

neutraal

Het Rosa Ensemble is gevestigd in Utrecht. Dat draagt niet bij aan de spreiding van instellingen buiten de vier grote steden. Het gezelschap richt zich meer op het buitenland, waar 11 van de 48 beoogde voorstellingen plaatsvinden. De bijdrage van Rosa aan de spreiding van het aanbod in de Nederlandse regio's is niet bijzonder.

FINANCIËLE BIJDRAGE PROVINCIE OF GEMEENTE

ruim voldoende

Bij de gemeente Utrecht wordt 95.000 euro aangevraagd. Mocht dit bedrag worden toegekend, dan zou dat een beperkte lokale bijdrage betekenen.

TOESLAG

niet toekennen

De commissie adviseert de toeslag niet toe te kennen. Zij vindt het repertoire dat het Rosa Ensemble ontwikkelt zeer eigen aan de groep en zij acht daarom de kans dat een muziektheaterproductie van het Rosa Ensemble wordt overgenomen door een ander gezelschap of ensemble zeer klein. Rosa werkt met een vaste groep 'artists in residence'. De aanvraag gaat niet in op wat deze ervaring voor de betreffende kunstenaars betekent en het is onduidelijk of het traject consequenties heeft in hun verdere carrière. De andere opmerkingen die in de aanvraag aan de innovatie worden gewijd, betreffen de verschillende contexten waarbinnen het ensemble functioneert en de specifieke werkwijze. De commissie vindt deze opmerkingen eerder artistieke uitgangspunten dan een bewijs van innovatieve effecten voor de sector.

CONCLUSIE EN HOOGTE SUBSIDIE

De commissie adviseert de aanvraag van het Rosa Ensemble te honoreren voor zover het budget dat toelaat. De commissie adviseert geen toeslag toe te kennen.

Aangevraagd bedrag 2013-2014 (in euro's) 367.200

Aantal uitvoeringen 2013-2014		Basisbedrag (in euro's)	Totaal (in euro's)
Circuit klein	90	3.000	270.000
Circuit midden	6	6.000	36.000
Circuit groot			
Basissubsidie voor 2 jaar			306.000
Toeslag			niet toekennen
Totaal toe te kennen subsidie voor 2 jaar			0*

* positief advies, beschikbaar budget niet toereikend om aanvraag toe te kennen

Sonnevanck

Stichting Jeugdtheater Sonnevanck

INLEIDING

Jeugdtheater Sonnevanck, met artistiek leider Flora Verbrugge en zakelijk leider Lieke Bisseling, wil vanuit Enschede met hedendaags muziektheater bijdragen aan de ontwikkeling van kinderen en jongeren tot ruimdenkende volwassenen en zo het creatief en vernieuwend vermogen van de samenleving versterken. In muziektheater zijn muziek en theater dubbel effectief in het uitlokken van gedachten en emoties, aldus de aanvraag, en Sonnevanck wil kinderen van vier tot twaalf jaar stimuleren empathie te oefenen en de geest soepel te houden. Sprookjes, mythen en andere klassiekers, ook met volwassen thema's, worden als volwaardig muziektheaterrepertoire toegesneden op de verschillende leeftijdsgroepen. Het gezelschap geeft kansen aan veelbelovende schrijvers, componisten en theatermakers. Vanaf 2013 wordt samengewerkt met het Nederlands Symfonie Orkest, de Nationale Reisopera, de jonge regisseurs Lotte de Beer en Matthias Mooij en, in verband met de casting van de producties, met Het Kamerooperahuis te Zwolle.

Sonnevanck gaat intensiever samenwerken met het Wilminktheater in Enschede, zal zich mogelijk gaan vestigen in de Fabrieksschool en onderzoekt met Theatergroep Kwatta in Nijmegen en Theater Gnaffel in Zwolle de mogelijkheid van een jeugdtheaterloket voor de scholen in regio Oost. Een gezamenlijke relatiebeheerder van Sonnevanck en het Nederlands Symfonieorkest richt zich op de verkoop aan de scholen.

In het kleinschalige circuit brengt Sonnevanck jaarlijks een mini-opera, een coproductie met het Nederlands Symfonie Orkest en een sprookje of mythe door één zanger en één instrumentalist. In 2013 is dat 'Keloglan' voor vier jaar en ouder en in 2014 'Tiresias' voor zes jaar en ouder. De serie 'De wereld in de klas' behelst een jaarlijkse voorstelling over vrijdenkers met actuele betekenis in het kader van het vak wereldoriëntatie. Dat is in 2013 'Galilei' voor acht jaar en ouder en in 2014 'Sophie Scholl' voor tien jaar en ouder.

In het middencircuit voorziet het gezelschap een familievoorstelling. In 2013 wordt 'Peterke' geproduceerd samen met de Nationale Reisopera, met een tekst van Sophie Kassies en in de regie van Flora Verbrugge. In 2014 volgt 'Caliban'; Lotte de Beer zal deze voorstelling regisseren, terwijl de dramaturgie bij Flora Verbrugge ligt.

Sonnevanck wil de komende twee jaar 340 voorstellingen spelen en vraagt aan voor 200 activiteiten: 140 in het kleinschalige circuit en 60 in het middencircuit. Het gezelschap vraagt 234.000 euro bij het Fonds Podiumkunsten aan, inclusief de toeslag.

Jeugdtheater Sonnevanck ontvangt voor de periode 2009-2012 een subsidie van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van jaarlijks 297.876 euro. Daarnaast dragen de provincie Overijssel en de gemeente Enschede structureel bij. De Raad voor Cultuur monitort Sonnevanck in deze periode. Het gezelschap heeft voor de periode 2013-2016 tevens een aanvraag ingediend bij het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap voor een functie in de basisinfrastructuur, waarin Sonnevanck zich onder andere positioneert met een structurele samenwerking met Toneelgroep Oostpool in Arnhem. Over deze aanvraag heeft de Raad voor Cultuur intussen positief geadviseerd. De samenwerking met Oostpool maakt geen deel uit van de bij het Fonds ingediende aanvraag.

BEOORDELING

ARTISTIEKE KWALITEIT

ruim voldoende

De commissie beoordeelt de artistieke kwaliteit van Jeugdtheater Sonnevancq als ruim voldoende. Zij is gematigd positief over de voorstellingen van Sonnevancq in de huidige subsidieperiode. De kwaliteit van de producties vond de commissie wisselend. De thematiek, de uitgangspunten en de tekst werden over het algemeen geprezen, terwijl over de muziek en de regie uiteenlopend werd geoordeeld. Zo was de compositie in 'Woestijnwind' weinig aansprekend en de muziek in 'Roodkapje' eerder illustratief dan dat deze een bijdrage aan de dramaturgie van de voorstelling leverde. In de productie 'Lucky Track' was het muzikale aandeel juist van hoge kwaliteit, maar het theatrale deel van de voorstelling vond de commissie minder overtuigend.

De commissie vindt dat de voorgelegde aanvraag oorspronkelijke ideeën bevat en dat een zorgvuldige aanpak wordt beschreven. De heldere uitgangspunten van Sonnevancq komen goed terug in de zeer verschillende verhalen als 'Galilei', 'Sophie Scholl' en 'Caliban'. De uitwerking van de projecten is echter nog summier. De plannen bevatten slechts een synopsis; een regieconcept ontbreekt en er wordt niet of nauwelijks ingegaan op de muziek en de vormgeving. De samenwerking met schrijver Sophie Kassies wordt in de komende periode voortgezet en jonge regisseurs als Lotte de Beer en Matthias Mooij dienen zich aan. De commissie is positief over de samenwerking met deze makers. Het coproduceren met het Nederlands Symfonieorkest en de Nationale Reisopera vertaalt zich vooral in de promotie, de educatie en het bereiken van een groter publiek. De artistieke motivatie voor de samenwerking met deze partners is weliswaar beknopt verwoord, maar de samenwerking biedt in de ogen van de commissie wel inhoudelijke kansen. De artistieke kwaliteit van het gezelschap is overigens goed geborgd bij artistiek leider Flora Verbrugge, en hoewel de commissie het werk van Sonnevancq soms wat zwaar op de hand vindt, ziet zij het ook als waardevol en vindt zij het getuigen van vakmanschap en maatschappelijk engagement.

ONDERNEMERSCHAP

zwak

De commissie beoordeelt het ondernemerschap van Sonnevancq als zwak.

Het gezelschap kent een zeer lage ambitie waar het publieksinkomsten betreft. De constatering van Sonnevancq dat met schoolvoorstellingen minder te verdienen valt dan met vrije voorstellingen heeft bijvoorbeeld niet geleid tot andere keuzes; het percentage schoolvoorstellingen blijft ten opzichte van het totale aantal voorstellingen de komende periode nagenoeg gelijk. De marketingvisie en -strategie zijn in de ogen van de commissie nog weinig ontwikkeld. De verschillende leeftijdsgroepen waarvoor gespeeld wordt, worden slechts benoemd en niet verder beschreven. De gemaakte keuzes voor marketingmiddelen zijn volgens de commissie traditioneel.

De commissie vindt het belangrijk dat Sonnevancq stappen zet in het samenwerken met andere instellingen. De samenwerking met het Wilminktheater en met Theatergroep Kwatta in Nijmegen en Theater Gnaffel in Zwolle zijn nog weinig uitgewerkt, maar men gaat structureel coproduceren met het Nederlands Symfonie Orkest en de Nationale Reisopera en dat levert volgens de aanvraag jaarlijks 80.000 euro op. Die samenwerkingsbijdrage is de voornaamste oorzaak dat het percentage eigen inkomsten volgens de begroting stijgt van

12% in 2011 naar 26% in 2013. De commissie concludeert dat Sonnevanc in de afgelopen drie jaren niet aan de eigeninkomstennorm heeft voldaan en op eigen kracht nog niet stevig in de markt staat.

De instelling is voor een zeer groot deel afhankelijk van subsidie door de verschillende overheden. Het gezelschap geeft aan de aanzienlijke beheerslasten in de komende twee jaar te gaan verlagen door een deel van de huisvesting af te stoten en meer projectmatig te gaan werken, maar de beheerslasten zijn in de begroting voor 2013 en 2014 zelfs hoger dan in 2011.

BIJDRAGE AAN DE PLURIFORMITEIT

neutraal

De commissie vindt de bijdrage van Sonnevanc aan de pluriformiteit van het muziektheaterlandschap niet bijzonder. Er zijn in Nederland meerdere muziektheatergezelschappen die nieuw muziektheater en opera voor de jeugd maken en het verstrekken van opdrachten aan schrijvers en componisten is niet uniek. Het verkennen van nieuwe vormen, waarvan de aanvraag gewag maakt, duidt in de ogen van de commissie op een eigenzinnige werkwijze, maar levert in de verschijningsvorm geen onderscheidend resultaat op.

BIJDRAGE AAN DE GEOGRAFISCHE SPREIDING

zeer goed

Sonnevanc is goed verankerd in Enschede. Met de eigen locatie en door de vele samenwerkingsverbanden in de omgeving vervult het gezelschap een duidelijke functie in de stad en de regio. De bijdrage aan de spreiding van het aanbod in de Nederlandse regio's, buiten de vier grote steden, is bovendien aanzienlijk. De commissie beoordeelt de bijdrage aan de spreiding dan ook als zeer goed.

FINANCIËLE BIJDRAGE PROVINCIE OF GEMEENTE

zeer goed

De beoogde bijdragen van provincie en gemeente dekken met respectievelijk 327.567 euro en 34.607 euro een aanzienlijk deel van de begroting. Mochten deze subsidies worden toegekend, dan is er sprake van een stevige bijdrage.

TOESLAG

toekennen

Sonnevanc verleent stelselmatig opdrachten aan componisten en librettisten voor het schrijven van nieuw werk voor kinderen. Regelmatig worden deze stukken door met name Duitse theaters op het repertoire genomen. Zo meldt de aanvraag dat op het moment van schrijven in tien Duitse steden repertoire van Sonnevanc wordt gespeeld. Tekstschrijver, componist en regisseur werken binnen Sonnevanc samen en worden in dit maakproces begeleid. Op deze ervaring kunnen zij voortbouwen in hun verdere carrière. De commissie vindt dat Sonnevanc daarmee terecht een aanvraag indient voor de toeslag.

CONCLUSIE EN HOOGTE SUBSIDIE

De commissie adviseert de aanvraag van Sonnevancx te honoreren voor zover het budget dat toelaat. De commissie adviseert, met hetzelfde voorbehoud, de toeslag toe te kennen.

Aangevraagd bedrag 2013-2014 (in euro's) 468.000

Aantal uitvoeringen 2013-2014	Basisbedrag (in euro's)	Totaal (in euro's)
Circuit klein	140	210.000
Circuit midden	60	180.000
Circuit groot		
Basissubsidie voor 2 jaar		390.000
Toeslag		78.000
Totaal toe te kennen subsidie voor 2 jaar		0*

* positief advies, beschikbaar budget niet toereikend om aanvraag toe te kennen

Tafel van Vijf

Stichting Tafel van Vijf

INLEIDING

Tafel van Vijf heeft als missie om geëngageerd theater te maken dat kinderen raakt en doet nadenken. De makers willen kinderen laten ervaren dat je "als mens sterk genoeg bent en dat je het leven aankunt, wat er ook gebeurt". De ambitie is om inhoudelijk gelaagd, multidisciplinair theater te maken waarin livemuziek, tekst en beeld gelijkwaardig zijn, aldus de aanvraag. Centrale thema's zijn groei, vrijheid en angst, thema's die de makers juist voor kinderen belangrijk achten.

Voor 2013 en 2014 staan twee nieuwe producties voor ogen: 'Mama Moesa' (voor zeven jaar en ouder) over Mozes en 'Mijn Broer&lk' (voor tien jaar en ouder), over de gebroeders De Witt in het rampjaar 1672. In 'Mama Moesa', bedoeld voor het kleinezalenircuit, staat het verhaal van Mozes centraal, waarbij thema's als angst, vrijheid en verbondenheid aan de orde komen. De tekst is van de hand van Herman van Baar, de muziek wordt gecomponeerd door Oene van Geel en Renée Zonneville is verantwoordelijk voor de dramaturgie en vormgeving. De uitvoerenden zijn onder anderen Meral Polat en The Nordanians, aangevuld met Marko Bonarius.

'Mijn Broer&lk', bedoeld voor het middencircuit, wordt een 'passiespel' met een van de broers De Witt in de rol van aangeklaagde, aldus de aanvraag. Deze 'kamer-rock-opera', geschreven door Herman van Baar in samenwerking met Ad de Bont, wordt uitgevoerd door een klein koor, solisten en een band. De muziek is van Susies Haarlok en Liesbeth Coltof wordt aangetrokken als regisseur. Daarnaast wordt in 2013 'Waterwolf' (voor tien jaar en ouder) hernomen, een voorstelling met poppen en een animatiefilm, over angst en liefde voor water, in de regie van Jellie Schippers en met muziek van Martin Franke. In 2014 staat de reprise van Henkelmanneltje (voor vier jaar en ouder) gepland, gebaseerd op het prentenboek van Harriet van Reek. Voor beide reprises wordt geen subsidie aangevraagd bij het Fonds Podiumkunsten.

In totaal wil Tafel van Vijf in de jaren 2013-2014 130 voorstellingen realiseren. Voor 70 hiervan vraagt men subsidie aan. De speelbeurten zijn als volgt verdeeld: 35 in het kleinschalige circuit en 35 in het middencircuit. Met gemiddeld 65 speelbeurten per jaar wil men 9758 toeschouwers bereiken. Voor de nieuwe producties vraagt Tafel van Vijf bij het Fonds Podiumkunsten 131.250 euro per jaar aan.

Sinds 2009 ontvangt Tafel van Vijf subsidie in het kader van de tweejarige projectenregeling van het Fonds.

BEOORDELING

ARTISTIEKE KWALITEIT

goed

De commissie kent Herman van Baar als een bevolgen theatermaker en vindt dat hij in staat is om aansprekend poëtisch muziektheater voor de jeugd te creëren. Hij neemt zijn jonge publiek serieus en durft grote thema's aan te snijden. Tafel van Vijf schuwt de complexiteit niet en de voorstellingen stellen hoge eisen aan de jonge toeschouwers, waarbij het risico bestaat dat de strekking van het stuk over de hoofden van de kinderen heengaat. Hierdoor

kan een voorstelling aan zeggingskracht inboeten.

Daarbij gaan de producties soms gebukt onder een overdaad aan middelen, zoals enigszins het geval was bij de, overigens fraai vormgegeven, voorstelling 'Waterwolf'. De commissie heeft vertrouwen in het vakmanschap van Van Baar en hij weet goede makers en uitvoerenden aan zich te binden. Het feit dat Tafel van Vijf in het maakproces veel ruimte biedt aan bijvoorbeeld andere regisseurs, geeft aan dat het gezelschap er bewust naar streeft om zich te blijven ontwikkelen.

Ook voor de komende periode gaat Van Baar samenwerken met interessante makers en spelers. Zo heeft de commissie vertrouwen in componist Oene van Geel, regisseur Liesbeth Coltof en de band Susies Haarlok. De plannen voor de periode 2013-2014 kennen een stevige onderbouwing naar de mening van de commissie. De muzikale vertelvorm is helder omschreven en aan de vormgeving, die een belangrijke rol speelt in de voorstellingen, wordt nadrukkelijk aandacht besteed in de aanvraag. Van de beschreven projecten spreekt 'Mijn Broer&Ik' het meeste aan; het stuk heeft een oorspronkelijk thema met een spannende uitwerking. Ook het artistieke team is over de hele linie van hoog niveau. Bij 'Mama Moesa' plaatst de commissie een kleine kanttekening bij de complexe thematiek en het feit dat het vertelperspectief bij de moeder ligt, wat gezien de beoogde doelgroep niet heel voor de hand liggend is. De samenwerking met onder anderen Meral Polat en The Nordanians geven de commissie niettemin het vertrouwen dat er een interessante muziektheatervoorstelling zal ontstaan. De commissie beoordeelt de artistieke kwaliteit dan ook als goed.

ONDERNEMERSCHAP

goed

De commissie kwalificeert het ondernemerschap van Tafel van Vijf als goed. Zij waardeert het streven van het gezelschap om aansluiting te zoeken bij de actualiteit of de sociaal-geografische omgeving. De samenwerkingsverbanden die worden aangegaan zijn bovendien vanuit de artistieke inhoud gemotiveerd en worden thematisch ingezet. Dit geldt bijvoorbeeld voor de samenwerking met Theater Zeelandia voor de reprise van 'Waterwolf', met de Gevangenpoort voor 'Mijn Broer&Ik' en met het Joods Historisch Museum voor 'Mama Moesa'. Ook de educatietrajecten zijn zorgvuldig opgezet en liggen mooi in het verlengde van de artistieke inhoud.

De commissie is positief over de ambitie van Tafel van Vijf om het aantal speelbeurten te optimaliseren door stukken te hernemen. Wel acht zij het begrote aantal speelbeurten van gemiddeld 65 per jaar optimistisch.

De begroting vindt de commissie bescheiden en in overeenstemming met de aard en omvang van de producties. Er worden reële uitkoopsommen nagestreefd en de beheerslasten zijn relatief laag. De commissie constateert wel dat de ingediende jaarcijfers een matige financiële gezondheid van de instelling vertonen, op basis van de liquiditeit en solvabiliteit in het jaar 2011. De commissie is kritisch ten aanzien van de beoogde stijging van de eigen inkomsten, met bijna 100% ten opzichte van 2011; zij vindt deze stijging onvoldoende onderbouwd.

Wat de marketingplannen betreft heeft de commissie vertrouwen in de samenwerking met Bureau Swing. Daarbij is er sprake van een heldere visie op en een goed beeld van de eigen doelgroepen. De genoemde ludieke acties spreken aan, evenals het voornemen om grootouders als doelgroep aan te spreken en specifieke tijdschriften te benaderen.

BIJDRAGE AAN DE PLURIFORMITEIT

neutraal

De commissie rekent het aanbod van Tafel van Vijf tot het jeugdmuziektheater. Zij stelt vast dat er in het hele podiumkunstenveld veel jeugdmuziektheater wordt geproduceerd, zowel door instellingen in de basisinfrastructuur als door instellingen die door het Fonds gesubsidieerd worden, als ook in het vrije circuit. Ook in het creëren van nieuw materiaal is Tafel van Vijf niet uniek. De commissie vindt derhalve dat er geen sprake is van een bijzondere bijdrage aan pluriformiteit.

BIJDRAGE AAN DE GEOGRAFISCHE SPREIDING

ruim voldoende

De commissie beoordeelt de bijdrage aan geografische spreiding als ruim voldoende. De instelling is gevestigd in Amsterdam, waar het aanbod op het gebied van jeugdmuziektheater groot is. Afgaand op het prestatieoverzicht worden de speelbeurten van Tafel van Vijf buiten de vier grote steden relatief goed gespreid over de verschillende regio's.

FINANCIËLE BIJDRAGE PROVINCIE OF GEMEENTE

ruim voldoende

Tafel van Vijf ontvangt in de huidige subsidieperiode geen structurele subsidie van de provincie of de gemeente. Voor de komende periode vraagt de instelling 60.000 euro per jaar aan bij de gemeente Amsterdam. Als deze aanvraag wordt gehonoreerd, is er daarmee sprake van een beperkte lokale bijdrage.

TOESLAG

niet van toepassing

Tafel van Vijf vraagt geen toeslag aan.

CONCLUSIE EN HOOGTE SUBSIDIE

De commissie adviseert de aanvraag van Tafel van Vijf te honoreren.

Aangevraagd bedrag 2013-2014 (in euro's) 262.500

Aantal uitvoeringen 2013-2014	Basisbedrag (in euro's)	Totaal (in euro's)
Circuit klein 35	3.000	105.000
Circuit midden 35	4.500	157.500
Circuit groot		
Basissubsidie voor 2 jaar		262.500
Toeslag		niet aangevraagd
Totaal toe te kennen subsidie voor 2 jaar		262.500
Gemiddeld per jaar		131.250

De Veenfabriek

Stichting De Veenfabriek

INLEIDING

De Veenfabriek is gevestigd in Scheltema in Leiden. Het gezelschap wordt artistiek geleid door Paul Koek en zakelijk door Rick Spaan. De Veenfabriek ontwikkelt een eigen vorm van muziektheater waarbij de verschillende disciplines gelijkwaardig zijn en hun autonomie bewaren. Men wil het regisseren en componeren van muziektheater dichter bij elkaar brengen.

De Veenfabriek maakt muziektheater op basis van maatschappelijk relevante thema's en doet dit met en voor een breed publiek, niet alleen in schouwburgen en concertzalen in Nederland, België en Duitsland, maar ook op locaties als een raadzaal, een winkel, een koeienstal of een ziekenhuis. De Veenfabriek wisselt ideeën uit met wetenschappers van de Universiteit Leiden en met kunstenaars van Museum De Lakenhal. Het gezelschap organiseert verder discussies, debatten en workshops rond actuele thema's en is in samenwerking met het Koninklijk Conservatorium betrokken bij de opleiding van een nieuwe generatie muziektheatermakers. De organisatie herbergt een aantal vaste medewerkers, zoals dramaturg Paul Slangen, enkele musici en acteurs en twee nieuwkomers.

Per jaar wordt gewerkt met een overkoepelend thema, in 2013 'Kracht/Toekomst' en in 2014 'Werkelijkheid/Gefantaseerde werkelijkheid'.

In het kleinschalige circuit brengt De Veenfabriek in 2013 'Veenproeven', waarbij tijdens een maaltijd presentaties uit aankomende voorstellingen gekoppeld worden aan discussies tussen makers, publiek, wetenschappers en specialisten. 'Arianna' wordt, met een nieuwe compositie op basis van Monteverdi en een nieuwe tekst geïnspireerd door het libretto van 'Lamento d'Arianna', door Lizzy Timmers gespeeld op zomerfestivals in Nederland en België. In 2014 worden de 'Veenproeven' voortgezet, en Eric de Vroedt maakt 'Taxi', een festivalvoorstelling waarin het publiek verspreid in verschillende taxi's elkaar ontmoet via radio-verbinding en geïnstrueerde chauffeurs.

In het middencircuit maakt De Veenfabriek in 2013 'Seniorenhuis 1', een voorstelling op locatie met senioren uit alle geledingen van de maatschappij. 'Van Nul tot Nu', in samenwerking met Touki Delphine en PMP, wordt een muziektheatrale installatie voor poppodia over de toekomst van onze beschaving. 'Hyllos' is een eigentijdse Griekse tragedie met tekst van Herman Altena, uitgevoerd met senioren en gepensioneerde musici. In 2014 volgt 'Seniorenhuis 2'. 'The House', een multimediaal popconcert in Nederland en België door Lizzy Timmers en in coproductie met Wunderbaum, bevat verschillende kamers met elk een eigen thema, gebeurtenis en muziek.

In het grootschalige circuit presenteert De Veenfabriek in 2013 'Moby Dick', een coproductie met Schauspielhaus Bochum en met de band TRACK, in een Duits- en Nederlandstalige versie, met tekst van Peter Verhelst en in de regie van Paul Koek. In 2014 produceert het gezelschap samen met de Nationale Reisopera 'The Fairy Queen' en met Muziektheater Transparant en B'Rock 'King Arthur', beide van Purcell en met nieuwe muziek en in de regie van Paul Koek. 'Tulpmania', een nieuwe opera van Yannis Kyriakides, wordt in samenwerking met Asko|Schönberg in de bloemenveiling te Rijswijk gepresenteerd.

De Veenfabriek wil in 2013 en 2014 254 voorstellingen spelen en vraagt voor 200 activiteiten aan, 40 in het kleinschalige circuit, 69 in het middencircuit en 91 in het

grootschalige circuit. De Veenfabriek vraagt 765.900 euro per jaar aan bij het Fonds Podiumkunsten, inclusief de toeslag.

De Veenfabriek ontvangt voor de periode 2009-2012 van het Fonds Podiumkunsten een subsidie van 749.455 euro. Daarnaast ontvangt het gezelschap een bijdrage van de gemeente Leiden. Adviseurs van het Fonds hebben 25 voorstellingen van dertien verschillende producties bezocht.

BEOORDELING

ARTISTIEKE KWALITEIT

ruim voldoende

De commissie beoordeelt de artistieke kwaliteit van De Veenfabriek als ruim voldoende. De commissie stelt vast dat het vakmanschap van De Veenfabriek verankerd is bij artistiek leider Paul Koek, die zijn langjarige ervaring, als musicus en als coregisseur met Johan Simons, inzet om bij De Veenfabriek actuele en veelsoortige muziektheatervoorstellingen te maken. De Veenfabriek is er in de huidige subsidieperiode in geslaagd de artistieke en maatschappelijke missie te vertalen in een groot aantal spraakmakende voorstellingen. Die kwaliteit komt tot uiting in de tekstkeuze, de regie, de muziekkeuze, de uitvoering en soms in de vormgeving. Regelmatig slaagt De Veenfabriek erin een goede integratie van tekst, theater, muziek, beeld en locatie tot stand te brengen en is er volgens de commissie sprake van muziektheater met grote zeggingskracht. Bij de producties van de afgelopen jaren plaatst de commissie ook kanttekeningen. Zo vindt zij de casting van de spelers niet altijd ideaal voor de rollen, en over de producties 'The City' en 'Bang' merkt zij op dat de muziek een ondergeschikte rol speelt. De commissie mist daarbij de eigen signatuur van De Veenfabriek. In de komende periode houdt De Veenfabriek het maatschappelijk engagement hoog in het vaandel en staat het gezelschap een scala aan inspirerende projecten voor ogen. De commissie vindt de gepresenteerde jaarthema's 'Kracht/Toekomst' en 'Werkelijkheid/Gefantaseerde werkelijkheid' te algemeen en weinig inhoudelijk terugkomen in de projecten, maar zij heeft er vertrouwen in dat de relatie tussen kunst, maatschappij en wetenschap verder wordt uitgediept. De commissie vindt de 'Veenproeven' een goede vorm hiervoor. De commissie merkt op dat de plannen voor 2013 en 2014 nog conceptueel zijn en niet tot in de kern beschreven. Niet altijd is duidelijk wie de regisseur is, zoals bij 'Tulpmania' en 'Hyllos', en vooral de muziek blijft in de aanvraag onderbelicht. Zo wordt het werk van Monteverdi en Purcell aangevuld met nieuwe composities, maar in de aanvraag staat niet wie de componisten zijn. De nadruk in de plannen op senioren vindt de commissie verrassend, en zij ziet in 'Taxi' en 'Tulpmania' veelbelovende projecten. De commissie heeft daarbij vertrouwen in regisseur Eric de Vroedt en componist Yannis Kyriakides. De commissie vindt dat de jarenlange samenwerking van De Veenfabriek met artistieke partners als Touki Delphine, Wunderbaum en Asko|Schönberg bijdraagt aan de signatuur van het gezelschap. Het feit dat men internationaal is gaan coproduceren met Schauspielhaus Bochum en met Muziektheater Transparant is volgens de commissie ook in artistiek opzicht een verrijkende ontwikkeling. Dat de Nationale Reisopera een nieuwe partner is, vindt de commissie een onverwachte en in positieve zin verrassende ontwikkeling. Een artistiek inhoudelijke motivatie voor de verschillende samenwerkingspartners ontbreekt overigens in de aanvraag.

ONDERNEMERSCHAP

goed

Het ondernemerschap van De Veenfabriek wordt door de commissie als goed beoordeeld. De commissie constateert dat De Veenfabriek duidelijk voor ogen staat hoe marketing en publieksbereik de komende jaren worden vormgegeven. Met de recent ontwikkelde huisstijl, een nieuwe website, een jaarlijks publieksonderzoek en een aan te stellen community manager die het gebruik van oude, nieuwe en sociale media van een strategie voorziet, streeft De Veenfabriek naar grotere naamsbekendheid, zowel nationaal als internationaal, en een zaalbezetting van minimaal 80%.

De Veenfabriek maakt meerjarige afspraken met podia en festivals in binnen- en buitenland en het gezelschap kent verschillende coproducenten die volgens de aanvraag zorgen voor meer financiële zekerheid. De commissie stelt vast dat De Veenfabriek door de samenwerking kan profiteren van het netwerk aan podia van de Nationale Reisopera. Dat De Veenfabriek ten aanzien van de coproductie met Schauspielhaus Bochum het voortouw neemt voor de verkoop in Duitsland, is in de ogen van de commissie niet voor de hand liggend.

De inkomsten voor de komende periode bestaan uit een goede mix van overheidssubsidies, andere fondsen en publieksinkomsten en De Veenfabriek wil de eigen inkomsten laten toenemen van 34% in 2011 naar 51% in 2016. De commissie vindt de haalbaarheid van deze ambitie echter niet aangetoond.

Uit de jaarcijfers blijkt dat de liquiditeit en de solvabiliteit sinds 2010 te wensen overlaten, maar de commissie vindt dat het gezelschap verder een solide bedrijfsvoering kent met een constante output aan activiteiten. Het gezelschap heeft een heldere SWOT-analyse van de organisatie gemaakt en de commissie vindt het een goed uitgangspunt dat De Veenfabriek flexibel en daadkrachtig wil zijn en duurzaam en efficiënt wil werken. De huisvesting van De Veenfabriek binnen Scheltema is aanzienlijk uitgebreid met een eigen kantoor- en repetitieruimte en biedt volgens de commissie kansen om niet alleen verwante partners te huisvesten, maar ook kosten te delen.

BIJDRAGE AAN DE PLURIFORMITEIT

zeer goed

De commissie vindt dat De Veenfabriek zich onderscheidt met het presenteren van een zeer eigen en herkenbare vorm van nieuw muziektheater. Bovendien appelleert het gezelschap stelselmatig, bijvoorbeeld met producties als 'Het Seniorenhuis 1 en 2' die voor en met ouderen worden gemaakt, uitdrukkelijk aan nieuwe publieksgroepen. De bijdrage aan de pluriformiteit van het culturele landschap is in de ogen van de commissie dan ook zeer goed.

BIJDRAGE AAN DE GEOGRAFISCHE SPREIDING

zeer goed

De commissie vindt dat De Veenfabriek in de standplaats Leiden een rol van betekenis speelt. In de locatie Scheltema worden voorstellingen en avonden als de 'Veenproeven' georganiseerd en ook de samenwerkingen met de Universiteit Leiden en Museum De Lakenhal geven gewicht aan de inbedding aldaar. Daarnaast speelt De Veenfabriek de producties in Nederland relatief vaak buiten de vier grote steden. De bijdrage aan de spreiding is volgens de commissie dan ook zeer goed.

FINANCIËLE BIJDRAGE PROVINCIE OF GEMEENTE

ruim voldoende

De Veenfabriek vraagt bij de gemeente Leiden 85.000 euro aan. Als deze subsidie wordt toegekend, is er sprake van een beperkte lokale bijdrage.

TOESLAG

niet toekennen

De commissie adviseert de toeslag niet toe te kennen. Zij constateert dat De Veenfabriek nieuwe stukken ontwikkelt met componisten en schrijvers, maar dat het repertoire zeer eigen is aan het gezelschap. De kans dat deze stukken door een andere groep worden overgenomen, is in de ogen van de commissie zeer klein. De makers aan wie De Veenfabriek in de voorgestelde projecten kansen biedt, zoals Eric de Vroedt, Lizzy Timmers en Touki Delphine, rekent de commissie niet meer tot jong talent. De betrokkenheid bij de muziektheateropleiding TIME, een onderdeel van de Master Muziek van de Hogeschool der Kunsten Den Haag, vertaalt zich in de ogen van de commissie vooral in het docentschap van Paul Koek en Paul Slangen. De commissie ziet de instelling De Veenfabriek meer als samenwerkingspartner dan als initiator van deze opleiding.

CONCLUSIE EN HOOGTE SUBSIDIE

De commissie adviseert de aanvraag van De Veenfabriek te honoreren. Zij adviseert geen toeslag toe te kennen.

Aangevraagd bedrag 2013-2014 (in euro's) 1.531.800

Aantal uitvoeringen 2013-2014		Basisbedrag (in euro's)	Totaal (in euro's)
Circuit klein	40	4.500	180.000
Circuit midden	69	6.000	414.000
Circuit groot	91	7.500	682.500
Basissubsidie voor 2 jaar			1.276.500
Toeslag			niet toekennen
Totaal toe te kennen subsidie voor 2 jaar			1.276.500
Gemiddeld per jaar			638.250

VocaalLAB

Stichting Nederlands Vocaal Laboratorium

INLEIDING

VocaalLAB, gevestigd in Zaandam, wordt artistiek geleid door initiator en drijvende kracht Romain Bischoff en zakelijk door Katrien Sitters. VocaalLAB maakt producties op het snijvlak van muziek en theater en zoekt met onverwachte combinaties van kunstvormen de grenzen van het muziektheater op. In tien jaar tijd is een poule van allround performers uit de hele wereld opgebouwd, zangers die verder gaan dan hun stem: "beyond the voice". Iedere uitvoering is een creatie en wordt ongeacht de stijlperiode uitgevoerd met de geest van vandaag, aldus de aanvraag. Artistieke samenwerking tussen diverse disciplines vereist dat de artiest (bijvoorbeeld de zanger, breakdancer of dj) vanuit de kracht van het eigen idoom openstaat voor het grotere geheel. VocaalLAB heeft een specifieke productiemethode en werkwijze voor de repetities ontwikkeld. Naast de muziektheaterproducties heeft de groep ook communityprojecten met jongeren gemaakt. De toeschouwer staat voor VocaalLAB altijd centraal en het gezelschap streeft naar een breed podium voor de producties. De lijst met (internationale) samenwerkingspartners van podia, festivals, componisten, zangers, regisseurs en collega-gezelschappen is lang.

VocaalLAB beschrijft voor de komende twee jaar in het kleinschalige circuit drie producties: In 'She's Me', met beeldend kunstenaar Ludo Winkelman, zes vrouwelijke componisten, zes dichters en zes zangeressen, worden zes portretten als choreografeerde voorstellingen ontwikkeld voor musea, voornamelijk in Zaandam. In 'Tourbillons' creëert videokunstenaar Kurt D'Haeseleer een tableau vivant van verstregelde zangers en danser Miguel Angel Caspar met composities van Georges Aperghis, Joey Roukens en Florian Magnus Maier. In 'Deep ThrOat', in de tunnel van de Noord/Zuidlijn, verkent componist Huba de Graaff de akoestiek, ontwerpt Jeroen Smith het licht en regisseert Caroline Petrick vier zangeressen en twee trompettisten.

Voor het middencircuit staan vijf producties voor ogen: een bewerkte reprise van 'Lijfmotetten', een coproductie met Hollands Diep in de regie van Cilia Hogerzeil en met composities van Bach en van cellist Jörg Brinkmann. 'Paradis d'Enfer', een coproductie met PMP en Project Wildeman met composities van Jan Kuijken, wordt gemaakt voor de poppodia. Voor 'Het Gilgamesj Epos', een familievoorstelling voor negen jaar en ouder, bewerkt Suzanne van Loohuizen de tekst, schrijft Oene van Geel de muziek en tekent Cilia Hogerzeil voor de regie. Deze coproductie met Hollands Diep met vier zangers en Zapp 4 wordt gespeeld in het Energiehuis in Dordrecht. 'DJ MozART', een coproductie met ISH in een regie van Marco Gerris en Romain Bischoff, is het vervolg op 'MonteverdISH'. In 'You Never Know' biedt VocaalLAB ruimte aan jonge componisten en regisseurs en aan de actualiteit.

In het grootschalige circuit volgen tweede versies van 'De Blinden' en 'MonteverdISH'. Daarnaast werkt VocaalLAB mee aan 'MacBeth', een coproductie met LOD, Toneelhuis Antwerpen en het Spectra Ensemble, in de regie van Guy Cassiers en met een compositie van Dominique Pauwels. Voor 'Matthäus Passion' bewerkt Martin Fondse de muziek van Bach. Deze coproductie met PMP wordt op diverse podia en festivals uitgevoerd door onder andere het Starvinsky Orkestar en Claron McFadden. 'Naked Lunch', met Club Guy & Roni en Slagwerk Den Haag, zal in samenwerking met Platforma Theater Moskou een tournee maken

door Nederland en naar festivals in Rusland; de compositie is van Yannis Kyriakides en de tekst, op basis van de roman van William S. Burroughs, is van Ko van den Bosch. In 'Requiem', met Kaleidoskop Berlin en Ircam Parijs, wordt het publiek betrokken in het ritueel van de dodennis; de compositie en het libretto zijn van Raphaël Cendo en de regie en choreografie van Gisèle Vienne. De voorstellingen spelen onder andere in Amsterdam, Den Bosch, Straatsburg, Parijs en Berlijn.

VocaalLAB wil in 2013 en 2014 in totaal 228 voorstellingen spelen en vraagt aan voor 188 activiteiten: 17 in het kleinschalige circuit, 84 in het middencircuit en 87 in het grootschalige circuit. VocaalLAB vraagt 570.600 euro aan, inclusief de toeslag.

VocaalLAB maakt in de periode 2009-2012 als postacademische instelling deel uit van de basisinfrastructuur. Het gezelschap ontving een subsidie van 277.657 euro per jaar. Het gezelschap wordt in deze periode gevolgd door de Raad voor Cultuur.

BEOORDELING

ARTISTIEKE KWALITEIT

goed

De commissie beoordeelt de artistieke kwaliteit van VocaalLAB als goed. Het gezelschap heeft zich in de afgelopen jaren in haar ogen succesvol ontwikkeld van een postacademische instelling voor de talentontwikkeling van jonge zangers in het eigentijdse repertoire tot een producerende instelling.

De commissie vindt het werk van VocaalLAB in de huidige subsidieperiode van hoog artistiek niveau. De producties hebben originele uitgangspunten, getuigen van vakmanschap en bereiken het publiek met een grote zeggingskracht. Binnen het grote aantal producties is naar de mening van de commissie de kwaliteit van 'Diamanten', 'De gehangenen' en 'Machinations' zeer hoog. Zij vindt verder dat VocaalLAB samen met ISH in 'MonteverdISH' een belangwekkende ontwikkeling binnen de podiumkunsten heeft ingezet. De vrijmoedige en risicovolle benadering van het muzikale materiaal leidde tot een voorbeeldige integratie van klassieke zangers, musici, rappers en breakdancers en heeft een zeer divers publiek geïnspireerd.

De aanvraag van VocaalLAB is in de ogen van de commissie inspirerend en het artistiek leiderschap van Romain Bischoff getuigt van visie en daadkracht. Het gezelschap heeft een sterke vinger aan de pols van de nieuwe muziek en biedt kansen aan goede componisten, en de zangers van VocaalLAB zijn sterk en durven veel. Het aantal projecten is zeer groot en het repertoire beslaat alle stijfperiodes, van renaissance tot hiphop. Hoewel de commissie vindt dat uit deze veelheid aan plannen een eenduidige signatuur soms nog wat beperkt naar voren komt, vindt zij het werk van VocaalLAB wel herkenbaar. VocaalLAB ontwikkelt de vorm van de voorstelling vooral vanuit het muzikale en het visuele en vaak ook vanuit de dans. Met die werkwijze ontstaan overtuigende producties die een eigen plek binnen het muziektheater innemen. De commissie heeft vertrouwen in de zorgvuldige keuzes voor artistieke partners die het gezelschap maakt. Ook het brede internationale netwerk, met het regelmatig terugkerende LOD en bijvoorbeeld Kaleidoskop Berlin, speelt een duidelijke rol bij de artistieke ontwikkeling van de producties. De uitwerking van de plannen is soms nog summier en de commissie plaatst een enkele kanttekening. Zo vindt zij de beschrijving van het nieuwe project met ISH, 'DJ MozART', erg dun, en de keuze om het werk van Aperghis te combineren

met composities van Joey Roukens en Florian Magnus is volgens de commissie niet voor de hand liggend en een motivatie voor die keuze ontbreekt in de aanvraag. Over de muzikaal complexe concepten is verder goed nagedacht en componisten Huba de Graaff en Martin Fondse worden betrokken bij goed bij hen passende projecten. De commissie vindt de projecten in musea spannend en oorspronkelijk en de plannen voor 'Naked Lunch' en 'Requiem' acht zij veelbelovend.

ONDERNEMERSCHAP

goed

De commissie beoordeelt ook het ondernemerschap van VocaalLAB als goed.

De samenwerkingen met bijvoorbeeld de musea, ISH, PMP, Club Guy & Roni, LOD en Toneelhuis Antwerpen leveren VocaalLAB veel nieuw publiek op. De commissie vindt de internationale partners solide en vertrouwenwekkend, mede omdat een aantal in meerdere producties terugkeert. De netwerken van die internationale partners dragen eraan bij dat VocaalLAB vanaf 2013 het grote aantal van 24 voorstellingen in het buitenland kan spelen. Daarnaast zijn in de aanvraag pr- en marketingacties per circuit beschreven. De sociale media spelen daarbij een grote rol en de commissie heeft vertrouwen in het zeer ervaren marketingbureau Skipintro, maar een overall visie of strategie qua marketing ontbreekt nog in de aanvraag. Dat het gezelschap vanaf 2013 35.000 bezoekers per jaar wil bereiken, vindt de commissie dan ook zeer ambitieus en moeilijk haalbaar.

De commissie vindt dat VocaalLAB in het gedegen en realistische zakelijk plan een verantwoorde opbouw van de verschillende inkomsten presenteert. Naast de overheidssubsidies, de zeer aanzienlijke publieksinkomsten en de bijdragen van particuliere fondsen zal bij een aantal kleine producties worden ingezet op crowdfunding. Het gezelschap biedt ook workshops aan bedrijven aan en genereert inkomsten uit een jaarlijkse opdracht van De Nederlandse Opera voor het organiseren van een "Academy".

VocaalLAB is een kleine, efficiënte organisatie. De commissie vindt het een goed voornemen om jaarlijks minder producties te maken en deze vaker te spelen dan voorheen. De commissie vindt dat VocaalLAB in de aanvraag helder de kracht van het coproduceren formuleert. Daarbij versterken de instellingen elkaar op productioneel en zakelijk vlak, en ook het risico wordt naar rato door de partners gedeeld. Het is in de ogen van de commissie prijzenswaardig dat VocaalLAB, naast de ambities in Nederland en daarbuiten, ook een ondernemende propositie voor de gemeente Zaandam ontwikkelt.

BIJDRAGE AAN DE PLURIFORMITEIT

zeer goed

De commissie beoordeelt de bijdrage aan de pluriformiteit als zeer goed. VocaalLAB ontwikkelt een divers en zeer onderscheidend aanbod van nieuw muziektheater dat bovendien in steeds andere circuits in de dans-, muziek- en muziektheaterwereld, of als onderdeel van de popcultuur, street culture of beeldende kunst, gepresenteerd wordt. De activiteiten die VocaalLAB ontwikkelt, zijn uniek binnen het muziektheater in Nederland.

BIJDRAGE AAN DE GEOGRAFISCHE SPREIDING

zeer goed

VocaaLAB beschikt over een repetitie- en presentatieruimte in de Maartenskerk in Zaandam. Het gezelschap wil de relatie met de gemeente Zaandam versterken door onder andere vier keer per jaar een vocaal souper te organiseren, waardoor ook de banden met het Zaanse bedrijfsleven worden aangehaald. De commissie vindt dat het gezelschap daarmee de positie in de standplaats op een betekenisvolle wijze invult. Bovendien speelt VocaaLAB, buiten de vier grote steden, relatief vaak in alle vijf de regio's van het land. De bijdrage aan de spreiding is dan ook zeer goed.

FINANCIËLE BIJDRAGE PROVINCIE OF GEMEENTE

neutraal

VocaaLAB vraagt 20.000 euro aan bij de gemeente Zaandam. Als deze subsidie wordt toegekend, is dit bedrag te laag in relatie tot de totale omzet om tot een positieve waardering te komen.

TOESLAG

niet toekennen

De commissie adviseert de toeslag niet toe te kennen. Het repertoire dat VocaaLAB ontwikkelt, is zeer eigen aan de groep en zal naar de mening van de commissie niet snel door andere gezelschappen worden opgepakt. Zij vindt dat het plan zich in het kader van de innovatie vooral beperkt tot de specifieke werkwijze die VocaaLAB hanteert en de focus op research & development en talentontwikkeling. Die talentontwikkeling ziet de commissie vooral in de begeleiding van de jonge zangers. De aanvraag beschrijft niet aan welke jonge componisten, tekstschrijvers of regisseurs VocaaLAB kansen zou wil bieden. De regisseurs die worden genoemd bij het project 'You Never Know' vindt de commissie bijvoorbeeld niet behoren tot de nieuwe generatie.

CONCLUSIE EN HOOGTE SUBSIDIE

De commissie adviseert de aanvraag van VocaaLAB te honoreren en zij adviseert daarbij de toeslag niet toe te kennen.

Aangevraagd bedrag 2013-2014 (in euro's) 1.141.200

Aantal uitvoeringen 2013-2014		Basisbedrag (in euro's)	Totaal (in euro's)
Circuit klein	17	3.000	51.000
Circuit midden	84	4.500	378.000
Circuit groot	87	6.000	522.000
Basissubsidie voor 2 jaar			951.000
Toeslag			niet toekennen
Totaal toe te kennen subsidie voor 2 jaar			951.000
Gemiddeld per jaar			475.500

Het Volksoperahuis

Stichting Het Volksoperahuis

INLEIDING

Het Volksoperahuis is opgericht door componist, muzikant en tekstschrijver Jef Hofmeister en acteur, zanger en regisseur Kees Scholten. Zij vormen de artistieke leiding en zijn ook de makers en uitvoerenden. Het Volksoperahuis vindt voor de zakelijke, productionele en publicitaire kant onderdak bij Theaterzaken Via Rudolphi in de persoon van zakelijk leider Maarten van der Cammen. Er wordt gewerkt met een vast team: Mart-Jan Zegers (dramaturg), Gé Wegman (licht) en Robert van der Hoop (toetsenist en scenograaf). Gevormd door de activistische jaren zeventig en beïnvloed door Bertolt Brecht en Kurt Weill vindt het gezelschap inspiratie in maatschappelijk relevante thema's. Het nieuw gecomponeerde en geschreven Nederlandstalige muziektheater van Het Volksoperahuis moet ontroeren, verbazen en vermaken en laat het publiek de andere kant van de medaille zien, aldus de aanvraag. Samen met zangers, muzikanten en dansers uit de nieuwe culturen in Nederland wordt het verhaal verteld door middel van theatraal gebrachte liederen. Het volksoperahuis wil de meerwaarde tonen die het samengaan van culturen met zich meebrengt zonder de angsten en problemen die daarmee gepaard gaan uit het oog te verliezen.

Geïnspireerd door het koloniale verleden presenteert Het Volksoperahuis voor de periode 2013-2014 drie projecten. 'Merdekka', een voorstelling over liefde in een tijd van revolutie, is gebaseerd op het leven van Poncke Princen tijdens de dekolonisatie van Indonesië en wordt gemaakt met het Gamelanhuis Amsterdam. 'Tambú: a freedom song' is een voorstelling over de zoektocht naar een eigen identiteit zonder het verleden te verloochenen, met als achtergrond de slavernij op Curaçao. De voorstelling is al in 2012 ontwikkeld met Teatro Luna Blou uit Curaçao en wordt in Nederland gespeeld met amateur-theatergroep Untold uit Amsterdam-Zuidoost. 'Sranang Sweetie', ook in samenwerking met Untold, gaat over Nederlands idealisme dat botst met de hete tropische werkelijkheid; een trip die begint in Paramaribo en uitmondt in een hallucinante muzikale tocht over de Surinamerivier. Raymi Sambo is benaderd om als eindregisseur bij deze producties betrokken te zijn, die eerst als theatraal concert op de zomerfestivals worden gepresenteerd en daarna worden uitgewerkt tot muziektheatervoorstellingen voor de vlakkevloerzalen.

Het Volksoperahuis vraagt voor 85 voorstellingen, alle in circuit klein, 255.000 euro aan.

Het Volksoperahuis ontvangt voor de periode 2009-2012 structurele subsidie van het Fonds Podiumkunsten. Elf voorstellingen van zeven verschillende producties zijn door adviseurs van het Fonds bezocht.

BEOORDELING

ARTISTIEKE KWALITEIT

goed

De commissie beoordeelt de artistieke kwaliteit van Het Volksoperahuis als goed.

In voorstellingen als 'De Kruistochten Trilogie', 'Morto i Laman' en 'I.N.D.O.' signaleerde de commissie de eigen oorspronkelijke signatuur van de makers. Zij roemde de vakkundige integratie van de verschillende disciplines en de kwaliteit van de uitvoering. Daarbij vonden de vaak actuele onderwerpen door de toegankelijke werkwijze van Het Volksoperahuis goed hun

weg naar de hoofden en harten van het publiek. Bij andere voorstellingen uit de huidige subsidieperiode mist de commissie echter aandacht voor de vormgeving, en de productie 'Een Missverkiezing' had in haar ogen te lijden onder een te grote oppervlakkigheid en voorspelbaarheid in de liedteksten en de muziek.

Het Volksoperahuis reflecteert op het eerdere werk en gaat in de aanvraag helder in op de geuite kritiek ten aanzien van het werken met mensen uit andere culturen. De commissie vindt het een overtuigend uitgangspunt om meer muziektheater te gaan maken met dan over anderen. Zij vindt de ingediende projecten inspirerend en getuigen van maatschappelijk engagement. Het koloniale verleden van Nederland bevat relevante en vandaag de dag weer actuele thematieken die de basis vormen voor drie spannende verhalen, waarbij gevoelige onderwerpen als de politionele acties, slavernij en corruptie niet worden geschuwd. De plannen zijn goed uitgewerkt en suggereren, ondanks de zwaarte van de onderwerpen, een aansprekende lichtheid. Dat Het Volksoperahuis voor 'Tambú' en 'Sranang Sweetie' structureel gaat samenwerken met Untold uit Amsterdam-Zuidoost vindt de commissie vertrouwenwekkend. Untold, een organisatie voor "empowerment, theater en dans", beschikt over goed getrainde amateurs. De productie 'Merdekka' vindt zijn oorsprong in Nederlands-Indië, en om gamelanmuziek en een Javaanse danseres bij de voorstelling te betrekken ligt daarom misschien voor de hand, maar de commissie vindt het juist een verrassende en gedurfde keuze van Het Volksoperahuis. Het gebruik van deze minder verwante muziek- en dansstijl in de voorstelling kan een nieuwe ontwikkeling voor het gezelschap betekenen.

ONDERNEMERSCHAP

goed

De commissie beoordeelt het ondernemerschap van Het Volksoperahuis als goed. De samenwerking met Theaterzaken Via Rudolphi geeft vertrouwen in de verkoop en marketing van de voorstellingen. De commissie vindt het filmische publiciteitsmateriaal van Bart Sparnaaij goed passen bij het werk van Het Volksoperahuis en zij vindt het vertrouwenwekkend dat het gezelschap onderzoek heeft laten doen door Bureau Letty Ranshuizen. Daardoor kan het gezelschap zich beter profileren en het publiek adequater bereiken en aan zich binden. Het Volksoperahuis heeft goede partners in festivals als Oerol, Tong Tong en Tolhuistuin en de afspraken met De Parade zijn 'gegarandeerd' voor de jaren 2013-2015. Ook is de commissie positief over het voornemen van Het Volksoperahuis om de relatie met het Amsterdamse publiek te verstevigen onder de noemer Theaterzaken Amsterdam, een samenwerking met Theatergroep Carver, The Glasshouse en Theaterzaken Via Rudolphi. De marketingkosten zijn echter hoog ten opzichte van de publieksinkomsten. De inkomsten uit sponsoring en bijdragen van andere fondsen zijn bescheiden, waardoor het gezelschap volgens de begroting voor een groot deel van de financiering afhankelijk is van het Fonds. Om de inkomsten beter te spreiden, is de oprichting van een vriendenclub in de ogen van de commissie dan ook een goed plan. De commissie vindt de gepresenteerde jaarritmiek, waarbij de producties eerst worden gepresenteerd op de zomerfestivals en in het najaar verder uitgewerkt in de theaters, kansrijk. In de toekomst meer in series op één plaats spelen in plaats van te cityhoppen langs veel landelijke theaters, is in de ogen van de commissie ook een positieve ontwikkeling, die goed aansluit bij de waardevolle traditie van nagesprekken en afterparties die Het Volksoperahuis heeft ontwikkeld.

BIJDRAGE AAN DE PLURIFORMITEIT

zeer goed

De commissie oordeelt dat Het Volksoperahuis een zeer belangrijke bijdrage levert aan de pluriformiteit van het Nederlandse culturele landschap. Het gezelschap brengt volgens de commissie een geheel eigen genre dat het midden houdt tussen muziektheater en kleinkunst. Ook de keuze voor het koloniale verleden als centraal thema voor de komende jaren en de samenwerking met artiesten uit andere culturen dragen eraan bij dat Het Volksoperahuis zich onderscheidt.

BIJDRAGE AAN DE GEOGRAFISCHE SPREIDING

neutraal

Het Volksoperahuis levert met zijn voorstellingen geen bijdrage aan de spreiding in Nederland. De activiteiten vinden vooral plaats in de standplaats Amsterdam en de andere drie grote steden.

FINANCIËLE BIJDRAGE PROVINCIE OF GEMEENTE

ruim voldoende

Bij de gemeente Amsterdam is door Theaterzaken Amsterdam 37.500 euro voor Het Volksoperahuis aangevraagd. Mocht deze aanvraag worden gehonoreerd, dan betekent dat een beperkte lokale bijdrage.

TOESLAG

niet van toepassing

Het Volksoperahuis vraagt geen toeslag aan.

CONCLUSIE EN HOOGTE SUBSIDIE

De commissie adviseert de aanvraag van Het Volksoperahuis te honoreren.

Aangevraagd bedrag 2013-2014 (in euro's)		510.000
Aantal uitvoeringen 2013-2014	Basisbedrag (in euro's)	Totaal (in euro's)
Circuit klein	170	3.000
Circuit midden		
Circuit groot		
Basissubsidie voor 2 jaar		510.000
Toeslag		niet aangevraagd
Totaal toe te kennen subsidie voor 2 jaar		510.000
Gemiddeld per jaar		255.000

Vrije Val

Stichting Vrije Val

INLEIDING

Vrije Val werd in 1986 opgericht door Frank Groothof en stelt zich ten doel om elk jaar één of meer nieuwe muziektheaterproducties uit te brengen voor kinderen van verschillende leeftijden. Dat kunnen bewerkingen van klassieke opera's zijn of verhalen uit de wereldliteratuur in combinatie met muziek uit verschillende muzikale tradities als klassiek, jazz, wereld- en popmuziek. Vrije Val wil kinderen nieuwsgierig naar en enthousiast voor muziek maken. Daarbij gaat Groothof vrijmoedig met het muzikale materiaal om. Hij wil zich, naar eigen zeggen, niet herhalen en heeft voortdurend behoefte aan avontuur en uitdaging. Met een aantal vaste schrijvers en vormgevers en met wisselende musici die ook een kleine rol spelen in de voorstelling maakt Vrije Val muziektheater voor kinderen, met vaart, lichtheid en direct contact met het publiek, aldus de aanvraag. Het gezelschap maakt familievoorstellingen voor een breed publiek vanaf zeven jaar en daarnaast om het jaar een productie voor de leeftijdscategorie tweeënhalf en ouder.

Het gezelschap beschrijft voor de komende twee jaar acht producties. In de kleine zaal 'Thomas en Ilja' en de reprise van 'Jazzbar'. Beide producties zijn voor de leeftijdsgroep tweeënhalf en ouder en worden uitgevoerd met een tekenaar die live het decor maakt. In de grote en middelgrote zaal brengt Vrije Val 'Jungleboek', op basis van het boek van Kipling, geregisseerd door Aike Dirkwager met schaduwspel en Zuid-Amerikaanse folksongs. 'Hondeneters', gebaseerd op het boek van Marita de Sterck, is een coproductie met De Kift met muziek van Ferry Heijen en tekst van Harrie Geelen in de regie van Titus Tiel Groenestege. In de grote zaal presenteert Vrije Val 'Matthäus Passion', een jaarlijkse coproductie met Koorschool Haarlem. Met solisten, saxofoonkwartet en accordeon vertelt Frank Groothof het passieverhaal vanuit het perspectief van Judas. Aike Dirkwager regisseert en Paul Prenen heeft de muzikale leiding. De productie 'Carmen', een herneming van de voorstelling uit 1995, wordt in coproductie met de Flamenco Biënnale uitgebreid met een flamencogitarist, een flamencozanger en flamencodansers.

Verder staan op het programma: 'Vincent van Gogh' in Canada en Rusland, samen met Camerata Amsterdam, en een andere buitenlandse tournee met deze voorstelling in coproductie met Amsterdam Sinfonietta. 'Parcival' is mogelijk een tweede coproductie met Amsterdam Sinfonietta.

Vrije Val wil in 2013 en 2014 in totaal honderd zestig voorstellingen spelen: veertig in het kleinschalige circuit, dertig in het middencircuit en negentig in het grootschalige circuit. Bij het Fonds Podiumkunsten wordt voor deze activiteiten 397.500 euro per jaar aangevraagd. Vrije Val ontvangt voor de periode 2009-2012 een structurele subsidie van het Fonds Podiumkunsten van 153.566 euro per jaar. Adviseurs van het Fonds hebben acht voorstellingen bezocht van vijf verschillende producties van Vrije Val.

BEOORDELING

ARTISTIEKE KWALITEIT

voldoende

De commissie vindt dat het algemeen inhoudelijk plan van Vrije Val een lovenswaardige missie bevat: kinderen nieuwsgierig naar en enthousiast voor muziek maken. Zij vindt ook dat

Vrije Val erin slaagt deze missie uit te voeren. Met Frank Groothof beschikt het gezelschap over een charismatisch verteller met een zeer ruime ervaring. Hij weet het publiek met zijn verhalen altijd te boeien. De kwaliteit van de producties uit de afgelopen jaren is echter niet van een constant niveau. Zo wordt enerzijds de integratie van het live tekenen van het decor in de voorstellingen 'Jazzbabar' en 'De jongen, het meisje en de heks van het woeste woud' door de commissie geroemd. Anderzijds vindt de commissie het soms ontbreken van live muziek in de voorstelling een essentieel gemis. Een artistiek inhoudelijke toelichting op deze werkwijze ontbreekt. De commissie constateert verder dat interactie met de musici, wanneer deze wel live spelen, niet altijd voldoende wordt gezocht, waardoor theater en muziek niet tot muziektheater integreren.

De commissie plaatst verder een aantal kanttekeningen bij de werkwijze en de plannen van Vrije Val. Ondanks het vakmanschap van Groothof mist zij bij de in de aanvraag gepresenteerde producties vernieuwende en oorspronkelijke keuzes in de regie en de vormgeving. Uit de plannen komt volgens de commissie naar voren dat de werkwijze van Vrije Val voor de hand liggend is geworden. De projecten zijn zeer summier beschreven en ontberen een motivatie voor de muzikale keuzes, een regieconcept, of een beschrijving van de vormgeving. Niettemin heeft de commissie er vertrouwen in dat het werk van Vrije Val zal getuigen van vakmanschap en een groot publiek zal aanspreken. Zij beoordeelt de artistieke kwaliteit van Vrije Val daarmee als voldoende.

ONDERNEMERSCHAP

zwak

De commissie vindt het ondernemerschap van Vrije Val zwak.

In de aanvraag signaleert zij een aantal onvolkomenheden en tegenstrijdigheden.

Zo formuleert Vrije Val niet helder welke voorstellingen wanneer en hoe vaak in welk circuit zullen worden gespeeld.

De bezoekersaantallen vertonen over de periode 2009-2011 een neergaande lijn en Vrije Val wil vanaf 2013 met minder voorstellingen veel meer bezoekers bereiken. In de aanvraag ontbreekt een reflectie op de teruggang van het aantal bezoekers in het verleden en een visie op het grotere publieksbereik in de toekomst. De commissie vindt daarbij dat Vrije Val te weinig investeert in een doeltreffende marketing. Een visie en strategie ten aanzien van de afzet en publiekswerving ontbreekt en de website van Vrije Val is zeer ouderwets.

De pr-acties zijn geïjkt en social media worden zelfs niet genoemd in de aanvraag.

De uitgave van boeken op basis van de voorstellingen van Vrije Val door uitgeverij Nieuw Amsterdam vindt de commissie echter een mooi initiatief.

Vrije Val noemt in de plannen een aantal samenwerkingspartners, als de Flamenco Biënnale en Amsterdam Sinfonietta, maar beschrijft niet hoe de voor ogen staande coproducties mogelijk bijdragen aan hogere baten of lagere kosten. Bovendien wordt een aantal voorstellingen in het buitenland genoemd, maar de commissie ziet in de begroting geen publieksinkomsten uit het buitenland vermeld.

De subsidieafhankelijkheid is op grond van deze aanvraag zeer hoog en de eigen inkomsten vallen door de beoogde stijgende subsidie relatief sterk terug. De begroting wordt naast de bijdrage van het Fonds bijna uitsluitend door de publieksinkomsten gedekt.

De commissie vindt de financiering dan ook te eenzijdig en mist een visie op de diversificatie van de inkomstenbronnen.

Ten overvloede merkt de commissie op dat in de aanvraag niet wordt ingegaan op de praktijk van Vrije Val om tijdens de acquisitie de theaters te benaderen met de optie de voorstelling af te nemen met live muziek of met opgenomen muziek. De financiële voordelen van deze werkwijze en de mogelijk artistieke concessies komen onvoldoende in beeld.

BIJDRAGE AAN DE PLURIFORMITEIT

neutraal

Binnen het muziektheater is Vrije Val een van de gezelschappen die zich specifiek richt op de jeugd. De commissie signaleert dat er, zowel binnen de basisinfrastructuur als bij het Fonds en in het commerciële circuit, diverse andere muziektheatergezelschappen voor de jeugd werkzaam zijn, hetgeen Vrije Val minder uniek maakt dan voorheen. De commissie vindt dat Vrije Val geen bijzondere bijdrage levert aan de pluriformiteit van het muziektheater.

BIJDRAGE AAN DE GEOGRAFISCHE SPREIDING

ruim voldoende

Soms gaat een nieuwe voorstelling van Vrije Val in Purmerend in première, maar het gezelschap speelt in de vestigingsplaats verder geen rol van betekenis. Wat betreft de spreiding van de voorstellingen buiten de vier grote steden is echter sprake van een aanzienlijke spreiding in alle vijf regio's. Daarmee is de bijdrage van Vrije Val aan de spreiding van het aanbod in Nederland ruim voldoende.

FINANCIËLE BIJDRAGE PROVINCIE OF GEMEENTE

neutraal

Vrije Val vraagt geen bijdrage aan de provincie of de gemeente.

CONCLUSIE EN HOOGTE SUBSIDIE

De commissie adviseert de aanvraag van Vrije Val niet te honoreren.

Aangevraagd bedrag 2013-2014 (in euro's)

795.000

BIJLAGE

MUZIEKTHEATER (B-CATEGORIE)

Overzicht honoreren voor zover het budget het toelaat

Totaal budget Muziektheater (in euro's, per jaar)	2.000.000
Totaal gehonoreerde aanvragen (in euro's, per jaar)	1.800.000
Resterend budget (in euro's)	200.000

	Geadviseerd (in euro's, per jaar)	Toekennen (in euro's, per jaar)
PIPS:lab	202.500	200.000
Flint	62.250	0
Holland Opera	599.250	0
M-Lab	315.000	0
Rosa Ensemble	153.000	0
Opera Spanga	191.250	0
Paradiso Melkweg Productiehuis	210.000	0
Het Geluid	165.000	0
Sonnevanck	234.000	0

Uitgave Fonds Podiumkunsten: meerjarige activiteitensubsidies 2013-2016
Redactie: Fonds Podiumkunsten
Ontwerp en opmaak: Taluut (Utrecht)
Huisstijl: LAVA (Amsterdam)
Drukwerk: Veenman+

Alle adviezen en toekenningen meerjarige activiteitensubsidies 2013-2016 kunt u ook vinden op www.fondspodiumkunsten.nl/meerjarigeadvies

Fonds Podiumkunsten
Postadres
Postbus 85974
2508 CR Den Haag

Bezoekadres
Koningin Julianaplein 2
2595 AA Den Haag

T +31 (0)70 707 27 00
F +31 (0)70 358 47 15
info@fondspodiumkunsten.nl
www.fondspodiumkunsten.nl

© Fonds Podiumkunsten 2012
aan de inhoud van deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend.

